

กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนใน
บริเวณสะพานพุทธ

โดย

นางสาวนรรจชนก กริชฤทธิไชย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Study)
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562

ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคลเรื่อง
“กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพาน
พุทธ ” เสนอโดย นางสาวนรรจชนก กริชฤทธิเศรษฐ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขามานุษยวิทยา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรงพล อินทร์จันทร์)

หัวหน้าภาควิชามานุษยวิทยา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

อาจารย์ที่ปรึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....
(อาจารย์แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ปรารธนา จันทรุพันธ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

หัวข้อศึกษา	กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบน ท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ
คำสำคัญ	เด็กบนท้องถนน , ชายขอบ , ทะเบียนราษฎร
ผู้ศึกษา	นางสาวนรรจชนก กริชฤทธิเศษฐ์
ภาควิชา	มานุษยวิทยา คณะโบราณคดี วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ 03590082
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์แพรว ศิริศักดิ์ดำเกิง
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ ผู้ศึกษามีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงชีวิตประจำวันของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธ , ศึกษาถึงการกลายเป็นชายขอบของการเข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธ อีกทั้งศึกษาถึงรูปแบบการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้เด็กบนท้องถนนไม่ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากการที่เด็กไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร ซึ่งรวมไปถึงบัตรประชาชน ซึ่งมาจากสาเหตุที่พ่อแม่ไม่ไปแจ้งเกิด , พ่อหรือแม่ไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร ทำให้ไม่สามารถแจ้งเกิดได้ และการที่ข้อมูลทะเบียนราษฎรของเด็กถูกสวมสิทธิ์

ท้ายที่สุดแล้วกระบวนการกลายเป็นชายขอบนั้นก็เนื่องมาจากการไม่มีบัตรประชาชน ก็เลยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิต่างๆได้ ซึ่งกลุ่มเดียวที่สามารถช่วยเด็กสะพานพุทธได้ในตอนนี้คือมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล เพราะฉะนั้น การที่เด็กไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ก็คือการที่เด็กบนท้องถนนไม่มีสถานะทางกฎหมายในฐานะพลเมืองของรัฐ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นความพยายามของผู้ศึกษาที่จะเขียนให้รู้เรื่อง และแสดงออกถึงความจริงใจ

ขอบคุณครูนาง ครูข้างถนน ที่ให้ข้อมูลและพาไปเจอน้องๆ ทั้งที่สะพานพุทธ และที่มูลนิธิ ถ้าวันนั้นที่เมอร์ซี่เขาไม่รับโทรศัพท์หนู และให้เบอร์ครูมาจากความพยายามโทรไปหลายวัน หนูก็คงไม่มีงานชิ้นนี้

ขอขอบคุณพี่แพร์ และพี่กวาง ที่พยายามอ่านงานของหนูที่มีแต่ความงงทุกย่อหน้า

ขอบคุณเพื่อนที่หาเรื่องสนุกๆมาให้เข้าร่วมเสมอ

ทุกวันนี้ฉันร้องให้อู้งอingleนะ มองโลกตาร์คขึ้นกว่าตอนข้ามหาลัยสิบเท่าเลยนะ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
สมมติฐานของการศึกษา	4
สถานที่ในการศึกษา	5
ระเบียบวิจัย	5
ขอบเขตของการศึกษา	6
ระยะเวลาในการดำเนินการ	7
นิยามศัพท์	8
2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดกระบวนการกลายเป็นชายขอบ	9
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
— วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนชายขอบ	12
— วรรณกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตเด็กบนท้องถนน	20
— การนิยามและจำแนกเด็กบนท้องถนน	20

	หน้า
— ปัจจัยที่ทำให้กลายเป็นเด็กบนท้องถนน	26
— วิถีชีวิตของเด็กบนท้องถนน	28
— การประกอบอาชีพของเด็กบนท้องถนน	30
— งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน	31
— งานศึกษาเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน	37
3 เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ	42
ชีวิตประจำวันเด็กบนท้องถนน	44
ปัญหาของเด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ	51
การเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาและการรักษาพยาบาล	52
การให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหให้กับเด็กสะพานพุทธ	54
4 บทวิเคราะห์และสรุปผล	68
ข้อค้นพบ	68
กระบวนการกลายเป็นชายขอบของเด็กสะพานพุทธ	69
มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงคนชายขอบให้เข้าสู่ศูนย์กลาง	72
การทำงานของมูลนิธิ	73
ค้นหาเอกสารเพื่อยืนยันสถานะบุคคลไทย	73
การส่งเสริมเรื่องการศึกษา	74
การดูแลเรื่องสิทธิสุขภาพ	75
สรุปผล	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	84

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“วิชาเหมือนสินค้า

อันมีค่าอยู่เมืองไกล

ต้องยากลำบากไป

จึงจะได้สินค้านำมา”

วรรณคดีของบทร้อยกรองในหนังสือวรรณคดีลำนำนานี้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นี้ทำให้รับรู้ถึงความสำคัญของการศึกษา ยิ่งในยุคสมัยนี้การศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นใบเบิกทางของโอกาสต่างๆ ที่จะเข้ามาในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การประกอบอาชีพที่ดี หรือแม้แต่การได้รับการยอมรับในสังคมทั่วไป ซึ่งนอกจากการข้อดีเหล่านี้แล้ว ก็ยังรวมไปถึงการขัดเกลาทางสังคม และจากปรากฏการณ์สภาพเศรษฐกิจในประเทศที่มีการพัฒนามากขึ้น ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม แต่ก็มีหลายครอบครัวที่ประสบปัญหาจากความเหลื่อมล้ำของสังคมในระบบแบบทุนนิยมที่เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ระหว่างคนจนและคนรวย ผวนกับภาวะการค้าเสรีที่ทำให้ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขตามสิทธิของการเป็นพลเมือง (ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา,ออนไลน์:2560)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการได้รับการศึกษาที่รัฐจะต้องดำเนินการโดยไม่มีภาระค่าใช้จ่ายเป็นเวลา 12 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่เรียกว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การบริการด้านการศึกษารัฐนั้นไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์และเบ็ดเสร็จ เพราะก็ต้องมีการเสียค่าบำรุงการศึกษาของทางโรงเรียนอยู่ดี ซึ่งหลายครอบครัวไม่มีรายได้พอที่จะส่งเสียบุตรหลานได้ ผลคือทำให้บุตรหลานต้องออกมาทำงาน หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวเป็นหลัก หรือจะเป็นสิทธิด้านสุขภาพ การได้รับการรักษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562 ที่หลายคนอาจไม่ทราบถึงสิทธิของตนว่าสามารถใช้สิทธิอะไรได้บ้าง หรือการเข้าไปใช้สิทธิแต่ระบบมีความล่าช้า ไม่สามารถทำการรักษาได้ทันเวลาที่ จะให้ชำระค่ารักษาพยาบาลเต็มจำนวนก็อาจแบกรับภาระค่าใช้จ่ายไม่ไหว ผลคือการใช้สิทธิไม่ได้เข้ารับการรักษา ทนกับอาการป่วยที่เป็นจนอาจ

เกิดอันตรายแก่ชีวิตได้ในที่สุด ซึ่งการเข้าไม่ถึงสิทธิต่าง ๆ ของพลเมืองนั้นก็วนกลับไปที่เกิดภาวะเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดปัญหาความยากจนในสังคม ผลกระทบคือหลายครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ซึ่งส่วนใหญ่ครอบครัวดังกล่าวมักมีบุตรหลานมากกว่า 1 คน ท้ายที่สุดทำให้เด็กถูกทอดทิ้งไม่ได้รับความสนใจ (พ.ร.บ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ,ออนไลน์:2562)

จากสภาพครอบครัวที่ยากจนนี้เอง ที่ทำให้ต้องคำนึงถึงเรื่องปากท้องเป็นหลัก ทำให้จุดสนใจไปอยู่ที่การทำมาหากิน ที่อาจทำให้การอบรมเลี้ยงดู การให้ความรัก การดูแลเอาใจใส่ การให้การศึกษา หรือการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย มีสัดส่วนที่น้อยลง ด้วยปัญหาทางบ้านและเด็กได้รับความกดดันจากครอบครัว ชุมชน สังคมรอบข้างก็ยิ่งเป็นแรงตึงเด็กให้ออกมาจากครอบครัวและมาใช้ชีวิตบนท้องถนนมากยิ่งขึ้น และยิ่งในปัจจุบันมีสิ่งเร้าจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นสังคมเพื่อนฝูง เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปของสภาพสังคมภายนอกที่บวกกับปัญหาครอบครัวเป็นทุนเดิม ก็ยิ่งทวีคูณความต้องการของเด็กให้ออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนบนท้องถนนมากกว่าที่จะใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวที่ไม่ได้มีความอบอุ่น หรืออยู่แล้วไม่มีความสุขสบายใจมากขึ้นเท่านั้น จากการสำรวจจำนวนเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนในปัจจุบันของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) พบว่าจำนวนเด็กบนท้องถนนมีจำนวนมากถึง 50,000 คน โดยแบ่งเป็นเด็กไทยราว 30,000 คน และเด็กต่างด้าวราว 20,000 คน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปัญหาของสถานการณ์เด็กบนท้องถนนนี้ทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาตามระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุข เช่น การฉีดวัคซีน หรือการเจ็บป่วย เป็นต้น ซึ่งการที่เด็กกลุ่มนี้ขาดโอกาสในการศึกษาหรือสาธารณสุข เนื่องมาจากเด็กเหล่านี้ไม่สามารถระบุสถานะทางบุคคลได้ เพราะไม่มีหลักฐานการเกิด (สูติบัตร) แม่พ่อแม่จะเป็นคนไทยก็ตาม สืบเนื่องจากสภาพที่ยากจน การมีที่อยู่ที่ไม่เป็นหลักเป็นแหล่ง รวมไปถึงการไม่รู้หนังสือของพ่อแม่ ทำให้ไม่มีใครสามารถดำเนินการระบุสถานะหรือตัวตนของบุตรหลานได้ (สมพงษ์ จิตระดับและดانا โมหาหมัตรีรักษาผล,ออนไลน์:2562)

เมื่อไม่มีสถานะบุคคลเด็กจึงไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการศึกษาหรือสาธารณสุขขั้นพื้นฐานได้อย่างพลเมืองคนอื่น ๆ ในสังคม แม้การใช้ชีวิตบนท้องถนนจะเต็มไปด้วยอันตราย แต่ก็แฝงไปด้วยอันตรายต่อชีวิตและสวัสดิภาพของเด็กเช่นกัน การที่ชีวิตขาดปัจจัยในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นยังเสี่ยงต่อการกระทำผิดและอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์จากตัวของเด็กได้ การที่เด็กจะใช้ชีวิตบนท้องถนนเป็นเวลานานวันเข้า ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพทั้งเรื่องการศึกษา นันทนาการ การฝึกอาชีพ และความปลอดภัย ซึ่งสิทธิหรือสวัสดิการหลายอย่างที่เด็กบนท้องถนนไม่สามารถเข้าถึงได้

เนื่องจากการไม่มีสถานะบุคคลตามที่ได้กล่าวไปนั้น หรือซ้ำร้ายสถานะบุคคลของเด็กอาจถูกผู้อื่นสวมสิทธิไปแล้ว ก็ยิ่งทำให้การระบุตัวตนของเด็กเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น เพราะทั้งการเข้ารับการศึกษา หรือแม้แต่รักษาพยาบาลเองก็ล้วนแต่ต้องใช้เอกสารประจำตัวในการเข้ารับบริการหรือสวัสดิการดังกล่าวทั้งสิ้น

ด้วยความเหลื่อมล้ำทางสภาพสังคมที่กล่าวข้างต้นกับสถานการณ์เด็กบนท้องถนนที่เป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมยากที่จะหาทางออกได้อย่างเบ็ดเสร็จ ทำให้กลุ่มเด็กบนท้องถนนถูกกีดกันให้อยู่นอกระบบขาดการเข้าถึงบริการสวัสดิการทางสังคม และยากที่จะได้รับโอกาสหรือมีชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรีเหมือนพลเมืองคนอื่น ๆ กลายเป็นคนชายขอบในโครงสร้างสังคมเมือง ที่กลายเป็นว่าเด็กบนท้องถนนไม่สามารถได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ที่เหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันระหว่างอำนาจศูนย์กลางกับกลุ่มชายขอบ เด็กบนท้องถนนจึงกลายเป็นชายขอบเพราะพวกเขาเป็นคนที่ไม่มีอำนาจ ขาดโอกาสในการดำเนินชีวิตที่สังคมเรียกว่าเป็นผู้ด้อยโอกาสของสังคมที่ไม่มีบทบาทที่ชัดเจน จนถูกสังคมกีดกันและถูกเอาเปรียบซ้ำแล้วซ้ำเล่าความด้อยโอกาสของเด็กบนท้องถนนทำให้การใช้ชีวิตประจำวันเป็นข้อจำกัดความสามารถในการแสดงออกทั้งทางร่างกายและทางความคิดของพวกเขา เด็กเหล่านี้ไม่มีพื้นที่ในการแสดงและพัฒนาศักยภาพ หรือขอความช่วยเหลือหากเกิดอุบัติเหตุและเจ็บป่วยได้เลย เพราะการไม่สามารถระบุตัวตนได้จึงทำให้ถูกกีดกันจากความเป็นพลเมือง ได้รับการดูแล คุ้มครอง และเอาใจใส่จากทางภาครัฐได้เท่าที่ควร ยิ่งนานวันเด็กเหล่านี้ก็ยิ่งตกอยู่ในสถานะคนชายขอบจนอาจถูกสังคมหลงลืมได้ในที่สุด

จากที่กล่าวมานั้นจึงเป็นที่มาของงานศึกษาเรื่องกระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานการศึกษาและสาธารณสุขของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า ที่เป็นพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของศูนย์นริศราภรณ์ อสิพงษ์ (ครูนาง) หัวหน้าแผนกครูช่างถนนและนักสังคมสงเคราะห์ มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี่) ซึ่งเด็กบนท้องถนนบริเวณนี้ไม่ได้รับความสนใจการดูแลจากทางภาครัฐเท่าที่ควร อีกทั้งเด็กส่วนใหญ่ที่นี้เป็นเด็กไทยที่ไม่มีสถานะยืนยันตัวบุคคล ที่ทำให้การเข้าถึงการศึกษาและสาธารณสุขเป็นเรื่องยาก ถึงแม้ว่าเด็กจะอยู่ในกรุงเทพมหานครที่เต็มไปด้วยความเจริญก้าวหน้าก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้เด็กบนท้องถนนบริเวณนี้ได้รับการดูแลได้อย่างทันท่วงที ไม่ต่างกับเด็กที่อยู่ตามพื้นที่ห่างไกลความเจริญเลย

อีกทั้งการศึกษาที่เกี่ยวกับเด็กบกพร่องถนที่ผ่านมาเป็นการศึกษาพฤติกรรม ความเป็นอยู่เสียส่วนใหญ่ ผู้ศึกษาจึงอยากสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชายขอบจากการที่เด็กบกพร่องถนไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของตนในฐานะพลเมืองคนหนึ่งได้ เนื่องจากความเหลื่อมล้ำของระบบโครงสร้างทางสังคม รวมถึงการรับรู้เรื่องของสิทธิของตนเองในเด็กบกพร่องถนว่าพวกเขามีการรับรู้มากน้อยแค่ไหน ใครสามารถช่วยเหลือเด็กเหล่านั้นในเรื่องสิทธิได้บ้าง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กบกพร่องถนให้สามารถได้รับสิทธิและความเท่าเทียมขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับพลเมืองอื่นๆในสังคมให้สามารถใช้ชีวิตต่อไปเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาถึงชีวิตประจำวันของเด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า
2. ศึกษาถึงการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า
3. ศึกษาถึงรูปแบบการช่วยเหลือเด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เข้าใจถึงสถานการณ์เด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธในปัจจุบัน
2. ได้ทราบและเข้าใจถึงการดูแลช่วยเหลือเด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธ
3. ได้เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิถีชีวิตของเด็กบกพร่องถนบริเวณสะพานพุทธ

สมมติฐานของการศึกษา

การที่เด็กบกพร่องถนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักเป็นแหล่ง ทำให้โอกาสหรือสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับในฐานะเยาวชนของประเทศถูกลดทอนลง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์เด็กบนท้องถนนที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครที่นับวันก็จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ขาดถึงองค์ความรู้ในเรื่องที่เป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของตนเองในฐานะพลเมือง เนื่องจากพวกเขาดำเนินชีวิตภายใต้ผู้คนและสังคมที่มองว่าพวกเขาเป็นชายขอบ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ผิดแผกไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยอาจไม่คำนึงถึงความเท่าเทียมกันที่ควรเกิดขึ้นในสังคมประชากรโลก

สถานที่ในการศึกษา

บริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า โดยมี คุณนริศราภรณ์ อธิพงษ์ (ครูนาง) หัวหน้าแผนกครูข้างถนน และนักสังคมสงเคราะห์เป็นผู้ให้ความอนุเคราะห์ มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี)

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ” นั้น ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้ศึกษาอาศัยข้อมูลในการศึกษาตามแนวทางมานุษยวิทยาจาก 3 ส่วน ดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องที่เป็นงานด้านวิชาการจากหนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความถูกต้องในเรื่องของแนวคิดความเป็นชายขอบ รวมถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน และสวัสดิการเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการทำการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงโอกาสที่จะได้สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนน
2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม ลงพื้นที่บริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า กรุงเทพมหานคร ร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ขณะทำการพูดคุยสอบถามโดยการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่
  - 2.1. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

- 2.2. การจดบันทึก ผู้ศึกษาทำการจดบันทึกเรื่องราวส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญ เช่น การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กในขณะนี้ หรือ โอกาสที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะได้รับการส่งเสริมอีกจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 2.3. การอัดเสียง
- 2.4. การถ่ายภาพ
3. การจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนาม ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนามโดยการสัมภาษณ์อย่างมีส่วนร่วม การสืบค้นข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นงานด้านวิชาการ หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน และแนวคิดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากแหล่งข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อถือ และมีความถูกต้องสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลทั้งที่ได้จากการสืบค้นข้อมูล การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยนำเสนอผ่านการศึกษาถึงการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนเพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยแนวคิดกระบวนการกลายเป็นชายขอบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สวทช. สวทช. สวทช.

ขอบเขตของการศึกษา

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นงานศึกษาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต่อการเป็นพลเมืองของประเทศของเด็กบนท้องถนนที่เป็นเด็กสัญชาติไทยในปัจจุบัน เพื่อทำความเข้าใจถึงการเข้าถึงสิทธิ การรับรู้ถึงสิทธิของเด็กทุกคนต้องได้รับอย่างเท่าเทียมกันในฐานะพลเมืองของสังคม ซึ่งเด็กกลุ่มนี้มักเป็นเด็กที่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องระเบียบ หรือกฎหมายต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม เนื่องด้วยระบบความช่วยเหลือต่าง ๆ ไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างตรงจุด

โดยพิจารณาจากการสัมภาษณ์และพูดคุยเกี่ยวกับการรับรู้ด้วยเรื่องสิทธิของเด็ก ว่าพวกเขาทราบถึงสิ่งเหล่านี้หรือไม่ในฐานะประชากรของหนึ่งของประเทศ และศึกษาถึงการที่เด็กถูกกีดกันจากสิทธิจนกลายเป็นชายขอบของสังคม ขอบเขตการศึกษาชิ้นนี้จะศึกษาในบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า กรุงเทพมหานคร ในความดูแลของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล

สัมภาษณ์เด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธที่ยังใช้ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 4 คน และเด็กที่เคยใช้ชีวิตอยู่บนบริเวณสะพานพุทธจำนวน 1 คน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความดูแลในมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนา

บุคคล รวมถึงนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเรื่องเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธ ครุฑนริศราภรณ์ อสีพงษ์ (ครูนาง)

ระยะเวลาและแผนดำเนินงาน

การศึกษาเรื่องกระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานการศึกษาและสาธารณสุขของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ภาคสนาม การสัมภาษณ์เก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมระยะเวลาทั้งหมด 10 เดือน เริ่มต้นตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2562 จนถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยมีแผนการดำเนินงานดังนี้

สิงหาคม 2562 – ตุลาคม 2562	ศึกษา รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขต การศึกษา/ระยะเวลาดำเนินงาน/สถานที่/ระเบียบวิธีการวิจัย/วัตถุประสงค์/ตั้งสมมติฐานการศึกษา/กำหนดแนวคิด ทฤษฎีและประโยชน์ของงานวิจัย
ตุลาคม 2562 – ธันวาคม 2562	-เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและทางการ รวมถึงการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
มกราคม 2563 – กุมภาพันธ์ 2563	-นำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียง ตีความ -วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

นิยามศัพท์

1. **เด็กบนท้องถนน (Children in street)** หมายถึงบุคคลที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่ด้วย หรือมีแต่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องมาใช้ชีวิตบนท้องถนนไปในที่ต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตในที่สาธารณะจนสามารถเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน ซึ่งการเรียกว่าเด็กบนท้องถนนจะเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนทุกรูปแบบ โดยใช้แทนคำว่าเด็กเร่ร่อน
2. **กระบวนการกลายเป็นชายขอบ** หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลถูกปฏิเสธหนทางในการเข้าถึงหรือได้รับผลพวงจากการพัฒนาของสังคม เป็นผู้ที่ตกอยู่ในฐานะถูกระบบกดทับให้จมอยู่ในภาวะยากจนหรือไม่ได้รับโอกาสที่พึงได้
3. **สิทธิและเสรีภาพ** ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวด ๓ กล่าวว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้
4. **เอกสารทะเบียนราษฎร์** คือเอกสารการทะเบียนราษฎร์ที่นายทะเบียนมอบให้ประชาชนเก็บรักษาและใช้เป็นหลักฐาน ได้แก่ สูติบัตร มรณบัตร สำเนา ทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน เป็นเอกสารทางราชการที่ออกให้สำหรับคนไทยเท่านั้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการแสดงตน เพื่อพิสูจน์และยืนยันบุคคลในการติดต่อราชการ กายขอรับบริการหรือสวัสดิการในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งใช้ประกอบการทำธุรกิจต่าง ๆ ทำนิติกรรม ฯลฯ เช่น การสมัครงาน สมัครเรียน การขอเปิดบัญชีเพื่อทำธุรกรรมกับธนาคาร เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาเรื่อง “กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ” ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของเด็กบนท้องถนน รวมถึงงานศึกษาที่สิทธิในการได้รับสวัสดิการของเด็กบนท้องถนนด้วย

โดยในการศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้แนวคิดกระบวนการกลายเป็นชายขอบในการอธิบายถึงการที่เด็กบนท้องถนนไม่สามารถได้รับสิทธิและเสรีภาพอันชอบธรรมอันเป็นผลมาจากการที่ถูกสังคมทำให้กลายเป็นคนชายขอบที่เกิดความไม่สมดุลและก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อเด็กในสังคมต่อไป

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดกระบวนการกลายเป็นชายขอบ

ในหลายประเทศกำลังพัฒนาและประสบความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นดำเนินการควบคุมควบคุมไปกับการกีดกันประชากรบางกลุ่มออกจากเศรษฐกิจเนื่องจากการพึ่งพาอาศัยการนำเข้าเทคนิควิทยาการและเครื่องจักรจากต่างประเทศจำนวนมากทำให้มีการลดแรงงานลง การพัฒนาประเทศยังรวมไปถึงการลดความสำคัญของการผลิตด้านอื่น เช่น ประกันสังคมของคนยากจนทั้งที่อยู่ในเมืองชนบทถูกกีดกันให้ออกไปอยู่ชายขอบของระบบเพื่อไม่ให้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะเฉพาะที่ทำให้ไม่มีโอกาสได้รับผลจากการพัฒนา กลุ่มคนเหล่านี้จึงตกอยู่ในฐานะเสมือนถูกระบบกีดกันให้อยู่กับความยากจนอย่างที่สุดและยังได้รับผลกระทบที่มาจากบริการด้านสังคมและสวัสดิการทั้งนี้เพราะถูกกีดกันให้อยู่นอกระบบทำให้ยากในการได้รับโอกาสหรือการมีชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรีได้ (สุริชัย หวันแก้ว, 2550:15-16)

การเริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับคนชายขอบนั้น นักสังคมวิทยาในวงวิชาการสังคมตะวันตกเริ่มใช้คำว่า marginal เป็นมโนทัศน์ในการศึกษาคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นักสังคมวิทยาจากมหาวิทยาลัยชิคาโก Robert Ezra Park (1864-1944) กล่าวถึงการที่คนมีวัฒนธรรมผสมกับการอยู่ร่วมวัฒนธรรมกับกลุ่ม

คนในสังคมสองกลุ่มที่แตกต่างกันว่าคนชายขอบ โดยใช้อธิบายคนที่อพยพและเน้นท่าทีการแยกตัว เป็นผลมาจากภาวะชายขอบซึ่งต่อมามีการใช้คำว่าคนชายขอบ ในความหมายของชายขอบทางสังคม (social marginality) มุ่งให้ความสนใจกับชีวิตของกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตต่างไปจากผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมนวัตกรรมของความเป็นชายขอบจึงเป็นการอธิบายความแตกต่างไม่ใช่ความล้ำหลังหรือน่ารังเกียจ

อีกความหมายหนึ่งคือคนชายขอบเป็นกลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ห่างไกลจากจุดศูนย์กลางทั้งทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมโดยในทางภูมิศาสตร์คนชายขอบมักเป็นผู้ที่ต้องอพยพจากภูมิลำเนาเดิมด้วยเหตุผลทางธรรมชาติเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม มาตั้งถิ่นฐานในเมืองใหญ่ ทั้งมีการแข่งขันที่สูงและถูกกีดกันเอาเปรียบจากคนกลุ่มใหญ่ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่างๆได้ ส่วนในมิติทางสังคมวัฒนธรรมนอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว คนชายขอบเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้ถูกกลืนให้เป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มใหญ่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ บ้างก็ไม่ได้รับการยอมรับในกลุ่มหรือวัฒนธรรมใหม่ทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรม ทำให้เป็นสาเหตุของความหลากหลายและดูไม่กลมกลืน ท้ายที่สุดจึงกลายเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมใหม่ ทำให้ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อเอาตัวรอดภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว

อีกด้วย มหัททภิกขุวิทยาลัยศิลปากร สแกนลิขสิทธิ์

ความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางซึ่งก็คือรัฐกับคนชายขอบเป็นระบบความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมอำนาจ ในการกำหนดตัวตนและการมีตัวตน โดยรัฐจะเป็นผู้สถาปนาบรรทัดฐานกรอบความคิดของสังคมส่วนใหญ่และความเป็นสมาชิกของสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะผลิตและสร้างระบบความสัมพันธ์ที่เหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันระหว่างศูนย์กลางกับชายขอบ การเป็นชายขอบจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หากเกิดขึ้นพร้อมกับการสถาปนาอำนาจของความเป็นศูนย์กลาง กระบวนการสร้างความเป็นชายขอบโดยรัฐนั้นมีลักษณะซับซ้อน แต่ในขณะเดียวกันการอยู่ในภาวะชายขอบแม้จะหมายถึงการถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วม และการมีตัวตนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ศูนย์กลางและชายขอบมีความสัมพันธ์ที่ขึ้นตรงต่อกันและพึ่งพาอาศัยกันอีกด้วย (ชลดา สุนทรพลิน ,2552:6-8)

โดยความเป็นชายขอบนั้นกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เหลื่อมล้ำ โดยเกิดเมื่อมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในระดับสูง เป็นผลดีกับคนส่วนหนึ่งในเขตเมือง (บรรเทิง พาพิจิต ,2547:191) นอกจากนี้ในทางเศรษฐศาสตร์ยังหมายถึงผู้ด้อยอำนาจ เป็นภาวะที่คนไม่มีอำนาจ

ตกเป็นเบี้ยล่างของคนกลุ่มใหญ่ที่มีอำนาจและโอกาสทางสังคมที่สูงกว่า ทำให้คนกลุ่มดังกล่าวกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบ เช่น คนที่ยากจน คนยากไร้ เป็นต้น คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่ได้มีบทบาทหรือตำแหน่งที่ชัดเจนในสังคม จึงทำให้ถูกสังคมกีดกันอยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า (สุริชัย หวันแก้ว, 2550:18-19)

กลุ่มคนชายขอบนั้นมักมีสถานภาพอยู่ภายนอกบริเวณศูนย์กลางของสังคมและวัฒนธรรมหลัก มักใช้เรียกกกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา หรือทางกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้พวกเขาต้องอดโอกาสที่จะได้รับบริการ ความคุ้มครอง และความเอาใจใส่ดูแลจากรัฐบาลที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ในสังคม สาเหตุที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มหนึ่งกลายเป็นคนชายขอบ เช่น การมีถิ่นที่อยู่อาศัยในชนบทห่างไกล การมีร่างกายพิการจนเป็นข้อจำกัดทางการศึกษา และการทำงาน การเป็นคนในกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีข้อจำกัดด้านภาษา วัฒนธรรม และสิทธิการเป็นพลเมืองของรัฐ การไม่มีสถานภาพทางกฎหมายในระบบทะเบียนราษฎร เป็นต้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้อาจมีผลต่อ ๆ กันเป็นลูกโซ่ เช่น คนพิการหรือคนไม่มีสถานะเป็นพลเมือง จะขาดโอกาสที่จะเรียนหนังสือในระดับสูง ทำให้ไม่สามารถทำงานหรือประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงๆ ได้ จึงต้องตกอยู่ในสภาพยากจน และเข้าไม่ถึงสิทธิและบริการที่ควรจะได้รับจากรัฐ (ศัพทานุกรมการวิจัยทางประชากรและสังคม, 2558:ออนไลน์)

การที่คนกลุ่มหนึ่งๆ จะถูกผลักออกไปเป็นชายขอบของสังคม พวกเขาเหล่านั้นมักถูกกีดกันทางสังคม (social exclusion) โดยจะแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มต่างๆ โดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระบวนการกีดกันนี้ จะทำให้ประชากรบางกลุ่มออกไปจากประชากรส่วนใหญ่ของสังคม (social exclusion) สิ่งนี้ทำให้เกิดภาพแบ่งแยกกระหว่างคนกลุ่มใหญ่และกลุ่มน้อยในประเทศ ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ทำให้เกิดความเป็นชายขอบ (marginalization) ให้กับประชากรบางกลุ่ม

อีกความหมายหนึ่งของ “คนชายขอบ” คือการเปรียบเสมือนพื้นที่สีเทา (grey zone) ที่คนกลุ่มหนึ่งจะมีโอกาสได้รับการยอมรับและในขณะเดียวกันก็สามารถถูกขับออกจากกลุ่มใหญ่ในสังคมเท่าๆ กัน ซึ่งในระยะหลังคนบางกลุ่มในสังคมไทยมีภาพของความเป็นชายขอบที่มีความคลุมเครือ กล่าวคือในเวลาที่แตกต่างกันคนบางกลุ่มก็มีโอกาสเปลี่ยนสถานภาพเป็นชายขอบและไม่เป็นชายขอบได้เท่าๆ กัน จากคำที่กล่าวมานี้ กลุ่ม “ประชากรชายขอบ” จึงอาจหมายรวมถึง ชาวเขาเผ่าต่าง

ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพลี้ภัย คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ คนยากจน คนจนเมือง ชาวสลัม คนขอทาน คนเก็บขยะ คนไร้บ้าน เด็กเร่ร่อน(เด็กบนท้องถนน) คนพิการ ผู้สูงอายุ แรงงานข้ามชาติ แรงงานไร้ทักษะฝีมือ แรงงานนอกระบบ แรงงานเหมาช่วง ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ผู้ติดยาเสพติด แม่เลี้ยงเดี่ยว คนรักเพศเดียวกัน และหญิงบริการ ฯลฯ (กาญจนา เทียนลาย และธีรณรงค์ สกุลศรี, 2555:38-40)

งานศึกษาชิ้นนี้จะเป็นงานศึกษาถึงความเป็นชายขอบของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธที่เป็นผู้ที่ต่อโอกาสทั้งด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาล ถึงจะเป็นกลุ่มคนที่อยู่อาศัยในเขตเมืองใหญ่ที่มีความสะดวกสบาย ที่ดูแลแล้วสามารถเข้าถึงการบริการของรัฐได้สะดวกที่สุด แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะเข้าถึงการบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึงและครบสมบูรณ์ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างกฎหมายหรือภาครัฐกับความความเป็นจริงที่ใช้ชีวิตอยู่นั่นเอง อีกทั้งการเป็นชายขอบของเด็กบนท้องถนนที่นี้ก็ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการของรัฐกับสถานการณ์เด็กบนท้องถนนที่ไม่สามารถทำให้ได้รับสิทธิที่เป็นไปตามข้อบัญญัติทางกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์

2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ” มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็นงานศึกษาเกี่ยวกับคนชายขอบ งานศึกษาเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนน และงานศึกษาที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน ดังนี้

2.1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนชายขอบ

วรรณกรรมเกี่ยวกับคนชายขอบเป็นการกล่าวถึงบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและสวัสดิการของสังคมได้ รวมถึงไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน เป็นบุคคลที่ถูกสังคมทำให้เป็นอื่น จากการที่มีพฤติกรรมที่แปลกแยกจากสังคมที่อยู่ อาจรวมไปถึงการที่มีพฤติกรรม ความคิด การกระทำที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่และไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ทำให้กลุ่มคนชายขอบถูกมองในแง่ลบ อีกทั้งยังถูกกีดกันออกจากสังคม ซึ่งในการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเป็นชายขอบ แต่ละเรื่องมีส่วนที่เหมือนกันคือการถูกมองเป็นคนชายขอบจากทัศนคติของคนภายนอกที่มองเข้ามา ที่เกิดจากสภาพ

ความเป็นอยู่ อັตลักษณ์ การใช้ชีวิตประจำวัน อาการป่วย การถูกตีตราจากการกระทำที่ผิดในสายตาคนในสังคม

การกลายเป็นชายขอบของกลุ่มคนหนึ่งๆนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากหลายมิติที่ทำให้กลายเป็นคนชายขอบ โดยจะเริ่มด้วยการกลายเป็นชายขอบที่เกิดขึ้นการอັตลักษณ์ของตัวบุคคล ด้วยวิถีชีวิตและลักษณะที่เป็นกลายเป็นสิ่งที่สังคมไม่ได้ให้การตอบรับที่จากวัฒนธรรมกระแสหลัก ถูกเลือกปฏิบัติที่ต้องปรับตัว อีกทั้งการยอมจำนนต่อสถานการณ์แวดล้อมที่จากสังคมส่วนใหญ่ที่สุด

ในความเป็นชายขอบกลุ่มแรกที่น่าเสนอนั้นเป็นคนชายขอบที่เกิดจากอັตลักษณ์ของตนเอง เรื่องหนึ่งกล่าวถึงอັตลักษณ์คือสารนิพนธ์เรื่อง **ชีวิตไร้ตัวตนของกะเทยเปลี่ยนเพศ โดย วารุณี แสงกาญจนวิษ (2546)** กล่าวถึงด้วยการใช้ชีวิตภายใต้สังคมที่มีความแตกต่าง ที่ทำให้บุคคลที่มีวิถีชีวิตแตกต่างที่ถูกผลักดันให้เป็นชนกลุ่มน้อย ตกเป็นชายขอบของสังคม ทำให้ชายผู้ที่ผ่าตัดเปลี่ยนเพศนั้นส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติทางกฎหมายต่อผู้ที่เปลี่ยนเพศ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน หรือกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการคัดเลือกทหาร เป็นต้น ที่เป็นอุปสรรคให้พวกเธออย่างมากในการใช้ชีวิต เช่น การถูกข่มขืน รุมโทรม การแต่งงาน การเดินทางระหว่างประเทศ เป็นต้น ที่ชี้ให้เห็นว่าข้อกฎหมายต่างๆไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้ที่เปลี่ยนเพศ และยังตอกย้ำความเป็นชายขอบให้กับพวกเธอ

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงเรื่องของจารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติของผู้คนในสังคมที่ไม่อาจก้าวผ่านได้ เกิดเป็นอคติจากผู้คนในสังคมทำให้พวกเธอไม่ได้รับการยอมรับ และถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นคนจากคนในสังคม ที่จำกัดไม่ทำให้พวกเธอได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ด้วยสิ่งนี้ผู้ที่เปลี่ยนเพศต้องอยู่อย่างไร้ตัวตน แสดงถึงอำนาจของอັตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างจะถูกกดขี่จากกระแสสังคม ต้องตกอยู่ในสภาวะชายขอบ ที่ขาดอำนาจในการต่อรองกับนโยบาย ไม่สามารถใช้กฎหมายที่เข้ากับเพศสภาพใหม่ได้ ที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมในการพัฒนาตนเองได้ เป็นกลุ่มคนชายขอบที่สามารถเห็นได้ทั่วไปจากการที่ไม่สามารถเปลี่ยนข้อกฎหมายให้เข้ากับเพศสภาพในปัจจุบันได้ ซึ่งก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาจากการที่ไม่สามารถใช้กฎหมายได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง

อีกเล่มหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกันคือสารนิพนธ์เรื่อง **ภาษาพูดของกะเทย: ภาพสะท้อนการเป็นชายขอบ โดย ภัสรัชญ์ โล่ห์คุณสมบัติ (2549)** ศึกษาเกี่ยวกับความหมายและการภาษาพูดของ

กะเทย ที่กล่าวถึงความเปื้อนชายชอบจากการไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมวงกว้าง ทำให้ภาษาพูดหรือคำศัพท์กลายเป็นชายชอบของสังคมภายนอก แต่สำหรับกะเทยแล้วถือเป็นการแสดงอัตลักษณ์พฤติกรรมและเป็นตัวตน ซึ่งส่วนใหญ่คนจะมองการใช้ภาษาพูดหรือคำศัพท์เหล่านี้ว่าเป็นเรื่องแปลกและตลก ทำที่สุดจึงเป็นเหตุให้กะเทยและภาษาที่ใช้กันในวงสังคมเดียวกันก็ถูกมองเป็นชายด้วยเช่นกัน จากการที่มองว่าภาษาของกะเทยนั้นเป็นการรับรู้เพียงเฉพาะกลุ่ม ถูกผลักออกจากสังคมภายนอก ไม่มีการรับรู้ หรือทำความเข้าใจวิถีของคนกลุ่มดังกล่าวเท่าที่ควร

และสำหรับสารนิพนธ์อีกเล่มหนึ่งในกลุ่มของการเป็นชายชอบที่สืบเนื่องจากอัตลักษณ์คือสารนิพนธ์เรื่อง **ผีนกับคนมั่ง : พลวัตความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ โดย อรัญญา ศิริผล (2544)** กล่าวถึง ปัญหาเสพติดเป็นภาพรักที่ทำให้ชาวมั่งถูกมองเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเสพติดเป็นผู้ปลูก เสพและค้าผีนและเฮโรอีนจนไปถึงยาบ้าทำให้เป็นการสร้างภาพในทางลบให้แก่ชาวมั่งและกลุ่มชุมชนบนที่ราบสูงที่ส่งผลให้ชาวชาติพันธุ์ถูกกีดกันจากสังคมให้กลายเป็นผู้ต่ำต้อยทางศีลธรรมเบียดขับความเป็นมั่งให้กลายเป็นคนชายขอบซึ่งในยุคล่าอาณานิคมพีชนิตนี้ เป็นเครื่องมือแสวงหาผลประโยชน์ของพ่อค้าและรัฐบาลทั่วเอเชียทั้งยังเป็นพีชเพื่อใช้แก้ปัญหาการขาดดุลของการค้าประเทศจีนอีกทั้งยังถูกใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มอำนาจต่างๆ จนทำให้เติบโตเป็นกระบวนการค้าผีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งผีนสำหรับชาวมั่งเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกับความรู้พื้นบ้านและวิถีวัฒนธรรมที่ใช้ในการรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังเป็นพีชที่ใช้แลกเปลี่ยนสิ่งของจำเป็นอย่างการสะสมเป็นเงินทอง ที่ใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่นค่าสินสอดอีกทั้งยังแสดงความมั่งคั่งในชีวิตด้านสถานภาพทางสังคม ที่จะอยู่ในตำนานพิธีกรรมความเชื่อของชาวมั่งอีกด้วย

แต่ในปัจจุบันภาพลักษณ์ของผีนกลายเป็นถูกลดทอนที่ทำให้เหลือเพียงภาพลักษณ์ของยาเสพติดกับอัตลักษณ์ของชาวมั่ง ชาวมั่งจึงถูกตีตราเป็นผู้ต่ำต้อยทาง ศีลธรรมและเป็นตัวแทนภาพลักษณ์ที่ทำให้อัตลักษณ์ต้องหยุดนิ่ง โดยบริบททางการเมืองและอำนาจมาควบคุมครอบงำกลุ่มชาติพันธุ์มั่งที่ได้สร้างภาพตัวแทนให้เป็นเรื่องราวด้านลบเกี่ยวกับผีนว่าเป็นพีชยาเสพติดเป็นคอมมิวนิสต์ทำลายความมั่นคงแห่งชาติในความขัดแย้งทางการเมืองและเป็นการทำลายป่า อีกทั้งยังนำชุดความรู้มานิยามความเป็นอื่นด้วยกันกล่าวว่าคนติดยาทำลายความมั่นคงเป็นคนโง่ ไร้การศึกษาและสกปรก

ซึ่งทำให้ผืนและชาวม้งถูกมองเป็นผู้ที่ทำลายศีลธรรมจากการเสพ ปลุก และค้าผืนซึ่งเป็นยาเสพติดและเป็นผู้ทำลายความมั่นคงของรัฐชาติ จากนั้นชาวม้งจึงถูกกระบวนการการใช้อำนาจเช่นนโยบายและกฎหมายจัดการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชุมชนสร้างความกลมกลืนดึงมวลชนเข้าร่วมรักเพื่อเป็นการแสดงความภักดีต่อรัฐและเปลี่ยนพืชจากฝิ่นให้มีความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น เช่นปลูกลิ้นจี่มะม่วงกะหล่ำปีเพื่อการค้าขายและการสร้างโครงการพัฒนาต่างๆบนภูเขากับชาวม้ง โดยพบว่าชาวม้งถูกสร้างภาพลักษณ์เชิงลบ ที่ถูกเหมารวมว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหา ยาเสพติด เป็นคนไม่ดี และเป็นผู้ทำลายชาติและทำลายสิ่งแวดล้อม โดยไม่พิจารณาถึงมิติอื่นๆ สร้างความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและอำนาจในชนกลุ่มน้อยโดยทำให้กลายเป็นชายขอบ สร้างภาพความเป็นอื่นให้เกิดขึ้นแก่ชาวม้ง

ถึงการเป็นชายขอบของงานศึกษาชุดนี้เป็นการพูดถึงอัตลักษณ์ที่ทำให้ถูกกีดกันจากคนในสังคมส่วนใหญ่ แต่สิ่งที่แตกต่างของทั้ง 3 เล่มนี้ คือสารนิพนธ์เรื่อง ผืนกับคนม้ง : พลวัตความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ คือนอกจากจะเป็นกลุ่มคนชายขอบจากบริบททางภูมิศาสตร์แล้ว ก็ยังเป็นกลุ่มชายขอบในบริบทที่เป็นการสร้างความคิดของการเป็นชายขอบว่าบริบทแห่งการสร้างรัฐ-ชาติ และบริบทของการพัฒนา เป็นการให้ชุดความรู้ของความเป็นยาเสพติด เป็นผู้ร้ายของชาติ สร้างความคิดใหม่จนทำให้สังคมทั่วไปรับรู้ว่าการปลูกฝิ่นคือสิ่งไม่ดี เป็นการมัวเมา แต่ไม่ได้มองไปถึงบริบททางสังคม มองผืนในลักษณะที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมของชาวม้งนั่นเอง

กลุ่มที่สองที่กล่าวต่อไปคือการเป็นชายขอบที่มาจากการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งหากมองโดยทั่วไปการใช้ชีวิตประจำวัน ก็ดูไม่น่าที่จะถูกผลักให้เป็นบุคคลชายขอบ แต่ก็มีกลุ่มบุคคลที่ใช้ชีวิตในสังคมเมือง แต่ก็ถูกผลักให้เป็นชายขอบจากการใช้ชีวิต การประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งการมองบุคคลเหล่านี้เป็นชายขอบเนื่องจากการใช้ชีวิต การทำงานถูกมองว่าเป็นเรื่องสกปรก บ้างก็อันตราย ไม่น่าไว้วางใจ รวมถึงการถูกเอาเปรียบที่ไม่สามารถแสดงตัวตนได้จากอิทธิพลของกระแสพัฒนา

เริ่มด้วยสารนิพนธ์เรื่อง **มองคนชายขอบในสังคมเมืองผ่านภาพถ่าย** โดย **วัชรินทร์ มณีวงษ์** (2549) ศึกษาเกี่ยวกับภาพถ่ายที่เป็นวิถีชีวิตของคนชายขอบในสังคมเมือง เป็นวิถีชีวิตของคนชายขอบที่ไม่ได้รับความสนใจจากสังคม เช่น คนจรจัด เด็กเร่ร่อน คนเก็บขยะ ขอทาน เป็นต้น ซึ่ง

งานศึกษานี้มีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนภาพจำของคนในสังคมที่มองกลุ่มคนชายขอบในแง่ลบ เช่น สกปรก อันตราย หรือไม่น่าไว้วางใจ พร้อมทั้งนำเสนอภาพในแง่บวกของกลุ่มคนชายขอบมากยิ่งขึ้น โดยการศึกษาผ่าน 3 องค์ประกอบสำคัญ คือภาพถ่าย ช่างภาพ และผู้ชม เพื่อเข้าใจถึงทัศนคติที่ผู้ชมมีต่อคนชายขอบ และสิ่งที่ซ่อนอยู่ในภาพถ่าย กระบวนการถ่ายภาพของช่างภาพ รวมไปถึงอิทธิพลต่อการสร้างความหมายต่อคนชายขอบในสังคมเมืองซึ่งความหมายนั้นอาจเป็นความจริงหรือภาพตัวแทน (representation) ที่ถูกสร้างขึ้นเท่านั้น

อีกเล่มหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือสารนิพนธ์เรื่อง **วิถีชีวิตคนในชุมชนชายขอบของสังคมเมือง กรณีศึกษาคนค้ายะในชุมชนกองขยะชานเมือง โดย สิริพร สมบูรณ์บุรณะ (2535)** ที่ได้ศึกษาถึงกลุ่มคนจนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกองขยะ โดยเน้นให้ความสำคัญไปที่ “พื้นที่” และ “วิถีชีวิต” ของผู้คนในพื้นที่ พูดถึงการถูกมองเป็นชายขอบจากการที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนกองขยะ ที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมองด้วยความรังเกียจ ที่ผิดกับกลุ่มคนในชุมชนที่พวกเขา มองขยะเหล่านี้เป็นของที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นภาระที่เมืองจะต้องช่วยดูแล แต่หากมองอีกมุมหนึ่งการที่มีคนในชุมชนกองขยะก็ทำให้ขยะที่ดูไร้ค่ากลายเป็นสิ่งที่มีค่าขึ้นมา นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการรักษาระบบนิเวศอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีสารนิพนธ์เรื่อง **อำนาจของคนชายขอบ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวต่อสู้ในพื้นที่เหมืองแร่โปแตชในอีสาน โดย ญัฐพงษ์ ราชมิ (2555)** ศึกษาถึงลักษณะของอำนาจ และยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวต่อสู้ของกลุ่มผู้ต่อสู้โครงการเหมืองแร่โปแตชในอีสาน โดยศึกษาในประเด็นของความเป็นชายขอบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากอิทธิพลของกระแสการพัฒนาที่มาพร้อมกับกระบวนการโลกาภิวัตน์ และความไม่ยุติธรรม ไม่โปร่งใส ความไม่เท่าเทียม โดยการตอกย้ำของการเป็นชายขอบคือการถูกผูกขาดกรรมสิทธิ์ในทรัพยากร กลายเป็นเชิงพาณิชย์ และการเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทเอกชน ท้ายที่สุดอำนาจของคนชายขอบถูกแสดงออกมาชัดเจนในเวทีการประชุมของผู้ต่อสู้ในพื้นที่เหมืองแร่แห่งนี้ เพื่อโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทำให้คนชายขอบสามารถแสดงความเป็นตัวตน โลกทัศน์ และอุดมการณ์ของพวกเขาได้ในที่สุด ที่สุดท้ายผลักดันให้ชายขอบลุกขึ้นมาแสดงเจตจำนงของตนเองให้ชัดเจน พร้อมสร้างจุดยืนของกลุ่มคนชายขอบให้ประจักษ์แก่สายตาคนอื่นๆในสังคมอีกด้วย

กลุ่มคนชายขอบที่เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวัน และการทำงานทั้ง 3 เล่มนั้น ได้กล่าวถึงการที่บุคคลกลายเป็นชายขอบของการขาดทรัพยากรบางอย่าง การถูกมองในท่าที่เชิงลบ ความไม่เข้าใจ ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเป็นรูปแบบชีวิตของพวกเขา พร้อมทั้งกล่าวถึงการแสดงออกของกลุ่มชายขอบในทั้ง 3 เล่มว่าที่แท้จริงแล้ว สิ่งที่กลุ่มคนชายขอบทำเป็นเรื่องที่ดี ที่สร้างแรงผลักดันให้คนภายนอกสนใจกลุ่มคนชายขอบที่เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น

ถัดมาเป็นเรื่องราวของชายขอบที่เกิดจากอาการป่วยที่ทำให้ถูกผลักออกจากสังคมส่วนใหญ่ โดยมีสารนิพนธ์เรื่อง **กระบวนการการกลายเป็นคนชายขอบของสมาชิกในมูลนิธิโรงพยาบาลศรีธัญญา โดย อัญชลี มั่นตระกูล (2549)** ที่กล่าวถึงทัศนคติและการสร้างภาพลักษณ์ของสังคมไทยที่มีต่อผู้ป่วยทางจิตตกอยู่ในสภาพของความน่ากลัว และอันตรายสืบเนื่องมาจากอาการทางจิตที่ผู้ป่วยเป็น ทั้งนี้เป็นภาพจำของสังคมที่ว่าเป็นอาการที่อันตรายมากยิ่งขึ้นถ้าหากไม่ได้เข้ารับการรักษาให้ถูกวิธี ในขณะที่ตัวผู้ป่วยเองรู้สึกอับอาย จนทำให้ถึงขั้นปฏิเสธที่จะเข้ารับการรักษา ด้วยลักษณะที่ไม่ปกติของผู้ป่วยทำให้ต้องตกอยู่ในฐานะของ “คนบ้า” ในภาพจำของสังคม ซึ่งพบว่ามโนภาพของคนในสังคมจะเป็นความน่ากลัวและอันตราย จึงต้องมีสถานที่เฉพาะของคนกลุ่มดังกล่าวและต้องเข้ารับการรักษาทางการแพทย์ และโรงพยาบาลศรีธัญญาก็เป็นสถานที่หนึ่งที่กลุ่มผู้ป่วยทางจิตที่ถูกทำให้กลายเป็นคนชายขอบจากอาการผิดปกติเข้ารับการรักษานั้นเอง

อาการป่วยอีกอาการหนึ่งที่ทำให้กลายเป็นชายขอบคือการเป็นผู้ป่วยโรคเอดส์ ที่เห็นในสารนิพนธ์เรื่อง **ภาวะการกลายเป็นคนชายขอบของผู้ป่วยเอดส์ โดย อรอุษา ภูมิบริรักษ์ (2547)** ศึกษาความเป็นชายขอบจากวาทกรรมโครงสร้างของสังคมของผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ว่าเป็นบุคคลชายขอบของสังคมที่มองว่าโรคนี้มีความกับความน่ากลัว ความรุนแรงและอันตราย และการปฏิบัติของรัฐ หรือสื่อสารมวลชนแห่งต่างๆในสังคมกลายเป็นโรคของพวกเขา เกย์ คนบาป คนเลว คนสำส่อนทางเพศ เป็นโรคที่สกปรก หรือเป็นโรคที่นำไปสู่ความตายเท่านั้น กลุ่มผู้ป่วยต้องอยู่กับการชูปชิตนินทา การถูกปฏิเสธจากคนรอบข้าง การจ้องมองที่ไม่เป็นมิตร หรือแสดงปฏิกิริยาที่รังเกียจ เป็นต้น ก่อให้เกิดกระบวนการเบียดขับผู้ป่วยเอดส์สู่ภาวะกลายเป็นคนชายขอบในสังคม ผู้ป่วยกลายเป็นผู้ที่ต้องตกอยู่ในสถานการณ์กีดกันและปิดกั้น สูญเสียสิทธิของตนเอง รวมถึงด้อยโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ เช่นการปิดกั้นการทำงาน การศึกษา ต้องปิดบังตัวตน ซึ่งต้องทำความเข้าใจตัวผู้ป่วยและ

ครอบครัว รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งในครอบครัวเพื่อลดภาวะการเป็นชายขอบให้แก่ผู้ป่วยโรคเอดส์

ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการที่ถูกปิดกั้นจากสังคมภายนอกจากอาการป่วย ที่แสดงท่าทางที่ไม่เป็นมิตรต่อผู้ป่วย ไม่ว่าจะเป็นผู้ป่วยในศรีรัษฎาที่มองว่าเป็นคนบ้า ที่เป็นภาพจำของความอันตราย คลุ่มคลั่ง ที่สามารถทำร้ายคนอื่นได้ ส่วนผู้ป่วยโรคเอดส์ก็เช่นกันที่ถูกมองเป็นความอันตราย ที่ไม่อาจเข้าใจได้ เพราะภาพจำหรือรูปแบบความคิดต่อทั้งคนสองกลุ่มนี้เต็มไปด้วยความอันตราย น่ากลัว และหลีกเลี่ยงในการเข้าใจ อีกทั้งอาจเป็นเรื่องของความด้อยโอกาสที่ไม่สามารถทำอะไรได้เหมือนคนอื่นๆ ในสังคม เช่นการถูกปิดกั้นจากการศึกษา การใช้ชีวิตประจำวัน ที่ทำให้ต้องระวังตัวมากเป็นพิเศษ

ความเป็นคนชายขอบรูปแบบสุดท้ายที่น่าเสนอคือการเป็นคนชายขอบจากการที่สังคมตีตรา การเป็นเหยื่อ ของสังคม ที่ไม่ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน อันส่งผลต่อความรู้สึกด้อยค่า และกลายเป็นลดคุณค่าในตัวเองในที่สุด ซึ่งในสารนิพนธ์เรื่อง **กระบวนการกลายเป็นชายขอบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน กรณีศึกษา ศูนย์พิทักษ์หญิง มูลนิธิเพื่อนสตรี โดย พรพิชชา บุญบรรจง (2547)** ศึกษาถึงกระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ซึ่งส่งผลให้พวกเขาประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตต่อในสังคม และการถูกขับออกไปให้อยู่ชายขอบ โดยศึกษาผู้หญิงที่ถูกข่มขืนทั้งหมด 5 ราย ที่ได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์พิทักษ์หญิง มูลนิธิเพื่อนสตรี ที่ถูกมองเป็นชายขอบเนื่องจากค่านิยมที่สังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องเป็นผู้ที่รักษาความบริสุทธิ์ เป็นคุณค่าของผู้หญิง ดังนั้นการที่ผู้หญิงถูกข่มขืนก็เป็นการปลุกฝังว่าผู้หญิงคนนั้นกลายเป็นคนไม่ดี ทำให้เกิดภาวะแปลกแยกในจิตใจ ทั้งจากการถูกประณามทั้งทางวาจา หรือสายตา ถูกมองในแง่ลบ ที่ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้กลายเป็นชายขอบของสังคม

ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนได้รับกระบวนการฟื้นฟูจิตใจ สะท้อนความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้หญิงที่ถูกข่มขืนกับมูลนิธิแห่งนี้ ให้ได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตต่อไปได้ในสังคม อีกทั้งยังช่วยลดความเป็นชายขอบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน ที่ทำให้เข้าใจถึงความรู้สึกภายในจิตใจ และทัศนคติของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน รวมไปถึงบริบทรอบข้าง เช่น ครอบครัว ผู้ชายที่ถูกข่มขืน ตำรวจ เพื่อนบ้าน และกระบวนการยุติธรรม ที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มลดภาวะความเป็นชายขอบแก่ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนอีกด้วย ที่ทำให้ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งต้องกลายเป็นคนที่ถูกประณามหยามเหยียด กับสิ่งที่ตนเองไม่ได้

ก่อ และการปลูกฝังว่าต้องเป็นผู้ไม่ดี ถึงจะถูกกระทำเช่นนี้ ซึ่งก็ดูว่าเป็นความอยุติธรรมที่เกิดกับคนกลุ่มหนึ่ง ที่ส่งผลต่อทั้งร่างกาย และจิตใจให้เกิดความบอบช้ำในที่สุด

การถูกตีตราจากสังคมไม่ได้มีแค่ลักษณะที่กลายเป็นเหยื่อจากการกระทำของคนอื่นๆเพียงเท่านั้น แต่รวมถึงปัญหาความยากจนที่ทำให้บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งกลายเป็นคนชายขอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง การตกงาน ความผิดหวังที่เกิดจากเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างมากจนเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำ เห็นได้จากสารนิพนธ์เรื่อง **คนไร้บ้านที่มีบ้าน: จากชายขอบสู่ความเป็นพลเมืองของสังคม กรณีศึกษาคนไร้บ้านที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู”** โดยชลลดา สุนทรพลิน (2552) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการลดความเป็นชายขอบของคนไร้บ้านในศูนย์พักคนไร้บ้านแห่งนี้ รวมไปถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนไร้บ้าน โดยกลุ่มคนไร้บ้านถูกมองเป็นชายขอบจากทัศนคติแง่ลบของคนทั่วไปในสังคม อีกทั้งหน่วยงานรัฐก็มองว่าคนกลุ่มนี้เป็นปัญหาและพยายามที่จะผลักดันให้ออกจากสังคมส่วนใหญ่ กลายเป็นคนไร้พื้นที่ในที่สุด อีกทั้งยังไร้ซึ่งอำนาจในการต่อรอง และถูกกีดกันออกจากระบบทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของตน ทำได้เพียงแค่ปรับตัวและยอมรับตามวิถีชีวิต

นอกจากนี้ยังมีสารนิพนธ์เรื่อง **ตัวตนของคนไร้ที่พึ่ง กรณีศึกษาคนไร้ที่พึ่งบ้านมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร** โดย ปวีณา รักษาภักดี (2560) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ศึกษาความเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลหนึ่งกลายเป็นคนไร้ที่พึ่ง และการแสดงออกทางความคิดของกลุ่มคนดังกล่าวที่มีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นในสังคมที่ได้ให้ความหมายของตัวตนของคนไร้ที่พึ่งว่าเป็นคนชายขอบ โดยกลุ่มคนไร้ที่พึ่งถูกมองว่าเป็นชายขอบ จากทัศนคติของคนในสังคมที่มองว่าคนกลุ่มนี้ไม่มีศักยภาพสูงนัก อีกทั้งการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่สาธารณะก็ไม่ต่างกับกับคนไร้บ้าน แต่กลุ่มคนไร้ที่พึ่งนั้น ส่วนมากประกอบอาชีพ เช่น เก็บของเก่า เก็บขวดขาย หรือทำงานก่อสร้าง เป็นต้น ที่ถูกมองว่าน่ารังเกียจ ถูกเข้าใจผิดได้โดยง่าย คนภายนอกมักมองด้วยสายตาดูถูก ไม่เข้าใจถึงแม้ว่าพวกเขาจะแต่งตัวปกติก็ตาม กล่าวคือการเป็นชายขอบของคนไร้ที่พึ่งนั้น มีองค์ประกอบคือการประกอบอาชีพ การแต่งกาย และการพักในพื้นที่สาธารณะ

ชี้ให้เห็นว่าการกลายเป็นบุคคลไร้ที่พึ่งนั้นเต็มไปด้วยสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อมที่บีบบังคับให้ออกมาอยู่ในพื้นที่สาธารณะจากการที่ไม่มีงานทำ ไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าห้อง อีกทั้งเมื่อมาอยู่ใน

พื้นที่สาธารณะก็ถูกสังคมนิยม เหยียดหยามด้วยท่าทางและสายตาที่บ่งบอกว่าคนกลุ่มดังกล่าวเสมือนคนผิดแปลก น่ารังเกียจหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ถูกทำให้กลายเป็นชายขอบ

เรื่อง คนไร้บ้านที่มีบ้าน: จากชายขอบสู่ความเป็นพลเมืองของสังคม กรณีศึกษาคนไร้บ้านที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู” และ ตัวตนของคนไร้ที่พึ่ง กรณีศึกษาคนไร้ที่พึ่งบ้านมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร มีความเหมือนกันตรงที่เป็นการกล่าวถึงสังคมกระแสหลัก เกี่ยวกับเศรษฐกิจที่ทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้เกิดปัญหาความยากจน การว่างงาน หรือการกระจายรายได้ที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ จึงทำให้คนไร้บ้านกลายเป็นคนชายขอบจากปัญหาความยากจน และกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในสังคม จนถูกตีตราจากสังคมว่ามีความผิดแปลก ไม่เข้าพวก และถูกดูถูกด้วยทั้งท่าทาง สายตา และไม่อาจเข้าใกล้ได้

จากงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชายขอบข้างต้น แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการกลายเป็นชายขอบที่มีความแตกต่างกันตามแต่บริบททางสังคม สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิต โดยการกลายเป็นชายขอบของแต่ละบุคคลนั้นล้วนแต่เป็นการที่ถูกสังคมส่วนใหญ่หรือสังคมภายนอกเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น ทั้งการถูกยึดเยียดความเป็นชายขอบที่เกิดจากอัตลักษณ์ หรือจากตราบาป เป็นต้น โดยงานวรรณกรรมเหล่านี้ได้ศึกษาความเป็นชายขอบ และการใช้ชีวิตของการเป็นชายขอบในสังคมกลุ่มย่อยของพวกเขา ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการการเป็นชายขอบที่เด็กบนท้องถนนต้องเผชิญ จากการใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนน ทำให้ไม่สามารถได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามสิทธิในความเป็นพลเมืองของตนได้

2.2.1. งานศึกษาที่เกี่ยวกับชีวิตเด็กบนท้องถนน

การนิยามและจำแนกเด็กบนท้องถนน

เด็กบนท้องถนน หรือ Street Children ในความหมายจากหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development หรือ USAID) โดยแบ่งจากนิยามของ Street Children ว่าเป็นเด็กที่มาจากถนน ซึ่งหมายความรวมถึงการไม่มีที่อยู่อาศัย จนทำให้

ถนนกลายเป็นที่พักหรือแหล่งทำมาหากินของเด็ก ที่ไม่ได้มีการดูแลจากผู้ใหญ่อย่างเพียงพอ ว่าสามารถแบ่งเด็กเหล่านี้ได้ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. A “Child of the Streets’ เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่ไม่มีบ้านเรือนไว้พักอาศัย จะมีก็แต่ถนนเท่านั้น อีกทั้งไม่มีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยดูแลเอาใจใส่ หรือช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เด็กกลุ่มนี้จะย้ายที่พักไปยังสถานที่ต่าง ๆ บนท้องถนน บ้างก็ไปพักตามที่หลบภัยต่าง ๆ หรือตามตึกที่ถูกทิ้งร้าง โดยที่เด็กกลุ่มนี้จะมีควมอยากจนขั้นแค้น สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ต้องมีความประหยัคมีธยส์ค่อข้งสูง รวมถึงเรื่องของอาารมณัที่ไมเสถียรหรือเป็นระดับที่รุนแรงมาก ที่มาจากการถูกทารุณกรรมทางเพศจากพ่อแม่ โดยส่วนใหญ่จะมาจากฝั่งพ่อเลี้ยง หรือแม่เลี้ยง ที่เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กกลุ่มนี้เลือกที่ออกมาจากบ้านและมาอาศัยตามท้องถนน
2. A “Child on the street’: เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ยังคงมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง แต่จะกลับไปหาเป็นปกติ หรืออาจกลับไปเพียงแค่ต้องการที่ไว้สำหรับหลับนอนในตอนกลางคืนเท่านั้น แต่เด็กกลุ่มนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ของตอนกลางวัน และบางเวลาในตอนกลางคืนบนท้องถนน สาเหตุมาจากทั้งความอยากจน ความแอด หรือการถูกทารุณทางร่างกายและทางเพศจากคนในครอบครัว กล่าวได้ว่าเด็กกลุ่มนี้ยังคงมีความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวอยู่ แต่เลือกที่จะใช้ชีวิตของตนเองบนท้องถนน
3. **Part of a Street Family:** เด็กกลุ่มนี้มีกอาศัยอยู่บริเวณทางเท้า หรือตามจัตุรัสเมืองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว พวกเขาอาจจะถูกบังคับให้ออกจากที่ดังกล่าว เนื่องจากความอยากจน สงคราม หรือภัยพิบัติตามธรรมชาติ หลายๆครอบครัวจึงใช้ชีวิตเร่ร่อนไปตามที่ต่าง ๆ โดยแบกหามสัมภาระติดตัวไปด้วย สำหรับเด็ก ๆ ที่ถูกจัดในจำพวกนี้ก็จะทำงานตามท้องถนนกับสมาชิกในครอบครัวของตน เช่น การขอทาน การขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ ชั้รองเท้าหรือล้างรถ เพื่อเป็นรายได้ในครอบครัว
4. Institutionalized Care: เด็กในกลุ่มนี้มาจากสถานการณ์ของการไร้บ้านที่อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์ เด็ก ๆ ที่ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้มีความเสี่ยงที่จะเกิดความวุ่นวาย และกลับไปใช้ชีวิตอยู่บนถนนได้ใหม่

ในส่วนของ UNICEF (United Nations Children’s Fund) หรือ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการ สุขภาพรวมถึงการเป็นอยู่

ของเด็กและแม่ในประเทศกำลังพัฒนา ได้ให้ความหมายของเด็กบนท้องถนน (Street Children) ว่าหมายถึง เด็กอายุต่างๆ ถึง 15 ปี ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ตามท้องถนน (เช่น กว่าครึ่งวัน หรือ หลายๆ วัน) ซึ่ง UNICEF ใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวแบ่งเด็กดังกล่าว ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ คือ

1. เด็กบนท้องถนนที่มีครอบครัว เด็กประเภทนี้ยังอยู่กับครอบครัว และกลับไปหาครอบครัวทุกวัน แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่ในท้องถนน เช่น เด็กเร่ขายของและบริการต่างๆ ขายพวงมาลัย หนังสือพิมพ์ เด็กเฝ้ารถ เฝ้าของ และหนักไปถึงบริการทางเพศก็มีไม่น้อย เด็กขอทาน ไม่ว่าจะโดยตัวเองหรือเป็นกลุ่ม จะโดยมีหรือไม่มี การแลกเปลี่ยน เช่น ร้องเพลง เล่นดนตรีให้ฟัง เด็กเก็บของเหลือใช้ตามกองขยะ หรือตามสถานที่ต่างๆ และเด็กที่เตร็ดเตร่อยู่ตามท้องถนนโดยไม่มีจุดหมาย เป็นต้น
2. เด็กบนท้องถนนที่แยกจากครอบครัว เด็กประเภทนี้ในตอนแรกนั้นทราบว่าครอบครัวอยู่ที่ไหน แต่ออกมาจากครอบครัวด้วยความสมัครใจ หรืออาจถูกผลักดันจากผู้ปกครองให้ ออกมาเพื่อเป็นการลดภาระ เมื่อออกมาแล้วก็ไม่ได้กลับไปหาครอบครัวอีก หรือกลับไป นานๆ ครั้ง และเมื่อกลับไปตอนหลังๆ ก็อาจไม่พบครอบครัว เนื่องจากครอบครัวได้ โยกย้ายไป หรือญาติสนิทที่เด็กมีความผูกพันสูงจากไป ทำให้เป็นเด็กขาดจากครอบครัว อย่างถาวร การไม่กลับนั้นอาจมีเหตุผลต่างๆ เช่น หนีจากบ้านแล้วไม่กล้ากลับเข้าไป เพราะกลัวถูกดูด่าลงโทษ หรือผู้ปกครองใช้ให้หาเงิน แต่ได้เงินทองไม่พอจึงไม่กล้า กลับไป หรือเห็นว่ามียุติธรรมกว่าอยู่กับครอบครัว เป็นต้น ในขณะที่แยกจากครอบครัว นี้เด็กอาจประกอบอาชีพต่างๆ หรือไม่ประกอบอาชีพ แต่ขอเขากินประทังชีวิตไปก็ได้
3. เด็กบนท้องถนนที่ไร้ครอบครัว เช่น เด็กกำพร้า หรือเด็กที่ถูกปล่อยทิ้ง หรือพลัดหลงจาก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ไม่สามารถติดตามได้ เด็กเหล่านี้ขาดความสัมพันธ์กับครอบครัวแบบ ถาวร
4. เด็กที่เร่ร่อนพร้อมกับครอบครัว เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่อพยพเข้าเมืองใหญ่มาพร้อมกับ ครอบครัว

สำหรับ Consortium for Street Children (CSC) ได้ให้นิยามเด็กบนท้องถนน (Street Children) กับ เด็กไร้บ้าน (homeless children) ว่าเป็นคำที่มีการใช้สลับไปสลับมาจนทำให้

รู้สึกว่าเป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน หรือมีความใกล้เคียงกัน แต่แท้จริง แล้วทั้งสองคำนี้มีความแตกต่างกัน โดยที่ไม่ใช่เด็กทุกคนที่ไร้บ้านจะจบด้วยการอาศัยอยู่บริเวณที่โล่งบนถนน เด็กหลายคนจบด้วยการหลับนอนในที่ที่ไม่เหมาะสมแต่ก็ไม่ใช่พื้นที่ที่เป็นสถานที่ที่ท่องเที่ยว อย่างเช่นการนอนบนพื้นกับเพื่อนหรือคนแปลกหน้า หรือการนอนบริเวณที่พักชั่วคราว อย่างเช่นที่พักที่ราคาไม่แพง (hostel) ยกตัวอย่างเช่น มีการเอื้อเฟื้อที่พัก (hostel) ให้กับคนไร้บ้าน ประมาณปี ค.ศ.2018 มีเด็กจำนวนมากกว่า 9,500 คน ในประเทศอังกฤษใช้เวลาอยู่ในที่พักชั่วคราวที่ราคาไม่แพง (hostel) ในช่วงคริสต์มาส ซึ่งห้องเดียวจะสำหรับหนึ่งครอบครัว ที่จะใช้ห้องน้ำและห้องครัวกับครอบครัวอื่นซึ่งพวกเขาก็ไม่อาจที่จะไว้ใจได้ (Consortium for Street Children,2019:online)

ในทางกลับกันไม่ใช่เด็กทุกคนที่ถูกเรียกว่าเป็น “Street Children” จะจำเป็นต้องเป็นคนไร้บ้าน ซึ่งสามารถใช้ได้หากใช้ในแง่ของการทำงาน เล่น หรือใช้เวลาอยู่บริเวณถนน แต่ก็อาจจะกลับไปนอนกับครอบครัวเราสามารถใช้คำว่า street children หรือ ‘street-connected children’ เพื่อที่จะบรรยายเด็กๆ เหล่านี้:

1. ขึ้นอยู่กับท้องถนนที่อยู่อาศัยหรือทำงาน ไม่ว่าจะอยู่เอง อยู่กับเด็กคนอื่นๆ หรือกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว
2. มีความผูกพันกับพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน ตลาด สวนสาธารณะ สถานีรถขนส่งหรือรถไฟ และสำหรับใครก็ตามที่ท้องถนนเป็นพื้นที่ที่ใช้ชีวิตประจำวันและเป็นอัตลักษณ์ของเขา ในกลุ่มกว้างนั้นยังรวมถึงเด็กที่ไม่ได้อาศัยหรือทำงานบนท้องถนน แต่จะร่วมทางไปด้วยกันกับเด็กคนอื่นๆ หรือสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในท้องถนน

นอกจากนี้คำว่ายังมีคำว่า Streetism นั้นมีความใกล้เคียงกับความหมายที่ว่า “การใช้ชีวิตบนท้องถนน หรือการอยู่บนท้องถนน” (living on the streets or being of the street) คำนี้ในบางครั้งถูกใช้เพื่อบรรยายถึงเด็กที่อยู่บนท้องถนน (the street children) โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศในแอฟริกาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 54 ประเทศ (Anglophone Africa) ทั้งนี้เด็กก็ยังคงทำงานบนท้องถนน ซึ่งยังมีเด็กบนท้องถนนมากเท่าไรก็ยิ่งที่เหตุผลมากขึ้นเท่านั้นในการที่พวกเขาจะใช้ชีวิตที่นั่น เด็กแต่ละคนก็มีเรื่องราวชีวิตที่แตกต่าง

กันเฉพาะตัว รวมถึงเหตุผลที่พวกเขามาท้องถิ่นเป็นจุดเชื่อมโยงเรื่องราวเข้าด้วยกันจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง เมืองสู่เมือง หรือจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งซึ่งล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างองค์ประกอบเหล่านี้มีความแปรปรวนในทุกยุคทุกสมัย เช่น ความจน การถูกขับไล่ทางแหล่งที่อยู่อาศัยที่อาจเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เกิดจากความขัดแย้ง หรือความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว ทั้งหมดนี้สามารถนำไปสู่จำนวนเด็กบนท้องถนนที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่กำหนด/พื้นที่ที่สามารถเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ได้

ในด้านเศรษฐกิจ ความยากจนถือเป็นบทบาทสำคัญ ถึงแม้ว่าปัจจัยอื่นจะมีความสำคัญเทียบเท่ากันก็ตาม ซึ่งเหล่านี้รวมถึง การที่พ่อแม่เสียชีวิต หรือถูกทอดทิ้ง อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่นทางสังคม เช่น ปัญหาความรุนแรง และการทารุณในเด็กโดยเฉพาะที่บ้านหรือในสังคมที่คุ้นเคย การเลือกปฏิบัติ การขาดการเข้าถึงความยุติธรรม การขาดสถานะทางกฎหมาย เช่นการไม่ได้จดทะเบียนสูติบัตร ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนทำให้เกิดสถานการณ์ที่เด็กจะต้องไปใช้ชีวิต และทำงานอยู่บริเวณท้องถนนเหตุผลที่เด็กเหล่านี้ย้ายมาอยู่บนท้องถนน รวมไปถึง:

1. การถูกทารุณทางเพศ ทางร่างกาย และทางอารมณ์ (sexual, physical or emotional abuse)
2. การขยายตัวของความเป็นเมือง (urbanization)
3. โรคเอดส์ หรือการติดเชื้อเอชไอวี (HIV / AIDS)
4. การถูกบังคับให้ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย (being forced into criminal activity)
5. การถูกปฏิเสธจากครอบครัว ซึ่งเป็นเหตุผลทางศีลธรรม (being rejected from their family for so called “moral” reasons)
6. ปัญหาสุขภาพทางจิต (mental health issues)
7. พฤติกรรมการใช้สารในทางที่ผิด (substance abuse)
8. รสนิยมทางเพศ หรือ อัตลักษณ์ทางเพศ (sexual orientation or gender identity)

สาเหตุเหล่านี้ก็เป็นสาเหตุทั่วไปที่เกิดในทุกสังคมที่จะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เด็กคนหนึ่งเลือกที่จะใช้ชีวิตบนท้องถนน กลายเป็นมีปฏิสัมพันธ์เฉกเช่นปัจเจกบุคคล ที่มาพร้อมกับเรื่องราว ภูมิหลัง อัตลักษณ์ ที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์ของพวกเขาได้

อีกเรื่องหนึ่งคือจำนวนของเด็กบนท้องถนนเพราะนี่เป็นคำถามสำคัญที่จะตอบเพื่อให้รัฐบาลสามารถอุทิศทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กเร่ร่อน ตัวเลขที่ยกมาโดยทั่วไปคือเด็กเร่ร่อนทั่วโลก 100 ล้านคนอย่างไรก็ตามเนื่องจากการประเมินนี้มาจากปี 1989 มันล้าสมัยไปมาก ไม่ทราบจำนวนจริงว่ามีเด็กบนท้องถนนจำนวนเท่าใด การประมาณและการนับเด็กเป็นประชากรที่ซ่อนอยู่อื่น ๆ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะสำรวจได้อย่างถูกต้องแม่นยำเนื่องจาก:

1. เด็กบนท้องถนนเป็นประชากรที่มีพลวัตรและเคลื่อนที่ได้ซึ่งต้องการวิธีการเฉพาะนอกเหนือจากการสำรวจครัวเรือนทั่วไปหรือการสำรวจสำมะโนประชากร
2. การประมาณหรือการนับที่ดำเนินการ ณ เวลาที่กำหนดอาจทำให้เข้าใจผิดโดยขึ้นอยู่กับจำนวนที่เกิดขึ้น เด็กจำนวนมากบนท้องถนนอาจผันผวนได้ตามฤดูกาลนั้นๆ
3. พวกเขาอาจจะไม่เป็นที่สังเกตเห็น แต่ในขณะที่นักวิจัยสามารถจับภาพของเด็ก ๆ บนท้องถนนในขณะนั้นพวกเขาจะไม่จับเด็กที่อยู่ในบ้านในวันหรือช่วงเวลานั้น
4. เด็กบางกลุ่มสามารถมองเห็นได้น้อยลงบนถนน เช่น ผู้หญิงหรือเด็กที่มีความพิการ
5. เด็กบนท้องถนนมีประสบการณ์ต่อการรับรู้ถึงตราบาปในอัตราที่สูงมาก และบ่อยครั้งที่รวมไปถึงทำที่ที่น่าสงสัย ความกลัว ผลกระทบทางลบอันเป็นผลของจำนวนเด็กที่เกิดขึ้นและให้ความสำคัญกับสิ่งที่ยังคงไม่ได้เป็นกระแสเป็นอันดับแรก

แม้จะมีความท้าทายเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างจำนวนที่เชื่อถือได้ของเด็กที่เชื่อมต่อกับถนนและความเป็นจริงของชีวิตของพวกเขา องค์กรต่างๆที่ทำงานกับเด็กเร่ร่อนต้องการข้อมูลที่แม่นยำเพื่อออกแบบแผนงานองค์กรให้ดีขึ้น ผู้บริจาคก็ต้องการข้อมูลเพื่อให้พวกเขาสามารถมั่นใจได้ว่าสุขภาพ การศึกษา รวมถึงเงินทุนจะถูกแบ่งสรรปันส่วนอย่างยุติธรรมและไปถึงเด็กเหล่านี้อย่างแท้จริง ส่วนรัฐบาลต้องการข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนเช่นเดียวกันเพื่อให้พวกเขาสามารถจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติตามพันธกรณีต่อเด็กเหล่านี้ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และแนวทางเฉพาะของสหประชาชาติ นั่นคือ UN General Comment 21 (GC21)

ในปัจจุบันการทำงานเรื่องสถานการณ์เด็กบนท้องถนน จะยึดเป็นการใช้คำว่า “Children in street” จาก General comment No.21 (2017) on children in street

situations ของ United Nations (UN) : Convention on Rights of the Child (GC21) โดยให้ความหมายเพื่อชี้แจงภาระหน้าที่ของรัฐในการใช้แนวทางสิทธิเด็กกับกลยุทธ์และการริเริ่มสำหรับเด็กในสถานการณ์บนท้องถนน อีกทั้งเพื่อให้คำแนะนำที่ครอบคลุมและมีอำนาจแก่รัฐเกี่ยวกับการใช้ความรู้แบบองค์รวม โดยคำจำกัดความดังกล่าวได้หมายรวมถึงเด็กที่ใช้ชีวิตหรือทำงานบนท้องถนนไม่ว่าจะอยู่เพียงตัวคนเดียว กับเพื่อนฝูง หรือกับครอบครัว ซึ่งการใช้ชีวิตประจำในบริเวณท้องถนนก็ยังเป็นการแสดงอัตลักษณ์ที่เด็กเหล่านี้สร้างขึ้นขณะที่ใช้ชีวิตในบริเวณท้องถนนอีกด้วย ซึ่งจากคำนิยามดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงมิติของการใช้ชีวิตบนท้องถนนของเด็กสมัยนี้ที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ใช่เพียงแค่ออกมาจากบ้านอาศัยนอนตามที่สาธารณะ แต่รวมถึงเด็กกลุ่มที่ออกมาทำงานหาเลี้ยงครอบครัวบนท้องถนนอีกด้วย

ปัจจัยที่ทำให้กลายเป็นเด็กบนท้องถนน

เด็กบนท้องถนนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในบริเวณกรุงเทพฯ นนทบุรี ภูเก็ต สมุทรปราการ นครปฐม รวมไปถึงเด็กที่เดินทางมาจากภูมิภาคอื่น โดยเด็กบนท้องถนนส่วนใหญ่มักมีสัดส่วนเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง อีกทั้งมีทุกช่วงอายุ ทุกศาสนา สำหรับระดับการศึกษามีตั้งแต่ไม่เคยได้เข้ารับการศึกษจนถึงเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาไป หันมาทำงานเลี้ยงดูตัวเองแทน เนื่องจากการเข้าโรงเรียนมีค่าใช้จ่ายที่ทำให้ผู้ปกครองของเด็กหลายคนไม่สามารถสนับสนุนด้านการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งบางคนก็ยังไม่จบชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดอีกด้วย

ปัญหาของเด็กบนท้องถนนเหล่านี้ก็คือครอบครัว บางครัวเรือนก็มีสมาชิกหลายคน ซึ่งส่งผลให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นไปด้วยความยากลำบากในการหาเลี้ยงปากท้องได้อย่างทั่วถึง โดยลักษณะครอบครัวของเด็กเหล่านี้มีทั้งอาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว ซึ่งอาจจะได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ที่ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเด็กคนหนึ่ง

การที่เด็กไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ หรือขาดที่พึ่งพิงจากสถาบันครอบครัวแล้ว อาจนำไปสู่การหนีออกจากบ้านของเด็ก ซึ่งทำให้เด็กเหล่านี้ต้องมาใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนน โดยสาเหตุหลักๆที่ทำให้เด็กตัดสินใจเช่นนั้น ได้แก่ การที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน บ้างตบตีกันต่อหน้าเด็ก ครอบครัวแตกแยก ความยากจน การที่เด็กถูกทุบตีทารุณจากบุคคลในครอบครัว การหนีออกมาเที่ยว การที่เด็กถูกไล่ออกจากบ้าน และบางส่วนออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนนเพื่อหารายได้กลับไปช่วยเหลือครอบครัว เป็นต้น ซึ่งเมื่อ

เด็กเล็กที่จะใช้ชีวิตบนท้องถนนแล้ว เด็กเหล่านี้มักอยู่กันเป็นกลุ่ม มีตั้งแต่ 2-5 คนขึ้นไป แต่ก็ มีบ้างเป็นส่วนน้อยที่เด็กจะใช้ชีวิตบนท้องถนนเพียงลำพัง โดยระยะเวลาการที่เด็กออกมาใช้เพียงชีวิตบนท้องถนนก็มีระยะเวลาที่หลากหลายตั้งแต่ต่ำกว่า 6 เดือน จนถึงใช้ชีวิตบนท้องถนนเป็นเวลามากกว่า 2 ปี ซึ่งทำให้เด็กคนหนึ่งมีชีวิตเรื่องราวที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ในท้องถนนนั้นๆ กล่าวคือท้องถนนในละแวกนั้น กลายเป็นที่ที่เด็กคนหนึ่งคุ้นเคย อีกทั้งกลายเป็นส่วนหนึ่งกับท้องถนนไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยสามารถแบ่งปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้:

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่าปัญหาส่วนใหญ่มาจากปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการหย่าร้างของพ่อแม่ การใช้ความรุนแรง การทะเลาะกัน หรือการที่พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่ เกิดปัญหาในความสัมพันธ์พ่อหรือแม่เลี้ยงกับลูกตามมา ปัญหาต่างๆ เหล่านี้สร้างความรู้สึกกดดันให้กับเด็ก ที่มักดึงความสนใจของพ่อแม่ออกไปจากตัวของเด็ก ที่จะทำให้เด็กขาดความอบอุ่นอีกทั้งเพื่อให้หลุดออกจากสภาพที่น่าอึดอัดที่เกิดขึ้นในครอบครัวของตนเอง กล่าวได้ว่าปัญหาด้านเศรษฐกิจมักส่งผลให้ปัญหาครอบครัวตามมา เนื่องจากเศรษฐกิจทำให้คนในสังคมเกิดความเครียด กังวล ทั้งเรื่องค่าใช้จ่าย หนี้สินต่างๆ หรือบางครอบครัวมักมีลูกมากซึ่งจะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
2. ปัญหาจากตัวเด็กเอง เป็นปัญหาเด็กบนท้องถนนที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของการอยากรู้ อยากลอง และรักความเป็นอิสระ การต้องการที่จะหาประสบการณ์ใหม่ๆ แปลกๆ ไม่ชอบที่จะอยู่ในกฎเกณฑ์ หรือระเบียบต่างๆ ของสังคม เป็นวัยแห่งการรวมกลุ่ม เห็นพวกพ้องของตนเป็นที่หนึ่ง ซึ่งการมีพวกพ้องเป็นวิธีให้เด็กได้รับการตอบสนอง ความสนใจในรูปแบบที่เด็กต้องการ เช่น ความรู้สึกภูมิใจ การได้รับการยกย่อง ความรู้ถึงเข้าอกเข้าใจ และมีคนที่คอยร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน เป็นต้น อีกทั้งยังมีสิ่งแวดล้อมภายนอกที่สามารถดึงเด็กให้เข้าไปสู่การกระทำผิด หรืออบายมุข
3. ปัญหาจากโรงเรียน หรือออกมาจากสถานสงเคราะห์-หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งโรงเรียนก็เป็นตัวขับเคลื่อนที่ทำให้เด็กออกมาใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนน โดยเด็กให้เหตุผลว่า บางครั้งครูลงโทษอย่างไม่มีเหตุผล ถูกทำให้อับอายที่โรงเรียน บ้างก็หาว่าเป็นเด็กไม่ดี และการออกมาจากสถานศึกษาก็เพราะไม่ต้องการที่อยู่ในที่ที่มีกฎระเบียบบังคับมากเกินไป
4. ครอบครัวไม่พร้อม และเกิดความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งบางครั้งก็เกิดความรุนแรงในครอบครัวจากการดูตัวอย่างหยาบคาย ซึ่งก็อาจมีความสัมพันธ์กับปัญหาเศรษฐกิจร่วมด้วย

ทำให้เด็กคิดว่าตนกลายเป็นส่วนเกินของครอบครัว จึงออกมาใช้ชีวิตข้างนอกในที่สุด เช่น ครอบครัวแตกแยกเพราะความยากจน ครอบครัวไม่พร้อมที่จะมีลูก ครอบครัวหย่าร้าง เป็นต้น

5. สาเหตุอื่นที่ทำให้เป็นเด็กบนท้องถนน เช่น การพลัดหลงจากพ่อแม่ ถูกล่อลวง ถูกชักจูงมาทำงานกลายเป็นแรงงานเด็ก หรือบางคนถูกส่งเรือประมง หรือบังคับให้ขอทาน หรือคุมแก๊งค์ขอทาน เป็นต้น

สถานการณ์เด็กบนท้องถนนในปัจจุบัน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ที่เด็กออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนน ตั้งแต่การที่ต้องดิ้นรนของครอบครัว เพราะภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่พยายามเลี้ยงตนเอง เด็กบางคนมีปัญหาครอบครัวที่มาพร้อม หรือถูกทอดทิ้ง ตลอดจนตัวเด็กที่เองปัญหาที่ไม่อยากปรับตัวอยากใช้ชีวิตอิสระ เร่ร่อนไปเรื่อยๆ อยากอยู่อย่างไรก็ทำ และจำนวนของเด็กก็มีมากขึ้นทุกพื้นที่

วิถีชีวิตของเด็กบนท้องถนน

การใช้ชีวิตของเด็กบนท้องถนนเป็นการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างโหดโผน และมีความเสี่ยงสูง ความที่ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการมาเพื่อดำรงชีวิตในแต่ละวัน เพราะด้วยความที่อยู่ไม่เป็นหลักเป็นแหล่ง เด็กบางคนก็ไม่ได้มีความต้องการที่จะอยู่ในบ้านพักหรือสถานสงเคราะห์ ก็มักจะย้ายแหล่งที่พักไปนอนตามที่สาธารณะ เนื่องจากอาจจะต้องหนีการถูกตำรวจจับ กลัวถูกทำร้ายร่างกาย และย้ายถิ่นฐานตามแหล่งที่สามารถทำมาหากินได้สะดวก โดยเด็กเร่ร่อน ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากครอบครัว ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาที่มักจะเกิดขึ้นมาพร้อมกับยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเป็นกระแสในเมืองใหญ่ ที่ต้องใช้ชีวิตด้วยความเร่งรีบ แข่งขันกับเวลา เวลาของผู้คนในเมืองใหญ่ส่วนใหญ่คำนึงถึงเรื่องความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม ที่ทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้คนมีความตึงเครียด และกดดัน อีกทั้งยังเป็นการใช้ชีวิตที่มีความเป็นปัจเจกที่สูงขึ้น ที่จะส่งผลให้ชีวิตของเด็กและเยาวชนต้องดิ้นรนจากการที่คนในสังคมเปลี่ยนรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ไป กล่าวคือเด็ก หรือเยาวชนอาจจะต้องหาที่พึ่งพิงใหม่ตามสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ในสังคมเมืองสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่พวกเขาได้ และสังคมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกิดเด็กบนท้องถนนในสังคมไทย เนื่องจากสภาพบรรยากาศในครอบครัวของพวกเขา ก็เหมือนกับชีวิตของผู้คนในเมืองทั่วไปที่มีความเครียดจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพ การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงความตึงเครียด ที่ส่งผลให้เวลาในการเลี้ยงดูบุตรหลานไม่เพียงพอ จึงมีแนวโน้มที่เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ หรือรับความรักความอบอุ่น อบรมเลี้ยงดูได้

ทำให้ผลลัพธ์จากปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนี้เอง ตกไปอยู่ที่เด็กหรือเยาวชนของประเทศ ผู้ที่ต้องใช้ชีวิตต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งแน่นอนว่าหากเด็กเหล่านี้ไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดี ก็อาจจะทำให้ปัญหาต่างๆที่กระทบต่อตัวเด็ก เรื้อรังได้ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้เด็กตัดสินใจที่จะออกไปใช้ชีวิตข้างนอก เพราะเมื่อปัญหามันเกิดขึ้นในบ้าน ก็มักเลือกที่จะออกจากปัญหาไปอยู่ที่อื่น ซึ่งก็มีทั้งเด็กที่ออกจากบ้านแล้วกลับบ้าน และไม่กล้ากลับบ้านอีกเลย (สุนันทา เสียงไทย, 2531) แม้เวลาจะผ่านมาถึง 30 ปีจากงานเขียนของสุนันทา เสียงไทย ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะนั้นก็ดูเหมือนจะยิ่งทวีคูณมากขึ้นไปอีก ทั้งความเครียดจากปัญหาเศรษฐกิจ ความกดดัน การแข่งขันที่สูงขึ้น และความเจริญก้าวหน้าของเมืองใหญ่ในหลายสิบปีที่ผ่านมา ก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำถึงปัญหาเด็กบนท้องถนนที่ไม่ได้รับการแก้ไข เยียววายอย่างตรงจุดและยั่งยืนนั่นเอง

ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของเด็ก เป็นสถานที่แรกที่เด็กได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิก ที่จะช่วยให้เด็กสามารถใช้ชีวิตต่อไปในสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ในอนาคต แต่ด้วยความที่สังคมเมืองส่วนใหญ่ ทำให้สถาบันครอบครัวอาจจะกลายเป็นที่ที่มีความบกพร่อง เนื่องจากจุดสนใจของครอบครัวอาจเป็นเรื่องของค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญ เกิดการปล่อยปะละเลยบุตรหลาน เด็กไม่ได้รับการดูแล ซึ่งส่งผลให้เด็กหนีออกจากบ้าน และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการเด็กที่ไปใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนนเพิ่มมากขึ้น

เด็กจะมีการอยู่อาศัยที่ไม่เป็นหลักเป็นแหล่ง จึงมีบ้างที่จะพักอาศัยบริเวณสถานีขนส่ง เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งก็จะมีเด็กบนท้องถนนจากแหล่งภูมิภาคต่างๆ จักรรถไฟเข้ามาใช้ชีวิต เลี้ยงชีพในกรุงเทพมหานคร ซึ่งที่เมืองใหญ่แห่งนี้ก็เป็นที่ที่เด็กบนท้องถนนจะมีแหล่งหาเงินที่หลากหลายกว่าอยู่ตามภูมิภาค ซึ่งเด็กเหล่านี้มักจะมีช่องทาง ลู่ทางในการทำมาหากิน และต้องต่อสู้ ตักรรณในการใช้ชีวิตอย่างยิ่ง ในชีวิตของเด็กๆมักใช้ชีวิตวันต่อวัน อุดม้อกินมือตามรายได้ที่หามาได้ สำหรับเรื่องเสื้อผ้า ก็จะมีกันคนละไม่ก็ชุด อาจจะมีชุด หรือสองชุดไว้สับเปลี่ยนกัน การซักผ้า ตากผ้า ก็ไม่ต่างอะไรกับกลุ่มคนไร้บ้าน ที่จะเอามาตากไว้บริเวณรั้วริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น

ซึ่งเด็กบนท้องถนนที่อยู่บริเวณกรุงเทพมหานครนั้นมาจากชุมชนในกรุงเทพฯ และจากภูมิภาคต่างๆ อีกทั้งยังเป็นจุดรวมใหญ่เพื่อส่งต่อเด็กไปยังสถานที่ต่างๆ เช่น พัทยา ภูเก็ต เป็นต้น การส่งต่อเด็กเพื่อใช้เด็กแสวงหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน ไม่ว่าจะเป็นการค้าบริการทางเพศ งานที่เกี่ยวข้องกับยา

เสพติด หรืองานผิดกฎหมาย ซึ่งถือเป็นเรื่องที่เกิดการยากลำบากขึ้นทุกวัน เนื่องจากเด็กมีความกลัว ไม่กล้าที่จะแจ้งหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งยังเป็นห่วงความปลอดภัยของคนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

การประกอบอาชีพของเด็กบ้นท้องถนน

สำหรับเด็กบ้นท้องถนนนั้นมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ผ่านเรื่องราวของการประกอบอาชีพ โดยสามารถแยกประเภทอาชีพของเด็กบ้นท้องถนนได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เด็กบ้นท้องถนนที่ทำงานเป็นเด็กขอทาน เก็บขยะขาย ขายเรียงเบอร์ เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มาพร้อมครอบครัว เด็กเหล่านี้จะขอทานและเก็บขยะ เป็นการหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำงานพร้อมครอบครัวของตน
2. เด็กบ้นท้องถนนที่เป็นเด็กขายดอกไม้ พวงมาลัย ขายพลู เซ็นทรัลรับจ้างส่งของระหว่างชายแดน หรือรับจ้างกางร่มและถ่ายรูปให้นักท่องเที่ยว เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่พ่อแม่ให้มาขายของประเภทนี้ โดยสามารถพบเห็นได้มากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
3. เด็กบ้นท้องถนนที่ขายบริการทางเพศ เด็กประเภทนี้เป็นเด็กที่กำลังเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นที่สามารถขายตัวได้ โดยจะมีการทำให้เนื้อตัวสะอาดสะอ้าน มักจะไปอาบน้ำตามบริเวณห้องน้ำ หรือห้องอาบน้ำที่เป็นพื้นที่สาธารณะ อย่างเช่น สวนสาธารณะ เช่น สวนลุมพินี สวนหลวงร.9 สวนสราญรมย์ หรือปั้มน้ำมัน แต่บางที่ก็อาจจะคิดค่าเข้าใช้บริการที่แตกต่างกันไป เช่น ห้องอาบน้ำที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เป็นต้น เด็กกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ชาวต่างชาติ และชาวไทยต้องการ โดยจะเป็นเด็กชายที่ขายบริการทางเพศ เนื่องจากเป็นงานที่สบาย หารายได้ได้ง่าย และยังสามารถได้เป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หรือบางคนหาเงินมาเพื่อดูแลครอบครัวของตนเอง แต่ส่วนใหญ่จะไม่มีการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ
4. เด็กบ้นท้องถนนที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่โตเป็นวัยรุ่น ไม่มีการทำงานที่เป็นหลักแหล่ง หรือมีสถานที่ที่เฉพาะ หรือตายตัว เด็กบางคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการขายยาเสพติด เป็นตัวแทนส่งยา หรือเกี่ยวข้องกับการลักทรัพย์ ปล้น ขโมย หรือการขายซีดีเถื่อน โดยสินค้าเถื่อนเหล่านี้ เด็กวัยรุ่นส่วนมากจะเข้า-ออกสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในแต่ละจังหวัด คนละหลายๆครั้ง พบได้มากในจังหวัด อุตรธานี ขอนแก่น กรุงเทพฯ บริเวณ สะพานพุทธ และสวนลุมพินี เป็นต้น

5. เด็กบนท้องถนนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในกลุ่มนี้จะเป็นเด็กที่เคยมีประสบการณ์การใช้สารเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการดมกาว ยาบ้า กัญชา หรือเฮโรอีน มาก่อนทั้งนั้น โดยการถูกชักชวนในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน บวกกับความอยากรู้อยากลองของตนเอง แต่ไม่ใช่ว่าเด็กเหล่านี้จะไม่รู้โทษของยาเสพติด พวกเขาทราบถึงผลร้ายของสารเหล่านี้ ซึ่งเด็กที่เคยใช้สารเสพติดจะมีอาการ อย่างเช่น เวลาดมกาวก็จะมีอาการตั้งดาว เป็นต้น

ซึ่งโดยภาพรวมแล้วเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนประกอบอาชีพขอทานมากที่สุด และอาชีพรองลงมา คือการขายบริการ ขายพวงมาลัย-ดอกไม้ตามลำดับ แต่ก็มียาชีพอีกหลากหลายที่เด็กคนหนึ่งจะสามารถทำเพื่อเลี้ยงปากท้องของตนเองได้โดยรายได้ของเด็กเหล่านี้ต่อวันมีตั้งแต่ 50 บาท จนไปถึง 200 บาทต่อวัน โดยเด็กมักจะใช้เงินที่ได้มาไปกับการเล่นเกม ซื้อยาเสพติด ซื้ออาหาร และให้ครอบครัว เป็นต้น ซึ่งการรับประทานอาหารของเด็กเหล่านี้บางคนก็รับประทาน 3 มื้อต่อวัน จนไปถึงไม่ได้ทานเลยในวันนั้นๆ แหล่งหาอาหารของเด็กๆ เช่น วัด โรงทาน ขออาหารจากคนรู้จัก หรือหากวันนั้นมีรายได้ก็จะไปซื้ออาหารมารับประทาน เป็นต้น

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน

งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กบนท้องถนนนั้น สะท้อนให้เห็นเรื่องราวหลายมิติของการใช้ชีวิตบนท้องถนนกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งการปรับตัวที่ต้องหาเลี้ยงชีพวันต่อวัน หลับนอนในพื้นที่สาธารณะโดยกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของสถานการณ์เด็กบนท้องถนนจากสารนิพนธ์เรื่อง **เด็กเร่ร่อน บทสะท้อนความล่มสลายของสถาบันครอบครัวในสังคมไทย** โดย ดวงพร สารศาสดา (2536) ในงานศึกษาชิ้นนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีแนวโน้มว่าจะรุนแรงขึ้น ซึ่งเด็กถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากในการขับเคลื่อนสังคม โดยใช้สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด พบว่าสาเหตุสำคัญส่วนใหญ่ของการที่เด็กออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนทั้งมาจากสถาบันครอบครัวที่ไม่แข็งแรง โดยที่หน้าที่และเป้าหมายของสถาบันดังกล่าวถูกบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงไปตามระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ที่ก่อให้เกิดปัญหาที่เลี้ยงไม่ได้ อยากรที่เด็กออกมาใช้ชีวิตข้างนอกบ้าน เป็นโสเภณี ลักขโมย และก่ออาชญากรรมอย่างจงใจ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์เพื่อรองรับเด็กที่ออกจากบ้านเหล่านี้ แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่านี่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เพราะปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องแก้ไขร่วมกัน

ในงานศึกษานี้ได้เสนอถึงแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเด็กที่น่าจะเป็นทางออกในสังคมปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับหน้าที่ของรัฐในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เหมาะสมของสังคมไทย อีกระดับหนึ่งคือระดับครอบครัวที่จำเป็นต้องให้การศึกษาด้านและนอกระบบ เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม อันมีผลต่อทั้งบิดา-มารดา แต่ใจความหนักของงานศึกษานี้คือการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวที่ต้องมีศักยภาพในสภาพสังคมปัจจุบันได้ ซึ่งในพื้นที่หนึ่งนั้นก็มีเด็กที่หลากหลาย จนเกิดการรวมตัวกันเพื่อที่จะเอาชีวิตรอด ทหารายได้ และใช้ชีวิตด้วยกันตลอดเวลา โดยสารนิพนธ์เรื่อง **พฤติกรรมกรวมกลุ่มของเด็กเร่ร่อน กรณีศึกษา สถานีรถไฟหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร โดย ผกาวัลย์ ทองดี (2542)** ในงานศึกษานี้กล่าวถึงการเติบโตและขยายเมืองมาพร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวน้อยลง นำไปสู่การแตกแยกและหย่าร้าง เด็กไม่สามารถรับสภาพความแตกแยกในครอบครัวได้จึงตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนน ซึ่งตลาดสด และสถานีขนส่งต่างๆ เป็นแหล่งที่เด็กเหล่านี้เข้ามารวมตัวกันใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไร้ระบบ ดำรงชีพผจญภัยในท้องถนนที่ต้องดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด โดยเด็กจะรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้ โดยใครที่แข็งแรงมักจะเป็นผู้อยู่รอด รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมที่อันตรายหล่อหลอมให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และอันตรายทั้งต่อตนเองและสังคมรอบข้าง

โดยในโครงการครุฑตำรวจรถไฟจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัวในการอบรมขัดเกลาพฤติกรรม ศีลธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เด็กกลุ่มนี้เป็นที่ยอมรับและเข้าสู่สังคมปกติ อีกทั้งชี้ให้เด็กตระหนักผลเสียของการใช้ชีวิตเร่ร่อนเพื่อให้เด็กหยุดพฤติกรรมเร่ร่อนด้วยตนเอง อีกทั้งจัดระบบวิถีชีวิตเร่ร่อนของเด็กให้กลับคืนสู่สังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไปบนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจ และใกล้ชิดเสริมแรงให้เด็กมีจิตใจที่เข้มแข็งและกลับคืนสู่สังคมได้อย่างประณีตในที่สุด ซึ่งในสารนิพนธ์เรื่องนี้ก็ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการกลับไปสู่สังคม เพื่อลดจำนวนเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อันตราย มีความเสี่ยงต่อเด็กที่อาจทำให้เกิดการชักนำไปสู่อบายมุข หรืออาชญากรรมต่อไปได้

นอกจากที่เด็กจะใช้ชีวิตบนท้องถนนแล้ว ก็มีสวนหนึ่งที่เล็กที่จะใช้ชีวิตบนท้องถนน และมาอยู่ในมูลนิธิหรือศูนย์ต่างๆ ซึ่งสารนิพนธ์เรื่อง **ข้อเท็จจริงของเด็กเร่ร่อน : กรณีศึกษาศูนย์สร้างโอกาสเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร โดย กรกฤต สมจิตร (2554)** ได้ศึกษาถึงข้อเท็จจริงของเด็กเร่ร่อนที่เข้าใช้บริการศูนย์สร้างโอกาสเด็กกรุงเทพมหานคร วิธีการดำรงชีวิตประจำวันของเด็กเร่ร่อน และการใช้บริการศูนย์สร้างโอกาสเด็ก รวมไปถึงศึกษาความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการพัฒนาการให้บริการ ศึกษาโดยเก็บ

ประวัติจากแฟ้มประวัติ และสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม จากการศึกษาพบว่า ศูนย์สร้างโอกาส สวนลุ่มพินี มีเด็กเร่ร่อนเข้ามาใช้บริการมากที่สุด และปัญหาของเด็กเร่ร่อน ส่วนใหญ่มาจากการติดเพื่อน ติดเกมส์ มากที่สุด สถานที่ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่พบได้ตามบริเวณสวนลุ่มพินี หัวลำโพง สถานีขนส่งหมอชิต และ จตุจักรมากที่สุด สภาพปัญหาที่ออกมาเป็นเด็กเร่ร่อนหลักๆจะเป็นปัญหาในการดำรงชีวิต สุขภาพ และยา เสพติด สำหรับการใช้ชีวิตประจำวันตอนกลางวันจะเข้าใช้บริการที่ศูนย์ (เพื่ออาบน้ำ กินข้าว รักษาพยาบาล และกิจกรรมตามความเหมาะสม) ส่วนช่วงเย็นจะออกไปอยู่ตามสวนลุ่มพินี หัวลำโพง สถานีขนส่งหมอชิต และจตุจักร รวมถึงการออกไปหารายได้ จะเห็นได้ว่าศูนย์ดังกล่าวมีการรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวกับเด็กที่ให้บริการว่าจริงๆแล้ว สาเหตุของการออกมาใช้ชีวิตข้างนอกบ้านมาจากอะไร และเด็กบน ท้องถนนนั้นจะมีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่กระจัดกระจายตามแหล่งเมืองใหญ่แล้วนั้น สถานที่ที่สามารถ เฉพาะเจาะจงเป็นที่อยู่ของเด็กเร่ร่อน นั่นก็คือถนน โดย วัลลภ ตังคณานุรักษ์ (2538:3) ที่กล่าวถึงการ ใช้ชีวิตบนท้องถนนว่า ถนนเปรียบเสมือนบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของเด็กๆ เนื่องจากการที่ต้องใช้ชีวิต เร่ร่อนตามท้องถนนที่ทำให้ต้องเอาตัวรอด ดิ้นรน ขวนขวายมากกว่าเด็กทั่วไป ทั้งประกอบอาชีพขอทาน เพื่อหาเงินมาใช้จ่านในแต่ละวัน ซึ่งใช้เป็นค่าอาหาร หรือแบ่งปันในกลุ่มเพื่อนที่เร่ร่อนด้วยกัน บางก็ขูดรีด เงินจากเด็กที่ตัวเล็กกว่า หรือตีขี้หนามาหนอยก็รับจ้างแบกของ เช่นรถ เป็นต้น

การใช้ชีวิตบนท้องถนนนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเลยสำหรับเด็กๆ เหล่านี้ ถนนทำให้การใช้ชีวิต อุปนิสัย หลายอย่างของเด็กต้องเข้มแข็ง และเจนโลกมากกว่าเด็กทั่วไป ล้วนแล้วเคยผ่านการชกต่อย ทะเลาะ วิวาทกันมาแล้วทั้งนั้น ทั้งนี้ก็ทำเพื่อการใช้ชีวิตต่อไปของเด็กคนหนึ่ง หรือหากเป็นผู้มีพลังกำลังกว่าคน อื่นๆ ก็อาจตั้งตนเป็นหัวโจกในบริเวณนั้นๆ เหมือนเป็นเจ้าของที่คอยแบ่งสรรปันส่วนเด็กในสังกัดไปหา กิน แต่ก็มิบ่อยครั้งที่ไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับหัวโจกถิ่นอื่นเช่นกัน เช่นการทะเลาะบอลกันจนหัวร้างข้าง แตก แต่ก็จบด้วยการหนีกันไปคนละทิศละทางเนื่องจากอาจจะมียาตรวจลงมาพอดี(เพ็งอ้อ,2538:3)

ในทางเดียวกัน สมพงษ์ จิตระดับ (2540:5) ได้กล่าวถึงเด็กเร่ร่อนในเชิง วัฒนธรรมกลุ่มย่อยถึงวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนในแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีพ การทำมาหากิน เรื่องของที่พักอาศัย หรือแม้กระทั่งการปฏิสัมพันธ์กับเด็ก คนอื่นๆ ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่เด็กคนหนึ่งจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ อาศัยอยู่ เพื่อให้รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพื้นที่ จนเกิดเป็นการสร้างวงจร ชีวิตเป็นระบบวัฒนธรรมแบบกลุ่มของตนขึ้นมา(Culture Ecology) เป็นบรรทัด

ฐานของการใช้ชีวิตให้ครบวงจร (life cycle) เบ็ดเสร็จ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในแต่ละวัน ซึ่งมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และอันตรายตามแต่ละพื้นที่

ในงานศึกษาข้างต้นเป็นงานที่ศึกษาถึงชีวิตของเด็กบนท้องถนนตามลักษณะพื้นที่ต่างๆ ก็ถือเป็นปัญหาของสังคมที่ยาวนาน เรื้อรัง และแก้ไขได้ยากยิ่ง เด็กเร่ร่อนนับวันจะมีจำนวนมากขึ้นจากหลายสาเหตุทั้งความยากจน การเคลื่อนย้ายจากชนบทสู่เมือง ความล่มสลายของชุมชน และการอ่อนแอของสถาบันครอบครัวที่แตกแยก รุนแรง การหย่าร้าง และการบ่นดูว่ากล่าวเด็ก ไม่มีใครเรียนรู้สภาพจริงของชีวิตเด็กเร่ร่อนมาก่อนมากนัก แต่เรามักมองว่าเป็นเด็กจรจัด เด็กเหลือขอ เด็กบ้านแตกที่ต้องควบคุมดูแลความประพฤติในบริเวณสถานพินิจ การดัดนิสัย การลงโทษ และแม้แต่การดูว่ากล่าวอย่างรุนแรง สภาพชีวิตของเด็กเร่ร่อนที่บอบช้ำไม่มีความรักความอบอุ่น ขาดที่พึ่งพิง ถูกใช้เป็นเหยื่อและเครื่องมือทางเพศและยาเสพติดยิ่งจมนักและเป็นปัญหาสังคมที่แก้ไขได้ยากยิ่งขึ้นไปอีก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2540:13-14)

ข้อความตอนหนึ่งในหนังสือครุหุยกกับเด็กเร่ร่อน (2538:32-33) เล่าถึงชีวิตของเด็กบนท้องถนนมีใจความว่าเด็กๆ หลายร้อยหลายพันชีวิตเช่นกัน ที่พนजरเร่ร่อน สัญจรไปจุดจนกขมันเหลือองอ่อน เพื่อวันนึ่งวันที่จะหาอาหารใส่ท้องได้ วันที่จะได้เงินสักจำนวนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายไปกับสิ่งที่ต้องการ อาจจะเป็นข้าวสักจาน ขนม หยอดฟังตู้เพลง เล่นเครื่องตู้ไฟฟ้า น้ำอัดลมใส่น้ำแข็งเย็นๆสักถุง หรือกระท่งบุหรี่สักครึ่งซอง ทินเนอร์ หรือกาบ แล้วพักผ่อนหลับนอนลงยามค่ำตามใต้สะพาน บนรถร้าง ตลาดสด สวนหย่อม สะพานลอย โนโปะท่าเรือริมฝั่ง เจ้าพระยารูปร่างจิงชูบผอม มอมแมมเต็มไปด้วยตุ่มแดงเล็กๆ บนแขนขาด้วยฤทธิ์ยุง ผมเผ้ากรอบแดงกระเซิง แต่บุคลิกที่ก้าวร้าวแกร่ง แผงความอดทนของชีวิตที่ซุกซ่อนอยู่ลึกๆ บอกให้รู้ว่าชีวิตนี้เร่ร่อนผ่านพ้นมาหลายฤดูกาลนั้ก ที่ทินเนอร์หรือกาบ กลิ่นจะคลุ้ง อึ้งมือขีดขาวกับเศษผ้าชุบยาที่กำแน่น วนเวียนไม่ห่างนักจากจมูก นัยน์ตานั้นเหม่อลอย ปราศจากช่องสงสัยใดๆ ต่อชีวิต เมื่อเสพนานเข้าสู่ติเลอะเลือน มีนง นัยน์ตาขวาง หลายคนคลุ้มคลั่งอาละวาด

รวมไปถึงสารนิพนธ์เรื่อง **วิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร โดย มิรันตี วรอุไร (2552)** ที่กล่าวถึงการใช้ชีวิตของเด็กเร่ร่อนในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ซึ่งงานศึกษาเล่มนี้ศึกษาถึงวิธีการเลี้ยงชีพ ความสัมพันธ์ ความต้องการ และความหวังของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การสำรวจเก็บแบบสอบถาม ในพื้นที่บริเวณสวนลุมพินี ศูนย์สร้างโอกาสเด็กจตุจักร และศูนย์สร้างโอกาสเด็กสะพานพระราม 8 จำนวน 60 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์กับครอบครัวนั้นอยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้สึกรักแม่มากที่สุด เด็กส่วนใหญ่ต้องการมีการศึกษาที่สูงขึ้น และมีอาชีพที่ดี โดยการแก้ปัญหาต้องแก้ปัญหาด้วยการร่วมมือกันของหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การทำงานด้านเด็กเร่ร่อนนี้ควรมีการทำงานในระบบที่มีการบูรณาการ และภาครัฐต้องมีการปรับปรุงการทำงานให้รวดเร็วทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เด็กเร่ร่อนในปัจจุบันควรได้รับสวัสดิการด้านนันทนาการและสุขภาพ

การที่เด็กเหล่านี้ต้องใช้ชีวิตท่ามกลางเมืองใหญ่ โดยปราศจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องดิ้นรน ต่อสู้ และเผชิญโชคในเมืองใหญ่ และจากงานศึกษาต่างๆนี้เองทำให้เห็นถึงลักษณะของเด็กที่ดูเหมือนจะมีชีวิตที่ผ่านประสบการณ์ด้วยตนเองค่อนข้างมาก มีบาดแผลทั้งร่างกาย ที่อาจจะถูกทำร้ายร่างกายทั้งจากการต่อสู้ของเด็กๆ ด้วยกัน หรือจากผู้ใหญ่ หรือการถูกดูต่ำ ประณามต่าง ๆ นานา ที่จะกลายเป็นบาดแผลทางจิตใจ ภาวะอดอยากยากแค้นที่ต้องเผชิญ ซึ่งถ้ากล่าวกันแล้วเด็กเหล่านี้ก็ดูจะมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมากกว่าเด็กปกติ หรือใช้ชีวิตที่เกินกว่าความเป็นเด็กคนหนึ่งจะต้องเผชิญ ซึ่งสิ่งประกอบกันของทั้งสิ่งแวดล้อม ผู้คน ลักษณะการเติบโต เลี้ยงดู ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องดิ้นรน ขวนขวาย หรือต่อสู้มากกว่าเด็กโดยทั่วไป

นอกจากเรื่องราวการใช้ชีวิต และการเผชิญสถานการณ์ของเด็กบนท้องถนนแล้ว ก็ยังมีเรื่องราวของการกลับไปใช้ชีวิตปกติ การคืนสู่สังคม ในสารนิพนธ์เรื่อง **การกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่ โดย อาอิ ฮามากุชิ (2540)** ที่ได้ศึกษาถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อนในเชียงใหม่ โดยสัมภาษณ์เด็กบนท้องถนนที่กลับไปใช้ชีวิตปกติ ทั้งหมด 8 คน ซึ่งจากการศึกษาการกลับไปใช้ชีวิตปกติมีด้วยกันทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่

1. เจ็บป่วยที่มาเป็นเด็กบนท้องถนน เช่น ครอบครัวยุติธรรม ครอบครัวเข้มงวด ลงโทษอย่างรุนแรง ครอบครัวไม่ยอมรับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของเด็ก ผนวกกับรู้จักเพื่อนที่เป็นเด็กเร่ร่อนอยู่ก่อนแล้ว เลยทำให้รู้สถานที่ที่ออกมาเร่ร่อน
2. การดำเนินชีวิตขณะเร่ร่อน เด็กและเยาวชนบนท้องถนนใช้ชีวิตด้วยการขาย พวงมาลัย ขายบริการทางเพศ ยาเสพติด
3. ปัจจัยที่ทำให้เด็กกลับมาใช้ชีวิตปกติ คือเริ่มต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น อยากพัฒนาตัวเอง เมื่อได้พบกับกลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก ที่คอยช่วยเหลือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้พวกเขาเห็นคุณค่า ในตัวเอง เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมปกติ ทำประโยชน์ต่อสังคม และมีอนาคตที่ดีขึ้น

ในส่วนนี้ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนหรือไม่ก็ตามก็ต้องได้รับสิทธิหรือบริการขั้นพื้นฐานในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง แต่ถึงกระนั้นก็เป็นเรื่องท้าทาย เนื่องจากการจัดการในหลายภาคส่วนไม่ได้เชื่อมโยงกัน อาจทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถติดต่อ หรือใช้สิทธิได้ตามความสมควรมากนัก และไม่ใช้เพียงดูแลในระหว่างเข้าสถานสงเคราะห์เท่านั้น แต่ยังคงต้องติดตามผลเป็นระยะ เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กเหล่านี้จะสามารถเติบโตไปเป็นพลเมืองคนหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

งานศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของเด็กบนท้องถนนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปากเกร็ด นนทบุรี หรือเชียงใหม่ สถานการณ์เด็กบนท้องถนนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเลยทั้งต้องเผชิญกับความอดอยาก ต้องสามารถพึ่งตัวเองให้ได้มากที่สุด หากมีคนมารังแกก็ต้องสู้ให้ถึงที่สุด เกิดเป็นการทะเลาะวิวาทที่จะมีขนาดกว้างขวางมากขึ้นเรื่อยๆ ที่เกิดจากการเขม่นกัน ไม่ถูกกัน อีกทั้งต้องมีลักษณะการใช้ชีวิตที่เข้มแข็งเพราะโลกภายนอกสามารถชักนำให้เด็กบนท้องถนนพบเจอกับสถานการณ์ที่โหดร้ายได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการก่ออาชญากรรม การค้าประเวณี การยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด เป็นต้น

2.2.2. งานศึกษาเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน

งานศึกษาที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนนั้น มีทั้งการจัดสวัสดิการ การเข้าไปอยู่ในมูลนิธิ การช่วยเหลือด้านสุขภาพ เป็นต้น ที่ล้วนเป็นการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานของกระบวนการการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน โดยมีการศึกษาถึงปัญหาและความต้องการที่จะสามารถช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนได้อย่างตรงจุด ซึ่งในสารนิพนธ์เรื่อง **ปัญหาและความต้องการของเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดย สุทธิลักษณ์ ไชยเมือง (2544)** ศึกษาถึงความต้องการของเด็กบนท้องถนนและสภาพปัญหาต่างๆ ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี รวมถึงการตอบสนองต่อความต้องการของเด็กเร่ร่อนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้บริการทางสังคมแก่เด็กกลุ่มดังกล่าว เด็กที่ออกมาเร่ร่อนส่วนใหญ่ถูกผลักดันให้ออกจากบ้าน เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินเลี้ยงดู จึงต้องออกมาหางานทำด้วยตนเอง แต่งานที่ทำนั้นมีลักษณะงานที่เป็นงานขาดทักษะ ค่าตอบแทนต่ำ แต่เด็กเหล่านี้ก็อยากจะมีชีวิตที่ดี มีเงินเก็บ และคิดว่าสิ่งที่ทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นคือ การศึกษา ซึ่งการศึกษานี้แนะว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องจัดสวัสดิการ การศึกษารวมทั้งฝึกอาชีพด้วย

นอกจากงานศึกษาข้างต้นที่พูดถึงความช่วยเหลือต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กบนท้องถนน ที่เป็นสวัสดิการที่พลเมืองพึงมีแล้วก็ยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.2546 ได้ให้ความหมาย “สวัสดิการสังคม” หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ กล่าวคือสิ่งที่ได้มาซึ่งสวัสดิการต่างๆจากรัฐ ก็ย่อมต้องเป็นพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่งก่อน จึงจะสามารถมีสิทธิหรืออำนาจอันชอบธรรมต่อการได้รับสวัสดิการต่อได้

หากกล่าวถึงเรื่องของสวัสดิการแล้วนั้นสารนิพนธ์เรื่อง **การจัดสวัสดิการแก่เด็กเร่ร่อนในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดย สุวิมล น้อยใจรักษ์ (2547)** ศึกษาการจัดสวัสดิการแก่เด็ก

เร่ร่อนในเมืองพัทยา รวมถึงความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงงานศึกษา
 ชี้นี้จะเป็นงานศึกษาเชิงปริมาณ แต่ทำให้พบว่าไม่มีหน่วยภาครัฐ และเอกชนที่จัดบริการให้กับเด็ก
 เช่น ด้านบริการเสริมที่มีการสงเคราะห์เป็นเงิน เป็นสิ่งของ หรือมีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปพบปะ
 พูดคุยกับเด็กในชุมชน ด้านบริการทดแทน สถานสงเคราะห์จะจัดครอบครัวอุปถัมภ์ รับผิดชอบ
 ธรรมในส่วนของคุณเห็นของผู้นำชุมชนและหน่วยงาน พบว่าการจัดสวัสดิการส่วนนี้ยังมี
 อุปสรรคในเรื่องของการที่องค์กรขาดงบประมาณ ไม่มีนโยบายอย่างชัดเจนสำหรับเด็กบนท้อง
 ถนน และองค์กรที่ทำงานด้านนี้ยังขาดแผนงานในระยะยาวและขาดความต่อเนื่องของงาน
 ช่วยเหลือ

การที่เด็กเหล่านี้จะได้รับสวัสดิการต่างๆที่พึงได้รับแล้วนั้น ส่วนใหญ่ก็จะมาจากการต้อง
 เข้ารับการดูแลในสถานสงเคราะห์ต่างๆ แต่การเข้าไปใช้ชีวิตในสถานสงเคราะห์ก็ไม่ใช่ว่าเด็ก
 ทุกคนปรารถนา นั่นทำให้มีเด็กที่คิดหนีออกจากสถานสงเคราะห์ หรือออกไปแล้วกลับเข้ามาใหม่
 ดังที่เห็นในสารนิพนธ์เรื่อง สาเหตุของการเข้ารับการสงเคราะห์ซ้ำของเด็กเร่ร่อนในสถานแรกร
 รับเด็กชายปากเกร็ด โดย สำเร็จ ส่งเสียง (2544) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เด็กซึ่งพ้นจากการ
 อุปการะของสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ดแล้วต้องกลับมาเข้ารับสถานสงเคราะห์ซ้ำ และศึกษา
 ถึงภูมิหลังชีวิตและการดำรงชีวิตระหว่างเร่ร่อน ที่จะนำไปสู่การป้องกัน แก้ไข โดยมุ่งศึกษาที่เด็ก
 ในความอุปการะของสถานแรกรับชาย อายุระหว่าง 14-18 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ 2 ครั้งขึ้นไป
 ไป จำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่ข้าราชการที่ปฏิบัติงานนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พ่อบ้าน
 แม่บ้าน 5 คน ทำให้ได้ผลการศึกษาว่าปัจจัยสำคัญคือบทบาทและหน้าที่ของสถาบันครอบครัวที่
 ส่งผลกระทบการเรียนรู้ และการขัดเขลาทางสังคมไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาทาง
 ความคิดและภาพรวมของเด็กไม่เหมาะสมตามวัย และไม่เป็นที่สังคมคาดหวัง อีกปัจจัย
 หนึ่งคือความยากจนที่ทำให้หลายครอบครัวต้องมาเผชิญชีวิตในเมืองใหญ่ เกิดเป็นกลุ่ม
 ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น ขาดโอกาสทางการศึกษา และการประกอบอาชีพ ปัจจัยต่อมาคือ
 ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ที่จะเชื่อมโยงไปสู่เกมและยาเสพติด ดึงให้เด็กเข้าสู่การดำเนินชีวิตที่เร่ร่อน
 และทำให้เพื่อนในกลุ่มเด็กเร่ร่อนด้วยกันยอมรับ และปัญหาจากการหารายได้ จึงต้องหางานที่ไม่
 ต้องใช้ความรู้ ได้เงินง่ายและใช้เวลาน้อย เช่นการค้าบริการทางเพศ ส่วนใหญ่เกิดจากการแนะนำ

หรือการชักชวนของเพื่อน หรือแก๊งที่ดูแลในพื้นที่นั้นๆ ทำให้เด็กๆ มีนิสัยเรื่องรักความสบาย กล้า
ได้กล้าเสีย และใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

อีกความช่วยเหลือหนึ่งที่สำคัญคือเรื่องของการดูแลด้านสุขภาพ ที่ไม่ใช่แค่การรักษา
ความสะอาด แต่ก็รวมถึงการดูแลพฤติกรรมของตนเอง รู้จักร่างกายตนเองมากขึ้น ทั้งความ
เปลี่ยนแปลงของร่างกายที่ทำให้เด็กบ่นท้องถ่วงท้องอืด ซึ่งในสารนิพนธ์เรื่อง **พฤติกรรมสุขภาพ
และความต้องการการดูแลด้านสุขภาพของเด็กเร่ร่อนวัยรุ่น โดย ภาวนา บุญมุสิก (2551)** เล่า
ถึงสุขภาพของวัยรุ่นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของทั้งร่างกายและอารมณ์ โดยกล่าวถึงการเด็กบ่น
ท้องถ่วงนั้นขาดโอกาสทางสังคมในหลายด้าน ซึ่งหนึ่งในนั้นคือด้านสุขภาพ โดยเปรียบเทียบ
พฤติกรรมสุขภาพและความต้องการการดูแลด้านสุขภาพของเด็กกลุ่มนี้ โดยเกณฑ์สุขภาพของเด็กที่
อยู่ในความดูแลของมูลนิธิจะมีพฤติกรรมสุขภาพในระดับดับปานกลางที่ไปในทางที่ดี แต่เด็กที่อยู่
ตามพื้นที่สาธารณะนั้นมีพฤติกรรมสุขภาพที่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกันแต่ต่างที่เด็กกลุ่มนี้จะมี
แนวโน้มที่ไปในทางระดับต่ำ แต่ไม่ว่าเด็กจะอาศัยอยู่ที่ไหนก็ต้องได้รับการดูแลเรื่องสุขภาพทั้งนั้น
ซึ่งงานศึกษานี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงสุขภาพของเด็กกลุ่มนี้มีความสำคัญไม่ต่างกับเด็กคนอื่น ๆ และ
หน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ควรที่จะให้ความสำคัญในด้านสุขภาพของเด็กบ่นท้อง
ถ่วง และมีการส่งเสริม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพ และตอบสนองความต้องการด้าน
สุขภาพเพื่อช่วยให้เด็กกลุ่มนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต

สวัสดิการทางสังคมเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม โดยจะเกี่ยวพันกัน
เป็นวัฏจักร (Life Cycle) กล่าวคือมีความเกี่ยวข้องตั้งแต่เกิดจนตาย บุคคลหนึ่งในสังคมนั้น ๆ
ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น สวัสดิการด้านสุขภาพ
การศึกษา หรือที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยการได้รับการดูแลดังกล่าวเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐที่จะต้อง
ดูแลรับผิดชอบต่อประชาชนที่เดือดร้อนให้ได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานหรือสวัสดิการสังคมจาก
รัฐ และถือเป็นสิทธิของประชาชนที่จะได้บริการดังกล่าวในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil
Rights) โดยที่สวัสดิการหรือนโยบายสังคมนั้นเป็นวิทยาการและกระบวนการที่มีความสำคัญมาก
ขึ้น โดยเฉพาะกับสังคมสมัยใหม่ ยิ่งในประเทศมีระบอบการปกครองประชาธิปไตยเป็นระบอบ
กระแสหลักด้วยแล้ว ก็ยังมีความจำเป็นต้องกันมาสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนใน
ประเทศมากขึ้นเท่านั้น (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดช, 2538:1 ,รพีพรรณ คำหอม, 2557:1)

ปัจจุบันสวัสดิการสังคมเป็นการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพ.ศ. 2546 โดยมีการแก้ไขฉบับที่ 2 ใน พ.ศ.2550 (อ้างใน รพีพรรณ คำหอม ,2557: 15) โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของสวัสดิการที่สัมพันธ์กับสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

1. การศึกษา (Education)
2. สุขภาพอนามัย (Health)
3. ที่อยู่อาศัย (Housing)
4. การมีงานทำและการมีรายได้ (Employment and Income Maintenance)
5. นันทนาการ (Reaction)
6. กระบวนการยุติธรรม (Social Justice)
7. บริการสังคม (Social Services/Human Services)

โดยนโยบายต่าง ๆ นั้น มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งนโยบายจะถูกกล่าวถึงในสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภา ในหน่วยงานราชการ กระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนในองค์การเอกชน การจัดนโยบายหรือสวัสดิการสังคมในปัจจุบันและต่อไปนั้นต้องมีการปรับตัวเป็นลักษณะของสวัสดิการงาน (Workfare) ร่วมกับการที่รัฐจำเป็นต้องใช้นโยบายชดววงโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) ที่ครอบคลุมประชากรในประเทศทั้งหมด ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์,2538:1, รพีพรรณ คำหอม,2557:3)

จากที่กล่าวมานั้นการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐร่วมกันกำหนดให้รัฐบาลใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้อย่างมีอิสระ โดยการนำนโยบายส่วนกลางหรือรัฐบาลกลางไปใช้ในระดัท้องถิ่นที่มีการกำหนดระเบียบและการใช้อำนาจของกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่เข้ามาจัดสวัสดิการ บริการสาธารณะ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้รัฐชาติจะเข้ามาแทรกแซงกิจกรรมเฉพาะที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดบริการในฐานะรัฐสวัสดิการ (welfare state) เช่น

การศึกษา สาธารณะสุข (2) การเข้ามากำหนดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยให้เงินอุดหนุนหรือยกเว้นภาษี (3) การกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อจำกัดขอบเขตของผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล เช่น การคุ้มครองผู้บริโภคหรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (มยุรี อนุমানราชธน,2552:41)

งานศึกษาเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนนั้นเป็นไปในทางเพื่อส่งเสริมถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กบนท้องถนนมีอำนาจอันชอบธรรมในฐานะประชาชนคนหนึ่งของประเทศ ซึ่งสิทธิต่างๆนอกจากสิทธิการเป็นพลเมืองแล้วก็ยังคงรวมถึงสวัสดิการต่างๆที่รัฐจัดสรรมาเพื่อให้ประชาชนของประเทศอีกด้วย ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ล้วนแล้วเป็นมุมมองในเชิงสังคมสงเคราะห์ แต่งานศึกษาชิ้นนี้เลือกที่ศึกษากระบวนการการใช้สิทธิ การรับรู้ และตระหนักถึงอำนาจอันชอบธรรมที่ประชาชนพึงมี โดยใช้มุมมองทางมานุษยวิทยาช่วยพิจารณา ที่จะเห็นได้ว่าผู้ให้ความช่วยเหลือจะเป็นมูลนิธิ ตามภูมิภาค เสียส่วนใหญ่ ซึ่งจากงานศึกษานั้นมีงานที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเป็นอยู่ การศึกษา ด้านสุขภาพ สุขอนามัย ทั้งนี้ด้วยเพราะเด็กบนท้องถนนนั้นใช้ชีวิตที่อาจจะไม่ถูกสุขอนามัยเท่าที่ควร และให้ความรู้เด็กบนท้องถนนเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ต่อ เช่น การรักษาความสะอาด เป็นต้น ล้วนเป็นงานที่มีข้อเสนอแนะไปในทางเดียวกันคือให้มีนโยบายที่ชัดเจนต่อการช่วยเหลือ เยียวยาสถานการณ์เด็กบนท้องถนน เนื่องด้วยในปัจจุบันเป็นงานช่วยเหลือที่แยกกันทำระหว่างมูลนิธิ ซึ่งหากมีการรวมตัวเป็นเครือข่าย และมีนโยบายที่ชัดเจนก็จะสามารถช่วยเหลือเด็กให้เป็นรูปธรรมได้มากขึ้น

บทที่ 3

เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ

พื้นที่ในบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้า ตั้งอยู่บริเวณปลายถนนตรีเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนครนอกจากบริเวณนี้จะเป็นที่ตั้งของสะพานพระพุทธยอดฟ้าแล้ว ก็ยังเป็นທີ່ประดิษฐานปฐมบรมราชานุสรณ์ (ลานพระรูป) ที่เป็นลานสาธารณะที่ผู้คนสามารถมาใช้พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นลานกีฬาของเด็กนักเรียนในย่านในบริเวณนี้อีกด้วย เช่น ฟุตบอลและสเกตบอร์ด เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่เมืองใหญ่ที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ที่มีช่องโหว่ที่มีเด็กบนท้องถนนอาศัยอยู่ที่ขาดการเข้าถึงในเรื่องสิทธิที่สำคัญอย่างสิทธิด้านการศึกษาและสิทธิด้านการเข้าถึงระบบสาธารณสุข เด็กบนท้องถนนบริเวณนี้ส่วนใหญ่ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกทารุณกรรม และหนีตามเพื่อนมาเพื่อใช้ชีวิตบนท้องถนน ซึ่งเด็กกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่เผชิญความเสี่ยงที่ค่อนข้างสูงต่อปัญหาเสพติด การขายบริการทางเพศ และอาชญากรรม เนื่องจากภูมิหลังของเด็กบนท้องถนนจะมีทั้งการถูกทำร้ายร่างกาย ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และการเจ็บป่วย ที่ถึงแม้ว่าพื้นที่แห่งนี้จะเป็นพื้นที่เมืองใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาได้อย่างครอบคลุมและมีความต่อเนื่องที่จะช่วยให้พื้นฐานชีวิตของเด็กบนท้องถนนและครอบครัวนั้นดีขึ้นได้

โดยในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงเรื่องราวของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธทั้งเรื่องของการใช้ชีวิตประจำ ปัญหาของเด็กบนท้องถนนที่นี่ และการเข้ามาช่วยเหลือขององค์กรเอกชนอย่างมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี่)

เด็กบริเวณสะพานพุทธนั้น มีสาเหตุของการออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนนใกล้เคียงกัน คือการถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทารุณจากผู้ใหญ่ในบ้าน มีทั้งพ่อแท้ๆ และสามีใหม่ของแม่อีกด้วย และการที่เด็กติดเพื่อนจึงหนีออกมาใช้ชีวิตข้างนอก เหตุผลหลักคือการใช้ชีวิตข้างนอกนั้นมีอิสระ และสามารถทำอะไรก็ได้เมื่อไหร่ก็ได้ อีกทั้งไม่ต้องโดนทำร้ายร่างกาย หรือทนกับสภาพแวดล้อมที่ทำให้ไม่มีความสุขอีกต่อไป ด้วยความที่ส่วนใหญ่มักจะใช้ชีวิตห่างบ้าน ใช้ชีวิตอยู่ตามท้องถนนไปเรื่อยๆ มาตั้งแต่ยังเด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ผ่านเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตมาโดยลำพัง หรืออย่างดีก็คือการที่มีเพื่อนร่วมเผชิญชีวิต ผ่านเรื่องราวต่างๆ มาด้วยกันเพียงเท่านั้น จนทำให้สิ่งสำคัญที่สุดของเด็กบนท้องถนนที่สะพานพุทธนั้นก็เพื่อน เพื่อนว่าอย่างไรก็ตาม เพื่อนจะทำอะไรก็ทำได้ หรือเรียกอีกอย่างว่า เพื่อนคือที่หนึ่งของชีวิต ซึ่งการได้เป็นที่

ชีวิตประจำวันเด็กบんとองถนน

การใช้ชีวิตของเด็กในพื้นที่สะพานพุทธนั้น โดยปกติมักจะตื่นประมาณสิบเอ็ดโมงถึงเที่ยงวัน และใช้ชีวิตส่วนใหญ่กันในตอนกลางคืน โดยพวกเขาจะเดินขอเงินตามแหล่งที่มีผู้คนพลุกพล่านในย่านใกล้เคียงสะพานพุทธ ไม่ว่าจะเป็น ปากคลองตลาด สำเพ็ง เยาวราช หรือบางครั้งก็เดินมาถึงบริเวณถนนข้าวสาร แต่ก็ไม่ได้ไปไกลมากจากสถานที่พักของตนเองเท่าไรนัก ส่วนในเวลารุ่งเช้าจนเวลาสายของช่วงกลางวันก็จะเป็นช่วงที่เด็กบんとองถนนใช้เวลาไปกับการนอนหลับ บ้างเริ่มนอนตอนตีสี่ตีห้า บ้างได้รุ่งแล้วค่อยมานอนตอนฟ้าสว่าง จากชีวิตประจำวันเช่นนี้เอง ชี้ให้เห็นว่าลักษณะการใช้ชีวิตของพวกเขาต่างจากเด็กคนอื่นๆในวัยเดียวกัน อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กบんとองถนนที่มีความต้องการจะเข้าเรียนในระบบปกติเหมือนคนอื่น ๆ นั้นเป็นเรื่องที่ยาก อีกทั้งอุปนิสัยส่วนตัวที่มักจะต้องการทำในสิ่งที่ตนต้องการ เพราะถ้าหากเข้าเรียนในระบบสามัญนั้น พวกเขาอาจจะต้องปรับตัวมากกว่าเด็กคนอื่นๆ ตั้งแต่ปรับเวลาการเข้านอน ซึ่งอาจจะกระทบต่อการขาดรายได้

จากที่กล่าวว่าพวกเขามักจะทำในสิ่งที่อยากทำเท่านั้น ไม่สามารถบังคับให้ทำอย่างที่คนอื่น ๆ ทำได้ ยกตัวอย่างเช่น พวกเขาไม่ยอกที่จะทำการบ้าน หรืออยู่ภายใต้กฎของโรงเรียน ต้องมีเวลาไป-กลับโรงเรียนที่แน่นอน ไปไหนมาไหนไม่ใคร่สะดวก ขาดอิสระ หรือความรู้สึกที่ไม่สามารถเรียนและเข้าใจเนื้อหาได้เท่ากับเพื่อนๆ ในสายชั้นเดียวกัน เนื่องจากการที่พวกเขามักใช้สารเสพติดกันเป็นประจำ ทุกครั้งที่มีการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นสารระเหยจำพวกกาว สุรา บุหรี่ ยาไอซ์ หรือยาบ้า เป็นต้น ทำให้ระบบประสาทและสมองในส่วนของการเรียนรู้ที่มีพัฒนาการที่ช้ากว่าเด็กๆในวัยหรือสายชั้นเดียวกัน

แรกเริ่มนั้นเด็กบんとองถนนในละแวกนี้มักไม่ค่อยถูกกับตำรวจ เนื่องจากพวกเขามักชอบมีการรวมตัวกันเป็นหมู่มากร เรียกอีกอย่างว่ามั่วสุม อีกทั้งส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กผู้ชาย ที่มักจะมั่วสุมตมกาว หรือใช้สารเสพติดอื่นๆ กันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเพราะเช่นนี้ทำให้หากเด็กคนไหนเห็นตำรวจก็มักจะวิ่งหนี เพราะกลัวจะโดนตำรวจจับ หรือร้ายไปกว่านั้นก็มีตำรวจที่แสวงหาผลประโยชน์กับเด็กบ้างก็มี แต่หลังจากที่เด็กทราบว่าการตำรวจบริเวณนี้ไม่ใช่คนที่จะมาจับตัวไป และดูเป็นมิตร อีกทั้งทางสถานีตำรวจนครบาลพระราชวังก็ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเด็กที่สะพานพุทธเป็นอย่างดี และหากมีการให้เด็กที่สะพานพุทธได้ร่วมทำกิจกรรมที่สถานีตำรวจแห่งนี้จัดขึ้น เด็กที่สะพานพุทธก็จะให้ความร่วมมือ

แสดงให้เห็นว่าเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธ เริ่มที่จะเปิดใจ ไว้วางใจ ไม่มองตำรวจเป็นศัตรูที่จะต้องคอยหลบหนีตลอดเวลา จนท้ายที่สุดก็รู้สึกคุ้นเคยกับตำรวจบริเวณนี้ จึงเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เด็กบนท้องถนนในพื้นที่สะพานพุทธให้ความไว้วางใจ ซึ่งเมื่อทางตำรวจมีกิจกรรมอะไรที่พวกเขาสามารถทำได้ ก็มักจะชักชวนเด็กที่นี้ให้มาเข้าร่วมกิจกรรมอยู่เสมอๆ เช่น งานวันเด็ก หรืองานวันสำคัญต่างๆ ที่ทางสำนักงานตำรวจได้จัดกิจกรรมขึ้น ความกลัวตำรวจของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธจึงลดน้อยถอยลงไป นอกจากจะมีพวกที่จะทำผิดกฎหมายเท่านั้น ถึงจะกลัวตำรวจ นอกเหนือจากนี้ก็ไม่มีอะไร ใช้ชีวิตกันอย่างปกติ ต่างคนต่างอยู่

จากการใช้ชีวิตในช่วงเวลากลางคืนของเด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธนั้นทำให้การทำงานของเด็กที่นี้ นอกจากการเดินขอเงินแล้ว ก็มีทั้งการทำงานในรูปแบบอื่นอย่างการทำงานลักษณะแฝงอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งได้แก่การค้าบริการทางเพศไปจนถึงการค้าประเวณี การค้ายาเสพติด หรือการทำงานผิดกฎหมายอื่นๆ เป็นต้น ที่มีการลักลอบกระทำแฝงไปกับการขอเงิน เด็กที่ทำงานเช่นนี้ก็มักจะโดนตำรวจจับในความผิดทางอาญา ข้อหาส่วนใหญ่ที่โดนจับเช่น การมี/ใช้สารเสพติดไว้ในครอบครอง ปล้น โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) หากเป็นเด็กและเยาวชน คือ เป็นบุคคลที่อายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ โดยพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เหมือนการพิจารณาคดีที่ผู้ใหญ่ทำผิด และลงโทษตามเกณฑ์อายุที่กฎหมายกำหนด หากผิดจริงจะถูกกุมตัวไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต่อด้วยสถานแรกรับเป็นลำดับต่อไป 2) หากบุคคลนั้นอายุเกิน 18 ปีบริบูรณ์ ก็จะดำเนินการพิจารณาความผิดและใช้กฎหมายเดียวกันกับผู้ใหญ่ทั่วไป ในส่วนของการค้าบริการทางเพศนั้นก็มีความหลากหลายที่ไม่ว่าเด็กหญิงหรือเด็กชายที่ยอมทำเนื่องจากเงินดี ได้มาง่ายและรวดเร็ว ส่วนผู้ชายก็มีความหลากหลายเพศวิถีและหลากหลายรสนิยมเช่นกัน โดยเด็กกลุ่มที่ค้าบริการทางเพศก็มักจะติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น หนองในแท้ หนองในเทียม เริม ซิฟิลิส หูดหงอนไก่ หรือติดเชื้อเอชไอวีจนสามารถพัฒนาไปสู่โรคเอดส์ จากการที่ทำงานประเภทนี้จนติดโรคนั้น เด็กเหล่านี้ก็ไม่มีเงินสำหรับรักษาตัวก็ทำให้ท้ายที่สุดเด็กไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้นานและเสียชีวิตในที่สุด

แต่ในปัจจุบันเด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธ ไม่มีการค้าบริการทางเพศหรือการยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขแล้ว เพราะเด็กที่สะพานพุทธเริ่มโตและคิดได้มากขึ้น อีกทั้งยังมีการสัญญากับครุฑนางว่าจะไม่ไปเสพสิ่งเสพติดอีก ก็จะเหลือแต่การเดินขอเงิน ที่เด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธมักเรียกว่า “ไปเก็บ

เงินกู้” ด้วยเสื้อผ้าตัวเดิม หรือบางคนอาจจะเปลี่ยนเป็นกางเกงขาสั้น รองเท้าแตะขอบฟ้า (รองเท้าแตะ ยางตราข้างดาว) และก็มีมารับจ้างทั่วไป เขามีอะไรให้ทำก็ไปทำ หรือมีโอกาส ช่องทางการทำงานก็จะไป ทำ โดยมีผู้ใหญ่ออกทุนค่าขายหรือซื้ออุปกรณ์สำหรับการขายให้ รวมถึงผู้ใหญ่ที่ขายของบริเวณลานพระ รูปและโป๊ะเรือท่าสะพานพุทธที่มักฝากงานให้ มีตั้งแต่การไปรับของมาขาย งานก่อสร้าง หรือหากเขามี งานก็จะจ้างเด็กไปจัดโต๊ะจีน เพื่อให้เด็กบ้นท้องถนนย่านสะพานพุทธมีรายได้พอที่จะสามารถเลี้ยงชีพได้ ต่อไป โดยคนที่รู้จักพวกเขาหากรู้ว่ามียานที่ไหน ก็มักจะชวนไปทำ เพื่อให้พวกเขามีรายได้ ส่วนหนึ่งก็เป็น เพราะความเมตตา สงสารเด็กพวกนี้ด้วย เพราะเห็นกันมาแต่เล็กแต่น้อย

การขอเงินนี้เป็นสิ่งที่ชอบทำเป็นพิเศษ เนื่องจากหาเงินได้ง่าย และไม่ต้องออกแรงมาก ยิ่ง เมื่อก่อนเคยได้ถึงวันละเกือบหนึ่งพันบาท แต่ปัจจุบันหากขอเงินสามารถทำได้แค่เพียงพอกับค่าอาหาร หนึ่งมื้อเท่านั้น โดยการเดินขอเงิน หรือเก็บเงินกู้นั้นคือการเดินขอไปเรื่อยๆ ไม่เหมือนกับขทานที่จะนั่ง อยู่กับที่ แต่การทำแบบนี้จะสามารถเดินตามสถานที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน ซึ่งในย่านสะพานพุทธ ปากคลองตลาด พาหุรัด เยาวราช ก็เป็นแหล่งที่มีผู้คนสัญจรไปมาไม่ขาดสายแล้วอยู่แล้ว ทั้งคนในพื้นที่ เอง และนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างประเทศ ทำให้สามารถขอเงินในบริเวณดังกล่าวได้อยู่บ่อยครั้ง เมื่อได้มาตามจำนวนที่พอใจ พวกเขาก็จะกลับมาที่สะพานพุทธแล้ว

จากการได้ไปพบเห็นนั้นกลุ่มเด็กที่นี้ไม่ได้มีความเครียดเรื่องการใช้ชีวิตเท่าไรนัก มีกินก็กิน ไม่มี ก็ไม่กิน ไม่มีอะไรทำอย่างน้อยก็มีโทรศัพท์พร้อมอินเทอร์เน็ตไว้ใช้ตามยุคสมัย ไม่ว่าจะใครก็สามารถเข้าถึง โลกออนไลน์ได้ง่าย ยิ่งในปัจจุบันก็มีโปรโมชันมากมาย ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ที่มีราคาถูก หรืออาจจะไป ใช้ wifi ฟรีตามจุดที่สามารถเชื่อมถึงได้ เช่นหน้าเซเว่นที่จะมี wifi ของทรู หรืออาจจะเชื่อมกับคาเฟ่ บริเวณสาพานพุทธและท่ายอดพิมาน นอกจากนี้ยังมี wifi ของรัฐบาล ชื่อว่า ICT FREE WIFI ให้ได้ใช้ ซึ่ง จะมีทุกเครือข่ายให้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีหลากหลายช่องทางที่เด็กที่สะพานพุทธสามารถเข้าถึง อินเทอร์เน็ตได้นั่นเอง

เด็กบ้นท้องถนนบริเวณนี้ในปัจจุบันมีชีวิตความเป็นอยู่ที่กระจัดกระจายกว่าเมื่อก่อนมาก ทำให้ พื้นที่สะพานพุทธมีจำนวนเด็กบ้นท้องถนนที่บางตาลง นั่นก็เพราะบ้างก็ไปทำมาหากินบริเวณอื่นๆ ไปมี ครอบครัว บ้างก็กลายเป็นเด็กบ้นท้องถนนเป็นคนเร่ร่อน และบางคนก็เสียชีวิตจากอาการ เจ็บป่วยและอุบัติเหตุตนเอง โดยเห็นได้ชัดเจนจะเป็นการแตกกระจายแยกย้ายเมื่อปี พ.ศ. 2552 ที่ทาง

กรุงเทพมหานครต้องการที่ปรับปรุงพื้นที่รอบลานพระปฐมบรมราชานุสรณ์ หรือที่คนที่นี่เรียกสั้นๆว่า ลานพระรูป ซึ่งเป็นบริเวณที่เด็กบนท้องถนนใช้รวมตัวกัน ทั้งเรียนหนังสือ กินข้าว และอาบน้ำ ทั้งยังกิจกรรมต่างๆที่ทำร่วมกัน และทำร่วมกับครูนางด้วย ก็ต้องมีอันต้องแยกย้ายออกจากกัน โดยทาง กรุงเทพมหานครมีโครงการปรับปรุงพื้นที่บริเวณดังกล่าวนี้ พบว่า บริเวณลานพระรูปมีปัญหาด้าน กายภาพและโครงสร้างที่เสื่อมโทรม ชำรุดเสียหาย อีกทั้งปัญหาการใช้พื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสมของคน เร่ร่อนและคนจรจัดที่ใช้สถานที่บริเวณนี้เป็นแหล่งมั่วสุม ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อปีพ.ศ. 2559 เริ่มมีการจัดระเบียบคนเร่ร่อนในบริเวณสนามหลวงและในปีถัดมาก็ได้มีการจัดระเบียบคนเร่ร่อนทั่วกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น ซึ่งนั่นก็รวมไปถึงบริเวณสะพานพุทธยอดฟ้าแห่งนี้เช่นกัน

โดยการจัดระเบียบพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้การทำงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ทำให้คนเร่ร่อน-คนจรจัด ตลอดจนเด็กบนท้องถนน ต้องแยกย้ายกระจัดกระจายกันไป บ้างก็ไปใช้ชีวิตมีครอบครัวที่อื่น และประกอบอาชีพรับจ้าง-ค้าขายเพื่อดูแลตนเองและครอบครัว บางส่วนก็ย้ายถิ่นฐานกันไปตามช่องทางตามแหล่งการทำมาหากิน บ้างก็เสียชีวิต ในพื้นที่แห่งนี้ก็ยังมีเด็กที่อาศัยอยู่ทั้งหมด 4 คนที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ซึ่งกลุ่มเด็กที่สัมภาษณ์นั้น เป็นเด็กที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนที่บริเวณสะพานพุทธมาตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบันก็ยังคงอยู่ที่บริเวณนี้อยู่ แต่ก็มีการเปลี่ยนสถานที่บ้างในระหว่างช่วงชีวิต ทั้งการเข้าออกระหว่างสถานสงเคราะห์ บ้าน และสถานพินิจ สลับกับการอยู่ที่บริเวณสะพานพุทธ ได้แก่

1. มดเอ็กซ์ (อายุ 20 ปี) ชายรูปร่างสูงประมาณ 175 เซนติเมตร รูปร่างผอม ผิวสองสี มีรอยสักที่แขน และหน้าอก ตาขวาบอด จากการโดนเศษแก้วเข้าตาตั้งแต่เด็ก ภูมิลำเนา มาจากราชบุรี ฐานะ จังหวัดสมุทรสาคร ในบรรดาเด็กทั้งหมด มดเอ็กซ์ถือเป็นคนที่โตสุด ในนี้แล้ว มาอยู่ที่นี่เพราะเบื่อบ้าน เบื่อชีวิตเดิมๆ ย้ายที่ไปเรื่อยๆ จนมาปักหลักที่นี่
2. เต่า (อายุ 16 ปี) เด็กชายสูงประมาณ 160 เซนติเมตร รูปร่างสมส่วน ค่อนไปทางผอม ผิวสองสี เดิมมาจากประจวบคีรีขันธ์ ด้วยความเป็นเด็กสุดในกลุ่ม รุ่นพี่ทำอะไรก็จะทำตาม และดูเหมือนว่าจะเป็นลูกไล่ให้กับกลุ่มเพื่อน มาอยู่ที่นี่เพราะตามเพื่อนมา คนนี้ไม่มีรอยสัก พี่ๆเลยรุมหาว่า “ป๊อด” และบอกผู้ศึกษาว่า “มันไม่กล้าหอกพี่”

3. ทิว (อายุ 20 ปี) ชายรูปร่างผอม สูงประมาณ 170 เซนติเมตร รูปร่างผอม ผิวคล้ำ มีรอยสักที่แขน เดิมมาจากราชบุรณะ จังหวัดสมุทรสาคร ทิวจะไปๆมาๆระหว่างสะพานพุทธและฝั่งธนบ้าง เดิมที่อยู่ในคณะเซดสิงโตแถวฝั่งธนแต่ปัจจุบันเลิกเล่นแล้ว
4. โกว (ไม่ทราบอายุ) ชายรูปร่างสมส่วน สูงประมาณ 170 เพราะในบรรดาทั้งหมดโกวเป็นคนทีเล่นฟุตบอลเก่ง จนเกือบได้คัดทีมชาติ แต่น่าเสียดายที่หนีออกมาก่อน ด้วยความติดเพื่อน อยากเที่ยวเล่นมากกว่า มีรอยสักบริเวณตัว มาจากบริเวณบางลำพู ที่ไม่ทราบอายุเพราะยังไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร แต่ก็ดูเป็นหัวโจกพอตัวเหมือนกัน
5. แบนค์ (อายุ 15 ปี) เด็กชายรูปร่างสมส่วน ผิวน้ำตาลแดง เดิมมาจากพระประแดง ส่วนใหญ่จะหมดเวลาไปกับการเดินไปกลับบ้านที่พระประแดงกับสะพานพุทธ และเข้าร้านเกม แบนค์เป็นเด็กที่เคยอยู่บริเวณสะพานพุทธตั้งแต่ปี พ.ศ.255-2559 ซึ่งหลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ในความดูแลของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลจนถึงปัจจุบัน

ทุกคนในที่นี้มีรอยสักยกเว้นเต่าและแบนค์ และทุกคนมีแผลตามตัว ใบหน้า และหน้าอก เป็นแผลที่มีลักษณะเหมือนเป็นของมีคมบาดเข้าที่หน้าและตามตัว ทั้งรอยเล็กและใหญ่ จากคำบอกเล่าก็น่าจะเกิดจากการทะเลาะวิวาทบ่อยดี รวมถึงอาจจะใช้มีดเป็นอาวุธเสริมด้วย จนทั้งเป็นรอยแผลเป็นมาถึงทุกวันนี้ อีกทั้งสาเหตุของการที่ต้องออกมาใช้ชีวิตข้างนอก เป็นเพราะถูกผู้ใหญ่ที่บ้านทุบตี ทำร้ายร่างกาย โดยมีทั้งพ่อแท้ๆของตัวเอง เป็นผู้กระทำ และสามีใหม่ของแม่เป็นผู้กระทำ โดยจะเป็นการลงไม้ลงมือจากการเมาและขาดสติ จนมาทำร้ายลูกของตัวเอง

ทั้งสี่คนนี้ยังคงอาศัยอยู่ในบริเวณสะพานพุทธในปีพ.ศ.2563 โดยน้องกลุ่มนี้ก็มีอิสระในการใช้ชีวิตค่อนข้างมาก ไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาจำกัดชีวิตของพวกเขาได้ ทั้งหมดเป็นเด็กผู้ชายที่วัยใกล้เคียง และมาจากต่างที่กันแต่ด้วยความที่อยู่ด้วยกันทุกวันก็ทำให้สนิทสนมกันมาก และพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง ไปไหนไปกัน เฮไหนเฮนั่นด้วยกันตลอด น้องกลุ่มนี้เล่าว่าได้มารู้จักจนสนิทสนมกันเพราะการทะเลาะวิวาทบ่อยดีจากคู่อริ ตอนนั้นก็เพื่อนในกลุ่มเดียวกันเรียบร้อยแล้ว ซึ่งดูเหมือนว่าเด็กบริเวณสะพานพุทธจะเป็นเด็กวัยรุ่นเสียส่วนใหญ่ แต่หากเป็นเมื่อก่อนประมาณสิบปีที่แล้วบริเวณนี้จะเป็นแหล่งที่มีเด็กบนท้องถนนค่อนข้างมากทั้งขาประจำและขาจร วนเวียนกันอยู่ตลอด กิจกรรมที่ทำนอกจากจะดมกาวกันแล้ว ก็จะมีจัดวันเกิดกัน ที่จะมีทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ ก็ยังทำให้เห็นได้ชัดว่าบริเวณแห่งนี้เมื่อก่อนมีการรวมตัวอยู่กันเป็นจำนวนมาก บางครั้งก็จะเดินทางไปหัวหินโดยนั่งรถไฟฟรีด้วยกัน เที่ยวเล่น กินอาหารกันอยู่ก็

บริเวณหาด อาศัยช่วยพ่อค้าแม่ค้าละแวกนั้นทำงานแลกข้าวไปวันต่อวัน เขามีอะไรให้ทำก็ทำไว้ก่อน จะได้มีกิน จากที่ได้ฟังการใช้ชีวิตของน้องกลุ่มนี้ก็เป็นชีวิตที่สนุกนานไปอีกรูปแบบหนึ่ง ถือเป็นการได้เปิดหูเปิดตา และไม่ต้องอยู่ในสถานที่เดิมๆตลอดเวลา

สำหรับการใช้ชีวิตนั้นก็เหมือนเดิมเป็นปกติคือต้องการที่จะตื่นนอนก็โหมงก็ได้ อย่างที่ได้กล่าวไปเมื่อตอนต้น สถานที่ประจำสำหรับการนอนหลับของเด็กบนท้องถนนย่านนี้ในปัจจุบันนี้จะมีอยู่เพียงแห่งเดียวคือโป๊ะเรือข้างๆ โปะเรือของท่าเรือสะพานพุทธ โปะที่เด็กบนท้องถนนนอนนั้นเป็นโป๊ะเรือเก่าๆ ที่ช่วงเย็นจะมีการขายของของแม่ค้าบริเวณสะพานพุทธ โปะบริเวณนี้เป็นพื้นคอนกรีต ราวเหล็ก โดยพวกเขาจะปูเสื่อนอนบริเวณพื้นคอนกรีตที่จะไต่ลมและไถลแม่น้ำเจ้าพระยามากที่สุด เครื่องนอนก็มีพร้อมทั้งหมอน และผ้าห่มผืนบางที่ดูจากการใช้งานแล้วค่อนข้างเก่า ข้างๆกันมีถุงพลาสติกสีขาวขนาดใหญ่ ไว้ใส่เสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้เก็บไว้บริเวณร้านขายของที่ในตอนกลางวันได้คลุมผ้าไปไว้ บ้างก็เอาถุงพลาสติกใหญ่ใส่ที่เต็มไปด้วยเสื้อผ้า มารองหนุนนอนแทนหมอน ไม่ว่าจะเป็เสื้อ ผ้าห่ม หมอนหรือข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ มีทั้งของที่ซื้อ ได้รับบริจาคมา ซึ่งพวกเขาจะมีเสื้อผ้าเฉลี่ยคนละ 1-2 ตัวเท่านั้น โดยข้าวของเครื่องใช้ก็ถูกเก็บรวมไว้ที่โป๊ะแห่งนี้เช่นกัน

สำหรับการอาบน้ำชำระร่างกายก่อนที่จะมีการปรับปรุงพื้นที่จะอาบน้ำกันบริเวณลานน้ำพุหน้าลานพระรูปได้ แต่บริเวณน้ำพุแห่งนี้มักถูกเทศกิจ หรือตำรวจมาไล่อยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นบริเวณนั้นมีการติดตั้งน้ำพุที่ต้องใช้ไฟฟ้าเป็นแรงดันปั้มน้ำ อาจจะทำให้เด็กได้รับอันตรายจากการมาอาบน้ำ เล่นน้ำบริเวณนี้ได้ เมื่อทำธุระส่วนตัวต่างๆเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ในปัจจุบันจะไปอาศัยวัดราชบูรณราชวรวิหาร (วัดเลียบ) ในการไปล้างหน้า แปรงฟัน อาบน้ำในห้องน้ำของวัดแห่งนี้ ส่วนเสื้อผ้าก็ไปซักบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาแต่ก็ไม่ได้บ่อยนัก ด้วยความที่เด็กมักจะเดินขอเงินตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆนั้น การทำตัวให้สะอาดสะอาดมากไปก็อาจทำให้การเก็บเงินกู้ของพวกเขาไม่ได้ผล เสื้อผ้าที่ไปขอเงินก็มักจะเป็นเสื้อผ้าเก่า ไม่อาบน้ำ ภายนอกดูมอมแมมเล็กน้อย และใส่รองเท้าแตะคู่เดิมตลอดเวลา ซึ่งอาจจะทำให้ตนเองได้รับความเห็นอกเห็นใจจากผู้ผ่านมาพบเห็นไม่มากนักน้อย หรือหากบริเวณนั้นจัดงานหรือมีเทศกาล พวกเขาก็จะถือโอกาสไปขอเงินและเที่ยวงานไปในตัวด้วย หรือถ้าเสร็จภารกิจก็กลับมายังพื้นที่สะพานพุทธ

จากที่กล่าวข้างต้นว่าเด็กบริเวณสะพานพุทธล้วนแต่เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายที่ล้วนแต่มีวีรกรรมอันดุเดือด จนต้องเข้าสถานพินิจ ตามความผิดคดีอาญาต่างๆ ทำให้เมื่อออก

จากสถานพินิจแล้ว พวกเขาก็มักจะนำประสบการณ์จากการเข้าไปอยู่ในสถานพินิจออกมาด้วย ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆจากในสถานพินิจบ้าง ในคุกบ้าง ซึ่งส่วนมากก็เป็นประสบการณ์ในด้านลบ และมักนำไปสู่การทะเลาะวิวาท และก่ออาชญากรรมได้ในที่สุด หรือร้ายแรงจนไปถึงการค้าประเวณี การค้ามนุษย์ที่ดูจะเป็นปัญหากว้างมากขึ้น ก็ยิ่งทำให้พวกเขาขาดการที่จะเข้ามาร่ำเรียนน้อยลง เนื่องจากการที่ห่างหายไปจากการเรียนเป็นเวลานาน ก็ทำให้ความสนใจด้านการศึกษาลดน้อยลง บ้างก็ไปสนใจด้านการทำมาหากินแทนนั่นเอง

หลังจากที่มีการห้ามพักอาศัยในบริเวณลานพระรูปและตามที่ทางการได้จำกัดพื้นที่ในบริเวณกรุงเทพมหานครของกลุ่มคนบนท้องถนนแล้ว ในช่วงแรกทำให้เด็กบางคนก็มีการปรับตัวโดยต้องไปหาที่พักรายวันหากในวันนั้นๆได้เงินมาเป็นจำนวนที่มากพอที่จะเช่าห้องได้ ซึ่งห้องเช่าเป็นห้องเช่าราคาถูกประมาณ 30-50 บาทต่อวันตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนหลังโรงเรียนศึกษานารี จนย้ายมาอยู่ที่โป๊ะเรือเก่า บริเวณสะพานพุทธที่กลายเป็นที่พักอาศัยจนถึงปัจจุบัน

จากกิจกรรมที่ใช้หาเลี้ยงชีพนั้น รายได้ส่วนหนึ่งจากการเดินขอก็แบ่งเอามาซื้อข้าว เล่นเกม หรือนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่มาสูบ โดยเมื่อประมาณ 7-8 ปีก่อน การซื้อบุหรี่จะซื้อเป็นมวน โดยขายตกลมวนละ 2 บาท แต่ในปัจจุบันการซื้อขายง่ายขึ้น และเด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธก็โตจนสามารถซื้อเองได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องลักลอบซื้ออีกต่อไป หรือจะเป็นสารระเหยจำพวกกาว ที่มีราคาถูกและหาได้ทั่วไปที่ไม่สามารถเปิดเผยแหล่งซื้อขายได้ โดยบริเวณดมกาวก็เป็นบริเวณเดียวกับที่พักของเด็กๆ นั่นก็คือโป๊ะเรือ นั่นเอง ในวันๆหนึ่งของเด็กบนท้องถนนแถวนี้มักจะหมดไปอย่างรวดเร็วตามเวลาการตื่นนอนของพวกเขา สำหรับเวลาว่างก็มักจะไปรวมตัวกันบริเวณอาคารร้างแถวสะพานพุทธ หากสังเกตจากแผนที่ข้างต้นจะอยู่ทางขวามือของที่ตั้งลานพระรูป ไปทางสะพานพระปกเกล้า ที่มักจะไปสูบบุหรี่ พุดคุย เล่นอินเทอร์เน็ตหรือหลบหนีผู้คนที่พักพล่าน เป็นสถานที่ส่วนตัวของเด็กบนท้องถนนย่านนี้นั่นเอง หรือหากช่วงนั้นมีการแข่งขันฟุตบอลก็จะรับชมผ่านโทรศัพท์มือถือของ

ปัญหาเด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ

ปัญหาของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธต่อการที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐทั้ง การเข้าถึงการศึกษาและการรักษาพยาบาลได้นั้น มีด้วยกัน 3 ประการ

1. ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของครอบครัวของเด็กไม่สัมพันธ์กับรายได้ กล่าวคือผู้ปกครองนั้นมีรายได้ขั้นต่ำตามกฎหมาย เป็นเงิน 300 บาท ซึ่งทำให้ไม่สามารถแบ่งเงินมาสำหรับค่าเล่าเรียน หรือค่ารักษาพยาบาล ที่จำเป็นต้องเข้าโรงพยาบาล ส่งผลให้เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ หรือไม่มีความต่อเนื่องในการเรียน อีกทั้งหาเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ ก็อาจเป็นการรักษาตามอรรถภาพของคนที่จะสามารถทำได้ ซึ่งค่าแรงขั้นต่ำดังกล่าวสำหรับการอยู่เป็นครอบครัวก็อาจจะไม่พอกับค่าใช้จ่ายในแต่ละวันทั้งค่าอาหาร ซื้อของใช้จำเป็นต่างๆ ที่มีการปรับราคาตามสภาพเศรษฐกิจที่ทำให้ไม่สามารถที่จะแบ่งสัดส่วนของ รายได้สำหรับการสนับสนุนบุตรหลานได้อย่างต่อเนื่อง
2. เด็กบริเวณสะพานพุทธไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญที่รัฐจะมอบให้กับประชาชน เก็บรักษาและใช้เป็นหลักฐาน เช่น สูติบัตร ทะเบียนบ้าน เป็นต้น โดยนายทพเบียนจะออกให้สำหรับคนไทยเท่านั้น นอกจากจะใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ตัวตนแล้ว ก็ยังสามารถขอรับบริการหรือสวัสดิการต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสามารถใช้ประกอบธุรกิจต่างๆ หรือทำนิติกรรม ฯลฯ เช่น การสมัครเรียน การสมัครงาน การขอเปิดบัญชีเพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น ซึ่งการที่เด็กบนท้องถนนที่ไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎรมีอยู่ด้วยกัน 3 สาเหตุ ดังนี้
  - 2.1. การที่พ่อแม่ของเด็กนั้นไม่ได้ไปแจ้งเกิดภายใน 15 วัน หรือการที่ไม่นำสูติบัตรกลับจากทางโรงพยาบาล ในกรณีที่ทางโรงพยาบาลดำเนินการเรื่องการแจ้งเกิดให้กับเด็กคนนั้นๆ ซึ่งสาเหตุนี้มาจากความไม่รู้ของพ่อแม่ หรือการที่พ่อแม่ไม่มีทะเบียนราษฎรด้วยเช่นกัน การที่ไม่ไปแจ้งเกิดนั้นอาจเพราะการแจ้งเกิดจำเป็นต้องใช้เอกสารทั้งของผู้ที่ไปแจ้งเกิด และเอกสารจากทางโรงพยาบาล ซึ่งอาจจะดูยุ่งยาก หรืออาจจะไม่มีเวลา
  - 2.2. การไม่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรซ้ำซ้อน ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับข้อ 2.1 กล่าวคือการที่พ่อแม่ของเด็กนั้นไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร และปล่อยผ่านจนเวลาล่วงเลยมาหลายปี เมื่อมีลูกก็ทำให้ไม่สามารถดำเนินการแจ้งเกิดให้กับลูกของตนได้
  - 2.3. ทะเบียนราษฎรของเด็กถูกสวมสิทธิ เนื่องจากข้อมูลของเด็กไม่มีการเคลื่อนไหว หรือไปทำบัตรประชาชนเมื่ออายุครบ 7 ปีบริบูรณ์ จึงเป็นช่องทางในการถูกสวมสิทธิ กรณีนี้เด็กที่ได้รับ

ผลกระทบส่วนใหญ่จะมีภูมิลำเนาอยู่ตามภูมิภาคต่างๆจะเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

การที่เด็กบนท้องถนนไม่มีเอกสารทะเบียนราชนั้นก็นำไปสู่การไม่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก ซึ่งทำให้สิทธิที่เด็กบนท้องถนนควรได้รับตามกฎหมายในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งขาดหายไป โดยสิทธิที่เห็นได้ชัดว่าเด็กบนท้องถนนไม่ได้รับอย่างเท่าเทียมนั่นคือสิทธิการได้รับการศึกษาและการรักษาพยาบาล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ถือได้ว่าเป็นเมืองใหญ่ การเข้าสวัสดิการ หรือการบริการต่างๆก็ดู เหมือนว่าจะมีความสะดวกกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล ที่ทำให้รับการช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที แต่ในความเป็นจริงแล้วถึงแม้ว่าจะอยู่ในตัวเมืองใหญ่ แต่พวกเขาเหล่านี้เป็นเด็กที่ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงสิทธิต่างๆ อยู่มากมาย

ด้วยความไม่รู้ในเรื่องสิทธิต่างๆของเด็กเองที่ทำให้พวกเขาไม่ได้ให้ความสนใจกับเรื่อง ผลประโยชน์ของตนในฐานะพลเมืองของสังคมนี้มากนัก หรือจะเป็นการที่ขาดความเอาใจใส่จากองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ซึ่งทำให้เด็กเหล่านี้ถูกสังคมภายนอกเพิกเฉย ไม่สนใจ และไม่ได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังนัก อาจด้วยที่เด็กบนท้องถนนไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่นำลงทุนลงแรงมากเท่าเด็กในกลุ่มอื่นๆ หรือ อาจจะมีเด็กกลุ่มอื่นที่มีเป้าหมายในการสัมฤทธิ์ผลมากกว่าเด็กกลุ่มนี้ก็เป็นได้ ซึ่งสิทธิที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ทุกคนในประเทศควรที่ได้รับมากที่สุด นั่นคือสิทธิการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ควรจะเป็นสิทธิที่คนทุกคนได้รับในฐานะประชาชนในระบบประชาธิปไตย และนอกจากสิทธิแล้วก็ยิ่งรวมไปถึงเสรีภาพและ หน้าที่ของประชาชนไทยอีกด้วย

การเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาและการรักษาพยาบาล

การที่สิทธิการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กบนท้องถนนมีความสำคัญต่อคนทุกคนเพราะ การศึกษานั้นถือเป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ การศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลง เพิ่มพูนคุณภาพของบุคคล หนึ่งได้ และอาจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ด้วย เนื่องจากการศึกษาเรื่องนี้เองทำให้คนเราสามารถมี ทางเลือกในการทำงาน ในการดำรงชีวิตมากขึ้น ทั้งยังทำให้คนเรารู้สึกมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่อง ต่างๆให้กับตนเองได้มากขึ้น มีอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์ให้กับตัวเองหรือพวกพ้องของตนเองได้ มากขึ้น และยังมีโอกาสในการประสบความสำเร็จต่อการปรับตัวเปลี่ยนแปลงในระดับปัจเจกบุคคลและ

ระดับสังคม ก็ทำให้เห็นว่าการศึกษสามารถพัฒนาสังคมได้อีกรูปแบบหนึ่ง โดยให้คนหรือพลเมืองซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม เป็นคนมีคุณภาพ คุณธรรม การศึกษาช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ มีจิตวิญญาณของผู้มีอารยธรรมทางปัญญาและความงามทางจิตใจ การศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ มีความอดทนในการต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกวัย อีกทั้งยังรวมไปถึงการปรับเปลี่ยนสถานะทางการเงิน หรือสามารถพูดอีกอย่างได้ว่า การศึกษาสามารถลดความยากจนที่เป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมได้ และยิ่งไปกว่านั้นก็จะเป็นการยกระดับการเจริญเติบโตของประเทศ ทำให้ประเทศมีผู้สำเร็จการศึกษาในแขนงที่ตนสนใจมากขึ้นและมีทั้งความพร้อมและความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองและขับเคลื่อนสังคมได้อีกด้วย

อีกสิทธิที่สำคัญได้รับคือสิทธิในการรักษาพยาบาล โดยหากเด็กคนนั้นมีบัตรประชาชน มีทะเบียนราษฎรที่สามารถยืนยันความเป็นสัญชาติไทยของประชาชนได้ ก็จะสามารถใช้สิทธิการรักษาพยาบาลตามสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า สิทธิบัตรทอง เป็นบัตรที่ออกโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เพื่อที่ใช้เป็นหลักฐานในการใช้สิทธิเข้ารับบริการสาธารณสุขจากหน่วยงานบริการภาครัฐ เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย สำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัด โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่หากเป็นเด็กที่ไม่สามารถยืนยันตัวตน หรือสัญชาติได้ก็ต้องใช้สิทธิฉุกเฉินของทางโรงพยาบาล หรือขอความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลในเรื่องของค่ารักษาพยาบาล โรงพยาบาลใกล้เคียงที่ไปใช้บริการ เช่น โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลตากสิน เป็นต้น

สำหรับเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ ด้วยความที่ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กวัยรุ่น อายุก็จะประมาณ 15-16 ปีขึ้นไป และเป็นเด็กผู้ชายที่จะใช้ชีวิตตามลำพัง และอยู่กับเพื่อนฝูงที่ใช้ชีวิตบนท้องถนนด้วยกัน เมื่อประมาณ 7-8 ปีก่อน มีการรวมกลุ่มมากถึง 30 คน ซึ่งแน่นอนว่าก็ต้องมีการมั่วสุม หรือยกพวกตีบ้างตามประสาเจ้าถิ่น หรือกลุ่มที่ไม่ถูกกัน มีการชกต่อย และใช้อาวุธ เช่น มีดหัวตัด ก็เลยทำให้ได้รับบาดเจ็บกันบ่อยครั้ง ส่งผลให้ต้องเข้ารับการรักษาบ่อยครั้ง และก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ไม่สามารถเข้าเรียนได้ในระบบการศึกษาปกติ เพราะรูปแบบการใช้ชีวิตที่ค่อนข้างมีความแตกต่างกับเด็กคนอื่น ๆ แต่เมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นก็ต่างไปใช้ชีวิตของตัวเอง แยกย้ายกันไป ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง หันไปทำอย่างอื่นที่ไม่ต้องเจ็บตัว หรือไปมีครอบครัว ไปทำงานที่อื่น สร้างเนื้อสร้างตัว เป็นต้น หรือถ้าหากเด็กกลุ่มนี้ต้องการที่จะประกอบอาชีพ และต้องการความช่วยเหลือ ครุฑนางก็จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือ อาจพาไปฝึกงาน ออกทุนประกอบอาชีพ หรือซื้ออุปกรณ์ประกอบอาชีพให้แก่เด็กที่ต้องการทำงาน อีก

ประเภทหนึ่งคือเด็กเล็กซึ่งกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นกลุ่มครอบครัวเร่ร่อน แต่จะอยู่กับบริเวณอื่น ที่ไม่ใช่สะพานพุทธ ซึ่งกลุ่มเด็กเล็กนั้นก็จะเป็นกลุ่มที่เข้าโรงเรียนตามเกณฑ์ เรียนหนังสือในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยความที่อยู่กับครอบครัว ทางผู้ปกครองก็ยังสามารถหารายได้เข้ามาใช้ครัวเรือนได้ หรือหากทางครอบครัวขาดเหลือ หรือต้องการความช่วยเหลือทางครูนางจะทำเรื่องในการให้ความช่วยเหลือกับมูลนิธิ มีทั้งค่าเทอม ค่าชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน รวมถึงการหาอาชีพและหาทุนประกอบอาชีพให้กับผู้ปกครองของเด็กเพื่อให้มีรายได้ต่อไปในการเลี้ยงดูบุตรหลาน และสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

การให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเด็กสะพานพุทธ

การที่เด็กผ่านการใช้ชีวิตบนท้องถนนมาเป็นเวลานาน ทำให้พวกเขาขาดสติต่าง ๆ ตามกฎหมายในการใช้ชีวิตในสังคม ที่ทำให้ต้องใช้ชีวิตเช่นนี้ไปเรื่อยๆ อีกทั้งตลอดหลายปีที่ผ่านมาแนวโน้มของเด็กบนท้องถนนก็มีมากขึ้น จึงมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆของเด็กบนท้องถนน ซึ่งสำหรับเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธก็เป็นพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) โดยมีครูนาง (นริศราภรณ์ อสีพงษ์) เป็นเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องเด็กบนท้องถนนที่สะพานพุทธ หรือเรียกอีกอย่างว่า “ครูข้างถนน”

การทำงานเพื่อเด็กบนท้องถนนของครูนางนั้นมีประสบการณ์ยาวนานกว่า 20 ปี ทำงานคลุกคลีกับเด็กบนท้องถนนในพื้นที่สะพานพุทธมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ครูนางเดิมภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ ครอบครัวประกอบอาชีพทำนาทำไร่ ครูนางมีความคิดที่อยากเป็นครูมาตั้งแต่เด็ก และได้เข้าเรียนที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (จังหวัดราชบุรี) ความตั้งใจแรกของครูนางหลังเรียนจบก็คือการบรรจุครูตามระบบปกติ แต่ด้วยช่วงชีวิตในขณะนั้น ประจวบเหมาะกับการชักชวนมาทำงานด้านอาสาสมัครเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนน จึงทำให้รู้สึกว่าจะต้องช่วยเหลือกันต่อไป ไม่สามารถละทิ้งได้ เลยล้มเลิกความตั้งใจที่จะสอบเข้าบรรจุครู และขัดต่อความต้องการของที่บ้านด้วยเช่นกัน อีกทั้งในช่วงนั้นมีแต่ครูที่อายุมาก คนรุ่นหลังๆไม่ค่อยมีที่จะมาทำงานส่วนนี้ ไม่มีคนมาต่อยอดงานด้านสังคมสงเคราะห์ และแรงขับเคลื่อนอีกหนึ่งสิ่งคือการที่เคยเป็นเด็กด้อยโอกาสมาก่อน เคยอยู่ในจุดที่คล้ายกันมาก่อน ซึ่งทำให้เข้าใจเด็กบนท้องถนนและพร้อมจะทำงานตรงนี้ต่อไป จึงกลายเป็นจุดพลิกผันให้ครูนางมาทำงานด้านเด็กบนท้องถนนจนถึงปัจจุบัน

โดยจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนสายงานของครูนางที่ได้เข้ามาสู่สายงานช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนนี้ เริ่มด้วยการมาเป็นอาสาสมัครผู้ช่วยอยู่ในโครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส จากคำชักชวนของอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งซึ่งอาจารย์ก็ได้ทำงานอาสาสมัครในโครงการแห่งนี้มาอยู่ก่อนแล้ว การทำงานเริ่มจากการให้ความช่วยเหลือกันเด็กบนท้องถนนด้านต่างๆ และดูว่าสามารถช่วยเหลือในด้านใดได้บ้าง เด็กบนท้องถนนมีความต้องการอะไร เป็นต้น โดยครูเข้ามาเป็นอาสาสมัครและทำงานภาคสนามอยู่บริเวณสะพานพุทธตั้งแต่เริ่มแรกที่เข้ามาในโครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส เด็กบนท้องถนนที่สะพานพุทธนั้นเป็นเด็กสัญชาติไทย แต่ก็มีเด็กต่างด้าวมีมาให้เห็นบ้างประปราย ซึ่งจะทำเรื่องส่งกลับประเทศอีกด้วย เรื่องของการทำงานอาสาสมัครในช่วงแรกนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก จับต้นชนปลายไม่ถูก อีกทั้งการเข้าถึงเด็กบนท้องถนนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย มีทั้งเด็กที่ให้ความร่วมมือและเด็กไม่ให้ความร่วมมือ เพราะการเริ่มทำความรู้จักในช่วงแรกนั้นเด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถให้ความไว้วางใจ หรือรู้สึกคุ้นเคยกับครูได้มากเท่ากับในปัจจุบัน และยังไม่สามารถรับมือหรือหาวิธีการใดที่จะสามารถเข้าหาเด็กกลุ่มนี้ ที่จะเป็นการให้พวกเขาอมที่จะพูดคุย สื่อสาร บอกถึงความต้องการของตนเองให้ครูได้รับรู้ การทำงานร่วมกับเด็กบนท้องถนนนั้นไม่เหมือนกับเด็กรูปแบบอื่นถึงแม้จะอยู่ในวัยเดียวกันก็ตาม คือพวกเขามักไม่ค่อยเชื่อฟัง ทำตามคำสั่งใคร หรือไวใจใครง่ายๆ

ช่วงแรกของการทำงานร่วมกับเด็กบนท้องถนนเป็นอุปสรรคในเรื่องของความไว้วางใจเสมอ ไม่เว้นแม้แต่โครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส สำหรับการทำงานอาสาสมัครในครั้งนี้ของครูนางทำอยู่ได้ประมาณ 2 ปี และเป็นระยะเวลาไล่เลี่ยกันกับที่โครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาสนี้ได้จบลง ในช่วงนั้นทางมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล หรือ ศูนย์เมอร์ซี คลองเตย ได้เล็งเห็นถึงผลงานของครูนางจึงมาสนับสนุนการทำงานของครูนางต่อ โดยเข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่พิทักษ์เด็ก ศูนย์พิทักษ์เด็กและคุ้มครองเด็ก และพื้นที่หลักของครูนางก็ยังคงทำงานในพื้นที่สะพานพุทธ งานหลักของครูนางคือการลงพื้นที่บริเวณสะพานพุทธ และละแวกใกล้เคียงเพื่อเข้าไปช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนในพื้นที่ พร้อมทั้งสอนหนังสือเด็กบนท้องถนนด้วย โดยการสอนแต่ละวันของครูนางนั้นมักเริ่มจากการเดินไปตามจุดต่างๆ ในบริเวณสะพานพุทธเพื่อปลุกเด็กให้ตื่น ไล่ให้ไปอาบน้ำ ล้างหน้า กินข้าวซึ่งครูนางมักจะเลี้ยงอาหารเด็กที่นี้อยู่เสมอ พร้อมทั้งพูดคุยกันก่อนที่จะเริ่มเรียนหนังสือ เพื่อทำความสนิทสนมและรู้จักกันมากขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการที่อยากให้ช่วยเหลือของเด็กแต่ละคน จากนั้นก็สอนหนังสือโดยสอนพื้นฐานใหม่ทั้งหมด นั่นคือการฝึกอ่านเขียน ก-ฮ เนื่องจากเป็นเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสืออย่างต่อเนื่อง

ก็เป็นเวลาของการเรียนหนังสือโดยการเรียนการสอนของครูนางนั้น จะไม่ได้มีการเตรียมการสอนหรือหลักสูตรที่ตายตัว เป็นการสอนอ่านเขียนโดยประเมินจากตัวเด็กเป็นรายบุคคล โดยในกระเป๋าเป้สีดำของครูนาง ซึ่งเป็นเป้ขนาดใหญ่ความจุอยู่ที่ประมาณ 10-20 ลิตรเห็นจะได้นั้น ก็จะมีเอกสารต่างๆ สมุดคัดไทย กระดาษเอสี่สำหรับการฝึกเขียน เช่น ชื่อ-สกุล ปากกา ดินสอ และหนังสือนิทานที่มีรูปภาพมาให้เด็กได้ฝึกอ่าน-เขียน และพื้นที่บริเวณลานพระรูปก็สามารถสอนได้แล้ว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าทักษะการอ่านและเขียนของเด็กบงกชทองถนมนั้นมักอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ คือมีพัฒนาการด้านการอ่าน-เขียนที่ค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน

เนื่องจากการที่ขาดความต่อเนื่องในการเข้ารับการศึกษา บวกกับการที่เด็กใช้สารเสพติดจนกระทบไปถึงระบบประสาท ทำให้ระบบการคิดมีความเชื่อมโยง จากการที่ครูนางสอนหนังสือเด็กบงกชทองถนมนั้นก็ยิ่งทำให้ครูนางคลุกคลีและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กบงกชทองถนมนบริเวณสะพานพุทธมากขึ้น ในกระเป๋าของครูนาง บางครั้งก็จะเตรียมอุปกรณ์กีฬาต่างๆ เช่น ลูกฟุตบอล มาให้เด็กๆ ได้เล่นในบริเวณลานพระรูป จนเกิดเป็นความผูกพัน เด็กๆ เริ่มเปิดใจที่จะพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง หรือแม้แต่พูดคุยขอคำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ เด็กที่นี้มักไม่ค่อยมีสมาธิเรียนการเขียนหนังสือนั้นไม่ใช้ว่าเด็กจะอยู่เรียนตลอด นึกอยากจะทำลูกเดินตอนไหน หรือกลับมาตอนไหนก็สุดแล้วแต่เด็ก แต่ครูนั้นก็มีความเข้าใจถึงสถานการณ์ของเด็กอย่างมากที่จะไม่มีการบงการ บังคับเด็ก หรือฝืนธรรมชาติของเด็กมากเกินไป แต่ในบางวันก็จะได้เรียนจะเป็นการพูดคุย ถามไถ่กันเสียมากกว่า ซึ่งใช้เวลานานร่วมปี กว่าเด็กจะยอมเปิดใจพูดคุย

นอกจากที่เรียนอ่านเขียนในบริเวณลานพระรูปแล้ว ทางมูลนิธิและเครือข่ายครูข้างถนนก็ได้จัดกิจกรรม ได้แก่การไปเข้าค่าย และเล่นกีฬา ทั้งนี้ก็เพื่อแนะแนวทางให้กับเด็กที่สามารถทำอะไรต่อไปได้บ้างเพื่อไม่ให้ต้องใช้ชีวิตบงกชทองถนมน หัวใจสำคัญของการไปเข้าค่ายนั้นคือการสร้างให้เด็กบงกชทองถนมนมีความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตัวเอง (self-esteem) เพราะเด็กบงกชทองถนมนมักจะรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองไม่ดีด้อยกว่าคนอื่น ๆ บางคนก็ไม่ชอบตัวเองเอาเสียเลย เป็นต้น โดยการเห็นคุณค่าของตนเองนั้นจะเป็นที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพโดยรวมและคุณภาพชีวิตได้ เพราะสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจที่อาจส่งผลกระทบต่อระยะยาวของเด็กบงกชทองถนมนได้ ในค่ายก็มีหน่วยงานต่างๆ มาให้ข้อมูลทั้งเรื่องการศึกษาและการประกอบอาชีพในเด็กในการเข้าค่าย โดยจะมีทั้งค่ายค้างคืน 4 วัน 3 คืน และค่ายไปเข้าเย็นกลับที่เป็นการรวบรวมจากเครือข่ายครูข้างถนนที่มาจากหลากหลายมูลนิธิอีกด้วย

จากที่กล่าวทำให้เห็นถึงการทำงานของครูนางจากการเป็นครูอาสาที่มาทำงานบริเวณสะพานพุทธ และได้พบเจอกับเด็กบนท้องถนนมากมายหลายตาปีแล้วปีเล่า ก็ได้ทำให้ครูนางตัดสินใจที่จะทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ มาเป็นครูข้างถนนในมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) ที่ทุ่งมหาเมฆทำงานเชิงรุก คือเข้าไปคลุกคลีกับเด็กบนท้องถนนตั้งแต่เข้าจรถเย็น ให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือดูแลจนในที่สุดเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธเปิดใจที่จะเล่าเรื่องราวภูมิหลังของตัวเองและยอมรับความช่วยเหลือจากครูนาง ซึ่งก็ใช้เวลาเป็นปีกกว่าที่เด็กจะให้ความไว้วางใจ เพราะเด็กบนท้องถนนขึ้นชื่อเรื่องไว้วางใจคนยาก จากประสบการณ์ที่เผชิญมาตลอดการใช้ชีวิตบนท้องถนน ที่ทำให้ไม่เปิดใจได้ง่าย ครูนางจึงเข้าไปปฏิสัมพันธ์พูดคุยถามไถ่ ทั้งดูแลเรื่องอาหารการกิน การรักษาพยาบาล ซึ้อยา เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความจริงใจ และตั้งใจที่จะช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนจริงๆ อีกทั้งยังมีการเรียนอ่าน-เขียนภาษาไทยเพื่อให้เด็กที่สะพานพุทธ สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยใช้ของในกระเป๋าเป้ที่ประกอบด้วย สมุดคัดไทย กระดาษเอสี่ ปากกา ดินสอ สี สมุดนิทานภาพ เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์การสอน ถึงจะเรียนร่วมกันแต่ก็เรียนคนละอย่างกันไป เช่น บางคนเรียนคัดไทย บางคนหัดเขียนชื่อตนเอง บางคนอยากวาดรูประบายสี และบางคนก็อยากอ่านหนังสือนิทานภาพ ที่จะทำให้เด็กสนใจ ไม่น่าเบื่อ และมาฝึกมาอ่านกับครูนางอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การเรียนหนังสือแล้วก็ยังมีการเล่นกีฬาในบริเวณลานพระรูปเช่นกัน ซึ่งครูนางก็จะนำลูกฟุตบอล หรืออุปกรณ์กีฬาต่างๆมาให้เด็กได้เล่น แต่การเล่นฟุตบอลดูเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะส่วนใหญ่มีแต่เด็กผู้ชาย นอกจากได้เล่นกีฬายังได้ทำงานกันเป็นทีม มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆมากขึ้น หากเจ็บป่วยก็จะพาไปโรงพยาบาล หรือถ้าไม่ได้เป็นอะไรมาเด็กบนท้องถนนก็มักซึ้อยาทานเอง นอกจากการเรียนแล้วก็ยังมีการเข้าค่ายที่เน้นในเรื่องการเสริมสร้างความภูมิใจในตนเอง เพื่อไม่ให้เป็นการดูถูกตัวเอง สร้างความมั่นใจว่าเด็กบนท้องถนนก็สามารถทำอะไรได้เหมือนๆคนอื่น และมีการแนะแนวช่องทางการเรียนหนังสือ การประกอบอาชีพให้กับเด็กๆอีกด้วย

ซึ่งในปัจจุบันจากการได้พูดคุยและลองให้กลุ่มเด็กบนท้องถนนเขียนชื่อของตนเอง ก็เรียกได้ว่าสามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคน ใช้เวลาเขียนชื่อ-สกุลกันบ้างก็เกือบหนึ่งนาทิต หรือนาทีกว่าก็มี บางคนเขียนเร็วด้วยความชำนาญ ซึ่งทำให้เห็นว่าแต่ละคนมีความชำนาญในการฝึกเขียนที่ไม่เหมือนกัน บางคนเขียนช้า อ่านเร็ว บางคนทั้งเขียนและอ่านเร็ว บางคนอ่านคล่องเพราะเล่นโซเซียลบ่อย อีกทั้งสมัยนี้โทรศัพท์ก็มีค่าขึ้นให้อัตโนมัติ จึงไม่ค่อยเป็นปัญหาในการสื่อสารบนโลกออนไลน์เท่าไรนัก ทำให้ถนัดในการพิมพ์มากกว่าเขียนด้วยการจับปากกาหรือดินสอ

สำหรับการช่วยเหลือในเรื่องการติดตามเอกสารทะเบียนราษฎรเพื่อที่จะให้เด็กที่สะพานพุทธสามารถใช้สิทธิได้อย่างยั่งยืนและจะเป็นผลดีกว่าต่อตัวของเด็กเองในอนาคต เพราะนอกจากสิทธิด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลก็ยังใช้เป็นหลักฐานต่อไปในอนาคตเมื่อพวกเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ โดยการช่วยเหลือแบ่งเป็น 4 ประการดังนี้

ประการแรกคือการที่ไม่มีเอกสารยืนยันตัวบุคคล เช่น สูติบัตร บัตรประชาชน ที่เรียกโดยรวมว่าเอกสารทะเบียนราษฎรที่เป็นเอกสารยืนยันว่าเป็นคนไทย และสามารถใช้สิทธิ สวัสดิการและเข้ารับบริการของทางภาครัฐได้เหมือนกับคนอื่นๆ บางคนไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎรมาตั้งแต่เกิด เนื่องจากการที่พ่อแม่ไม่ไปแจ้งเกิด หรือไม่ได้เอาชื่อลูกเข้าในทะเบียนบ้าน ซึ่งจากตรงนี้เองพบว่า ส่วนใหญ่เลยพ่อกับแม่ของเด็กมักไม่รู้ว่าจะต้องไปแจ้งเกิด หรือให้ความสำคัญของเอกสารทางราชการที่จะต้องนำไปตลอดชีวิต บางกรณีคือโรงพยาบาลดำเนินการแจ้งเกิดให้ แต่ไม่ปรับเอกสารดังกล่าว ด้วยความไม่รู้จึงทำให้เด็กที่เกิดมาไม่มีเลขบัตรประชาชน ไม่มีแหล่งระบุตัวตนที่ชัดเจน

ประการที่สองการที่เด็กไม่รู้ถึงความสำคัญของเอกสารทะเบียนราษฎร คือเป็นการเพิกเฉยต่อสิทธิของตนเองที่พึงได้รับ เนื่องจากการเด็กท้องถนนสะพานพุทธ ยังไม่ทราบว่าทะเบียนราษฎรจะต้องนำไปใช้ทำอะไรบ้าง เพราะไม่เคยนึกถึงเรื่องนี้มาก่อน และตั้งแต่เด็กมาก็ยังไม่ได้มีช่องทางที่ต้องให้ใช้เอกสารเหล่านี้ การมีหรือไม่มีเอกสารก็ไม่ได้ทำให้ชีวิตของเด็กบนท้องถนนดีขึ้นหรือแย่ลงในตอนเด็กนั่นเอง

ประการที่สามการที่เด็กไม่รู้จักพ่อแม่ ทำให้ขั้นตอนการตามหาทะเบียนราษฎรต่อ่นั้นเป็นเรื่องที่ยาก และทำทนายต่อผู้ทำงานมากขึ้น ที่จะต้องติดตามไปถึงภูมิลำเนา สืบหาต้นตอของความสัมพันธ์ของเด็กและดำเนินการทำเรื่องเอกสารทะเบียนราษฎรที่จะทำให้เด็กได้รับสิทธิจากการเป็นพลเมืองต่อไป

ประการสุดท้ายคือการที่เด็กใช้ชีวิตบนท้องถนนมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มีจำตัวตนจริงๆ ของตัวเองไม่ได้ บ้างก็ไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูล เนื่องจากใช้ชื่ออื่นเป็นเวลานาน ซึ่งก็ทำให้หลงลืมตัวตนของตัวเองไป ไม่ต้องการรับรู้ ปิดบัง ซ่อนตัวตน หรือใช้ชื่ออื่นมาตลอด บางคนพอเริ่มปิดบังตัวตนนานเข้า ก็กลายเป็นลืมตัวตนของตัวเองเข้าจริงๆ เป็นเรื่องของสมองที่ไม่สั่งการในความรู้สึก นึกคิดส่วนนั้น ครูนางเล่าว่า “เหมือนสมองมันกดความคิด ความรู้สึก แล้วก็เผลออยากจำว่าตัวเองเป็นใคร มาจากไหน” ซึ่งก็ต้องรอให้เด็กนึกให้ออก หรือยอมที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ครูได้รับรู้ รอให้เด็กเปิดใจพร้อมที่จะรับความช่วยเหลือใน

เรื่องนี้ หรืออีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การติดตามเรื่องเอกสารต่างๆของเด็กบนท้องถนนนั้นต้องใช้เวลานาน คือ การที่เมื่อติดตามเอกสาร ไปที่ภูมิลำเนาเดิมของเด็กแล้ว กลับพบว่าเอกสารของเด็กนั้นได้ถูกผู้อื่นสวมสิทธิ ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงต้องดำเนินการตรวจสอบรายการเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน โดยที่ต้องไปแจ้งความ หรือแสดงหลักฐานอันเป็นเท็จต่อเจ้าหน้าที่นายทะเบียน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ค่อนข้างใช้ เวลา และมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ถือเป็นเรื่องใหญ่ ด้วยการที่ไม่สามารถยืนยันตัวตน หรือมีเอกสาร ทะเบียนราษฎรได้ ก็นำไปสู่การที่เด็กไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ บวกกับการที่เกณฑ์อายุที่โตขึ้นจึงทำ ให้อาจจะขาดความต่อเนื่องในการเข้าเรียนกับเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกัน และไม่สามารถที่จะสมัครเรียนได้ หรือเมื่อได้เอกสารครบถ้วนแล้วก็เกินเกณฑ์ในการเข้าเรียนในระบบไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

การถูกสวมสิทธินั้น สามารถเป็นไปได้หลายปัจจัย ทั้งเนื่องจากการที่ระบบทะเบียนราษฎรไม่มี การเคลื่อนไหว บวกกับการที่เด็กลืมชื่อ นามสกุลจริงของตัวเองอย่างที่กล่าวข้างต้น จึงกลายเป็นช่องโหว่ ของผู้ที่ต้องการใช้ชื่อ หรือใช้เลขประจำตัวประชาชนของเด็กคนนั้นๆ กล่าวคือเมื่ออายุได้ 7 ปีบริบูรณ์เป็น เกณฑ์ที่จะต้องทำบัตรประชาชน หรือมีการเคลื่อนไหวของข้อมูล แต่กลับกลายเป็นว่าข้อมูลไม่มีการ เคลื่อนไหว จึงเป็นไปได้ว่าจะถูกสวมสิทธิไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเมื่อครูนางและทางมูลนิธิ ดำเนินการมาถึงขั้นนี้ ผลปรากฏว่าชื่อและเลขบัตรประจำตัวประชาชนของเด็กคนนั้นกลายเป็นของผู้อื่น ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากกรณีนี้การที่เด็กจะสามารถมีข้อมูลทะเบียนราษฎรได้นั้นคือการให้คนที่สวม สิทธิยืนยันตัวตนว่าเป็นบุคคลคนนี้จริง ชื่อและนามสกุลคือของเขา และเขาก็กับเจ้าของเลขบัตรประจำตัว ประชาชนคือคนเดียวกัน มีตัวตนจริง ส่วนทางเด็กก็ให้เด็กไปแสดงตัวตนกับครอบครัว เครือญาติเพื่อ ยืนยันสายเลือด ความสัมพันธ์ของกันและกัน ซึ่งเมื่อเรียบร้อยแล้วทางกรมการปกครองก็จะได้ดำเนินการ ขั้นต่อไป คือตัดสิทธิผู้ที่สวมสิทธิ ซึ่งกรณีนี้ถือเป็นกรณีที่ใหญ่และดำเนินเรื่องยากมาก ซึ่งส่วนใหญ่มัก กินเวลานานกว่า 4-5 ปี ในการดำเนินเรื่องให้เด็กคนหนึ่ง

อีกกรณีหนึ่งคือการที่เด็กเริ่มต้นด้วยการใช้ชีวิตบนท้องถนนพร้อมกับครอบครัว ก็จะไปเข้ากับกรณี ที่ไม่ได้ไปแจ้งเกิด หรือไม่ได้นำเอกสารสูติบัตรกลับไปหากทางโรงพยาบาลเป็นผู้ดำเนินการแจ้งเกิดให้ ใน กรณีที่โรงพยาบาลเป็นผู้แจ้งเกิดให้เด็กนั้น ก็ต่อเมื่อทะเบียนบ้านของพ่อแม่อยู่คนละจังหวัดกันกับพื้นที่ที่ เด็กคนนั้นเกิด แต่อีกกรณีหนึ่งคือเมื่อพ่อหรือแม่ไม่มีเลขบัตรประชาชน หรือทะเบียนราษฎร ส่งผลให้ลูก ไม่สามารถแจ้งเกิด หรือขอรับเลขบัตรประชาชนได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวมักพบกับครอบครัวที่ใช้ชีวิตอยู่บน ถนน หรืออาจจะเคยเป็นเด็กบนท้องถนนที่มีครอบครัวก็เป็นได้ ทำให้ครูนางต้องดำเนินการตามหา

เอกสารทะเบียนราษฎรต่างๆของผู้เป็นพ่อแม่ก่อน แล้วจึงจะสามารถทำเรื่องของเด็กได้ในลำดับต่อไป โดยการประสานกับอำเภอ ตรวจดีเอ็นเอ (DNA) จนได้รับผลยืนยันว่ามีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดกันจริง จึงจะสามารถดำเนินการทำเรื่องขอเลขประชาชน จากนั้นจึงจะสามารถจัดการดำเนินเรื่องเอกสารทะเบียนราษฎรให้เด็กคนนั้นได้

เอกสารเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการที่สามารถยืนยันตัวตน สัญชาติของผู้ถือบัตรได้ เมื่อกลายเป็นเด็กไร้สัญชาติ หรือการไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนนั้น ก็นำไปสู่การไร้สิทธิพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อาทิ สิทธิในการศึกษา การหางานทำ การได้รับบริการสาธารณสุข การจดทะเบียนสมรส เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง ถูกเอารัดเอาเปรียบ และอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมอื่นๆตามมา

สำหรับเด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธ จะได้รับความใส่ใจจากครูนางทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ชีวิต การศึกษา การรักษาพยาบาล หรือแม้แต่กระทั่งการติดตามเยี่ยมบ้านเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถทราบว่าควรที่จะช่วยเหลือ เยียวยาเด็ก และครอบครัวอย่างไร และคอยติดตามผลหลังจากให้ความช่วยเหลือ เท่ากับว่าทางมูลนิธิก็จะได้ช่วยเหลือทั้งเด็กและครอบครัวของเด็กไปพร้อมๆกัน การไปเยี่ยมบ้านของครูนางนั้นมีทั้งที่อยู่บริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงตามภูมิภาคต่างๆ ครูก็ไปเยี่ยมบ้าน เพราะเด็กส่วนใหญ่ที่มาอยู่ตรงบริเวณสะพานพุทธมีภูมิลำเนาอยู่ตามภูมิภาค ซึ่งอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีสัดส่วนที่มากกว่า ภาคกลางกรุงเทพมหานคร และน้อยที่สุดเป็นภาคใต้ จากนั้นทำการสอบถามพูดคุย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต ที่ล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กเสียทั้งนั้น และการสืบหาสาเหตุของการที่เด็กต้องออกมาจากครอบครัว โดยสาเหตุส่วนใหญ่ที่เด็กออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนน เนื่องด้วยสภาพครอบครัวที่ไม่อบอุ่น ขาดความดูแลเอาใจใส่ ทะเลาะเบาะแว้ง มีการทำร้ายร่างกาย ปัญหาการหย่าร้างของพ่อแม่ หรือปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจนที่ทำให้เลี้ยงลูกไม่ไหว เป็นต้น ซึ่งก่อนที่จะสอบถามไปยังครอบครัวของเด็กได้นั้น ครูนางจะสอบถามไปยังภูมิภาคต่างๆโดยผ่านทางอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน ว่าเด็กหรือครอบครัวนี้มีตัวตน และมีหลักฐานที่อยู่จริง จึงสามารถทำการเยี่ยมบ้านและดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

นอกจากความช่วยเหลือในบริเวณสะพานพุทธตามแต่สถานการณ์เฉพาะหน้าแล้วนั้น มูลนิธิที่อยู่เบื้องหลังการทำงานของครูนางก็คือมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) ก็ยังรวมไปถึงการนำตัว

เด็กเข้ามูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล หรือศูนย์เมอร์ซี่ด้วย โดยที่มูลนิธิไม่ได้มีเกณฑ์ว่า จะรับใครหรือไม่รับใคร ทุกคนสามารถเข้ามูลนิธิได้ทั้งหมด และครูนางก็มีความต้องการให้เด็กเข้าไปอยู่มูลนิธิเพื่อที่จะได้ไปเรียนหนังสือ จนได้รับฉายาว่า “เจ้าแม่ส่งเด็กเข้าสถานสงเคราะห์” แต่การต้องอยู่ในมูลนิธินั้นก็มีทั้งเด็กที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในมูลนิธิได้ และไม่สามารถอยู่ได้ เนื่องจากกฎระเบียบ และอาจจะต้องขาดอิสระบางอย่างไปบ้าง การดำเนินชีวิตที่ค่อนข้างเป็นไปตามตารางเวลา ทำให้เด็กบางคนไม่สามารถปรับตัวกับการใช้ชีวิตในมูลนิธิได้ หรือบางคนเริ่มที่จะอยากเข้ามูลนิธิ ต้องการที่จะเรียนหนังสือ บ้างใช้ชีวิตอยู่ได้ แต่บางคนก็ไปไม่ได้ถึงฝั่งฝัน จึงทำให้ต้องกลับมาอยู่ที่สะพานพุทธดังเดิม เหมือนกับว่าแรงจูงใจในความต้องการที่จะอยู่ในมูลนิธิไม่มี รู้สึกอยากจะกลับไปอยู่กับเพื่อนในสะพานพุทธมากกว่า รู้สึกมีความสุขและมีอิสระมากกว่า

โดยมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลนั้นเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2515 โดยในช่วงแรกนั้นเริ่มต้นขึ้นด้วยบาทหลวงโจเซฟ เอช ไมเออร์ หรือ “คุณพ่อโจ” ซึ่งอยู่ในคณะนักบวชคาทอลิก และเป็นผู้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลได้ให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ขาดโอกาสในบริเวณชุมชนคลองเตยเป็นแห่งแรก ซึ่งคือบริเวณที่มูลนิธิก่อตั้งอยู่ เรียกว่าบริเวณโรงฆ่าสัตว์ (โรงหมู) หรือเรียกว่าพื้นที่ 70 ไร่ โดยทำงานพร้อมกับทีมงานเพียง 3-4 คนเท่านั้น ในช่วงแรกนั้นมีจุดมุ่งเน้นคือ “เด็กๆ ต้องได้เรียนหนังสือ สุขภาพต้องมาก่อน” จากนั้นต่อมาในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้งานสังคมสงเคราะห์หรืองานทางด้านการดูแลให้ความช่วยเหลือไม่ว่าเด็กบนท้องถนนหรือผู้ยากไร้อื่นๆ เป็นงานที่ผู้คนให้ความสนใจและเข้าร่วมทำกันอย่างแพร่หลาย และด้วยสถานการณ์เด็กบนท้องถนนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในพื้นที่เมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ที่ทำให้ทางมูลนิธิต้องทำการแบ่งทีมงานออกสำรวจเด็กบนท้องถนนตามจุดต่างๆทั้งในบริเวณ สุขุมวิท สวนลมพินิจ บางรัก หัวลำโพง คลองเตย และสะพานพุทธ ซึ่งในช่วงเดียวกันนี้ ได้เกิดเป็นโครงการ “สายใยรัก พิทักษ์เด็ก” ขึ้น จากการช่วยเหลือด้านงบประมาณจากจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งในขณะนั้นยังคงใช้ชื่อเดิมว่ากรมประชาสงเคราะห์ โดยในโครงการดังกล่าวดำเนินการโดยประสานครูข้างถนนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งก็มีหลากหลายองค์กร หลากหลายมูลนิธิ มาประชุมหารือกันเรื่องการปกป้องสิทธิเด็ก การช่วยเหลือเด็กอย่างทันท่วงที เนื่องด้วยสถานการณ์ของเด็กไม่เหมือนกัน และต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกันไป หลังจากหารือพูดคุยก็ได้นำเด็กในความดูแลของแต่ละมูลนิธิมาเข้าค่ายรวมกันประมาณหนึ่งสัปดาห์ เพื่อที่จะปรับมุมมอง ทศนคติต่อเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง การใช้ชีวิตต่างๆ โดยกระบวนการทางเลือกที่

จะมีหน่วยงานต่างๆมาให้ความรู้ แนะนำเกี่ยวกับข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ หรือการศึกษา ซึ่งแล้วแต่เด็กจะเลือกเดินทางไปทางไหน ทางโครงการก็พร้อมที่จะสนับสนุนและผลักดัน ส่งเสริมเด็กไปให้ได้มากที่สุดตามสิ่งที่เด็กสนใจ พร้อมทั้งในช่วงนั้นมีศูนย์สำหรับรับเรื่องเด็กบนท้องถนนโดยเฉพาะ มีครูประจำศูนย์ เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือและรับเรื่องเป็นไปได้ง่ายและสะดวกขึ้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่โครงการดังกล่าวต้องหยุดชะงักเอาไว้ และศูนย์ดังกล่าวก็ไม่มีแล้วเช่นกัน เนื่องจากมีการเปลี่ยนมือของผู้ที่ดูแลให้การสนับสนุน ทำให้งบประมาณในการทำโครงการล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง เมื่อนานเข้าโครงการนี้ก็ไต่หายไปมากที่สุด เมื่อไม่มีงบประมาณนั้น การว่าจ้างบุคลากรจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่ค่อยมีผู้ที่มาทำงานตรงนี้เท่าแต่ก่อนมากนัก หลายๆตำแหน่งเลยว่างและหายไปมากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้มีโครงการใหม่มาเพื่อสนับสนุนผลักดันความสามารถของเด็กที่มีการทำงานของหลายภาคส่วนมารวมกันแล้ว และไม่มีหน่วยงานที่สนับสนุนการทำงานของผู้ที่ทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ด้านนี้อย่างจริงจัง มีเพียงการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนของแต่ละมูลนิธิในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นรายๆไปเท่านั้น นอกจากโครงการดังกล่าวที่หายไปแล้ว เครือข่ายเพื่อช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนที่เคยทำงานด้วยกันก็ไม่ได้แข็งแรงเหมือนเดิม และขาดการทำงานร่วม เนื่องจากประธานเครือข่ายมีการเปลี่ยนคนดูแล บ้างก็เกษียณ หรือไปได้ย้ายไปทำภาระหน้าที่อื่นๆ ทำให้ไม่สามารถมาหารือ หรือทำงานในส่วนนี้เพื่อช่วยเด็ก รวมถึงไม่มีแหล่งเงินทุนเพื่อทำโครงการต่อไปได้ ในปัจจุบันโครงการต่างๆที่เคยทำก็ได้หายไป เหลือเพียงการทำงานแยกส่วนกันของแต่ละมูลนิธิ ที่มีความถนัดด้านไหนก็จะช่วยและส่งเสริมเด็กในปกครองด้านที่มูลนิธิถนัด

การดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน มีความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายการช่วยเหลือจากที่กล่าวข้างต้นให้ความช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นเด็กขอทาน เด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้าถูกทอดทิ้ง การใช้แรงงานเด็ก เด็กถูกทำร้ายทารุณ การล่อลวงเด็ก หรือการล่วงละเมิดเด็ก เป็นต้น กลุ่มดังกล่าวจะให้ความช่วยเหลือประสานงานกันทั่วประเทศทั้งในภาครัฐและเอกชน มูลนิธิต่างๆจะติดต่อให้ความช่วยเหลือกันเป็นรายๆไป และสำหรับมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล สำหรับการดูแลเรื่องเด็กบนท้องถนนนั้นมีเจ้าหน้าที่หลักที่ทำการดูแลเรื่องนี้ทั้งหมด 2 คน ได้แก่ ครูเซฟ-อรุณ ธนอมธรรม และครูนาง-นริศราภรณ์ อสีพงษ์ ที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเด็กบนท้องในพื้นที่สะพานพุทธมานานกว่า 10 ปี ซึ่งทางครูช่างถนนก็จะไปสำรวจเด็กในพื้นที่ หากพบเห็นก็จะรับเข้ามูลนิธิทันทีไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้หญิงหรือเด็กผู้ชาย หรือเรียกว่าเป็นการทำงานเชิงรุก โดยกลุ่มเด็กในบริเวณสะพานพุทธส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กชายที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่น จึงทำ

ให้เด็กกลุ่มนี้มีความต้องการความเป็นอิสระ มีความเป็นปัจเจก เริ่มมีโลกส่วนตัวสูง มีความคึกคะนอง เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ โดยในวัยนี้มักเป็นวัยที่จะสนิทกับเพื่อนมาก และเพื่อนจะมีความสำคัญมากกว่าใครทั้งหมด จะรักเพื่อนมากและต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ซึ่งด้วยเด็กในวัยนี้มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกจึงทำให้คล้อยตามเพื่อนได้ง่าย เชื่อเพื่อนเป็นที่สุด เด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธก็เป็นกลุ่มที่เคยมีพฤติกรรมการติดยาเสพติด ลักเล็กขโมยน้อย หรือการมีเรื่องทะเลาะวิวาทต่อยตี บ้างก็เคยเข้าสถานพินิจ และบ้างก็เข้ามากกว่าหนึ่งครั้ง และถูกส่งไปหลายที่ด้วย เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต นครปฐม(บ้านมุกทิศา) เป็นต้น

เนื่องด้วยเด็กในบริเวณนี้เป็นเด็กวัยรุ่นชายเสียส่วนใหญ่ เข้าสู่วัยกำลังโตเป็นผู้ใหญ่ ทำให้ความคิดหลายๆอย่างเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กบางคนสามารถหยุดใช้ชีวิตบนท้องถนนได้ด้วยตนเอง เพราะเขาได้ค้นพบสิ่งที่เขาอยากทำ ไปใช้ชีวิตในแบบที่เขาเลือก บ้างประกอบสัมมาอาชีพ ไปเรียนหนังสือ หรือไปมีครอบครัว แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมดมีเด็กบางคนนั้นที่ไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรของการใช้ชีวิตบนท้องถนน จนอาจถลำลึกเข้าไปสู่วังวนของอาชญากรรม ความต้องการในการเลิกใช้ชีวิตบนท้องถนนนั้น มีเส้นทางที่เด็กที่นี้เลือกจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะที่ได้จากคำบอกเล่าของเด็กบนท้องถนนย่านสะพานพุทธ คือ การฝึกอาชีพควบคู่ไปกับการเรียนกศน. หรือการเข้าสู่ระบบการศึกษาคือเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ กับการประกอบอาชีพ

การเลือกประกอบอาชีพทางมูลนิธิได้จัดสรรทุนให้เด็กบริเวณนี้ไปประกอบอาชีพตามความถนัด ตามแต่ช่องทางการทำงานมาหากิน มีทั้งรับของมาขาย จำพวกเบเกอรี่ ขนมต่างๆ การขายล็อตเตอรี่ หรือการรับจ้างตามร้านอาหารต่างๆ ซึ่งจะเป็นการฝากฝังให้ทำงานจากครูช่างถนนบ้าง หรือผู้ที่รู้จักบ้างตามที่ได้กล่าวไปข้างต้น เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีเงินใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากทางมูลนิธิและครูนางจะจัดหาทุนทำมาหากินได้แล้ว ก็ยังมีแม่ค้าบริเวณสะพานพุทธที่เมตตาฝากงาน หรือหางานให้ทำอีกด้วย เนื่องด้วยเห็นกันมาตั้งแต่เด็กๆ จึงเกิดความเมตตาสงสาร เอ็นดูเหมือนลูกเหมือนหลาน บ้างก็ซ้อกับข้าวกับปลาให้ รวมถึงมีการดูตาว่อก่อกันตามประสาผู้ใหญ่ที่เด็กเคารพนับถืออีกด้วย

ส่วนกลุ่มที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ก็เป็นการเข้าไปอยู่อาศัยในมูลนิธิเพื่อที่จะขัดเกลาและดูแลให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันที แต่ด้วยความที่เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เคยใช้สารเสพติดที่ส่วนใหญ่เป็นประเภทสารระเหยมาบ้างแล้ว ทำให้การเข้าเรียนเหมือนเด็กคนอื่นๆ อาจไม่สามารถถึงศักยภาพของเด็กได้ดี

เท่าที่ควร เนื่องด้วยผลกระทบจากการเสพสารเสพติดทำให้พวกเขาอาจมีการตอบสนองที่ช้า หรือการที่หยุดเรียนในระบบการศึกษาปกติมานาน การศึกษาในระบบที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ตามเพื่อนไม่ทัน และไม่สามารถเข้าสังคมระบบโรงเรียนปกติได้ ทางมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) ก็มีโรงเรียนที่เป็นพื้นที่ของเด็กที่ไม่อาจเข้าโรงเรียนแบบสามัญเช่นกัน เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้มีที่เรียนหนังสือและฝึกอาชีพไปพร้อมๆกัน นั่นคือโรงเรียนยานุส คอร์ซัค แห่งเอเชียอาคเนย์ ที่จัดตั้งโดยคุณพ่อโจเซฟ ไมเออร์ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิ เพื่อดูแลในการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสและเด็กบนท้องถนนที่ขาดพื้นฐานทางการศึกษาและไม่สามารถร่วมชั้นเรียนตามระบบและเกณฑ์อายุ โดยโรงเรียนยานุส คอร์ซัคนั้นได้จัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะปรับพื้นฐานของเด็กให้ได้มาตรฐาน และการเรียนนอกระบบ (กศน.) ด้วย โดยมีการเรียนคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การเรียนจะมีเฉพาะวันอาทิตย์ แต่ก็มีมีการเรียนเสริมทักษะทางอาชีพอื่นๆ เพื่อให้เด็กสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองไปด้วยอีกทางหนึ่ง สำหรับการเรียนฝึกอาชีพนั้นมีการเรียนเสริมสวย (ชาลอน) ตัดผมชาย (บาร์เบอร์) ช่างยนต์ และช่างไฟฟ้า โดยจะเลือกเรียกตามความสนใจของแต่ละคนควบคู่ไปกับการเรียนกศน. มีการฝึกงาน ออกหน่วยเพื่อการฝึกทักษะ และความชำนาญการ ก่อนที่จะไปประกอบอาชีพจริงๆต่อไป โดยมีการเรียนตั้งแต่ขั้นพื้นฐานงานบริการ และงานทักษะเฉพาะ โดยส่วนใหญ่ น้องเลือกที่จะเรียนไปประกอบอาชีพมากกว่าจะเรียนเพื่อเข้าระดับที่สูงขึ้น การเรียนเพื่อฝึกอาชีพจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่เรียนที่นี้อีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีการเรียนเสริมด้านอื่นๆตามความสนใจ เช่น การเรียนดนตรี ศิลปะ ภาษาที่จะเป็นครูชาวต่างชาติมาสอน และศิลปะป้องกันตัว เช่น เทควันโด ที่ทางมูลนิธิจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด ให้ถ้าเด็กคนไหนประสงค์ที่จะเรียน รวมถึงหากได้มาอยู่ที่มูลนิธิแห่งนี้ก็จะได้รับการสอนเรื่องการเรียนรู้ทักษะชีวิต และการดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้น เพราะเด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ต้องใส่ใจเรื่องการปรับตัวเข้ากับคนอื่นๆ ของสังคม และต้องรู้จักการดูแลร่างกายของตัวเองในระดับเบื้องต้นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง เช่น เรื่องความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การดูแลรักษาความสะอาด ให้ปราศจากโรค และเรื่องเพศ นอกจากสุขภาพร่างกายแล้ว ก็ยังรวมถึงสุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมให้ครบทุกด้าน

นอกจากส่งไปเรียนที่โรงเรียนยานุส คอร์ซัคแล้ว ก็ยังมีโรงเรียนที่บาทหลวง หรือแม่ชีที่นี้มีเครือข่ายอยู่ เช่น โรงเรียนพระมหาไถ่ศึกษา โรงเรียนสาธุประดิษฐ์ โรงเรียนสามัคคีสงเคราะห์ หรือส่งกลับไปโรงเรียนประจำจังหวัดทางภูมิภาคเดิมน้องๆ เด็ก พร้อมทั้งคอยติดตามเยี่ยมบ้านอยู่เสมอๆ โดยทางมูลนิธิจะดูแลเรื่องค่าเล่าเรียน และอุปกรณ์การเรียนให้ทั้งหมด โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน

เหล่านี้ในการไม่เก็บค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน ซึ่งทางมูลนิธิก็พยายามส่งเสียเด็กคนหนึ่งๆ ให้ได้สูงที่สุดเท่าที่เด็กคนนั้นต้องการ นอกจากโรงเรียนเหล่านี้ที่ทางมูลนิธิจะส่งเสียและฝากฝังให้เข้าเรียน โดยโรงเรียนต่างๆ ที่เข้าเรียนนั้นก็ เป็นโรงเรียนที่คุณพ่อโจเซฟ ไมเออร์มีเครือข่ายอยู่แล้วทั้งนั้น แต่ด้วยความที่เด็กบง ท้องถนนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้ที่อาจจะตามเพื่อนไม่ทัน จึงเป็นตัวเลือกที่ไม่ค่อยดีนักที่จะให้เด็กเข้าเรียน ในระบบปกติ เพราะส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนไปแล้วก็ต้องออกกลางคันเสียทั้งนั้น เนื่องจากปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมแบบนั้นไม่ได้ และไม่ได้สนใจวิชาการมากเท่าคนอื่น ๆ หรืออาจจะเป็นเรื่องของสภาพจิตใจ ที่รู้สึกว่าคุณเองด้อยกว่าคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีพื้นที่ที่ให้เด็กเหล่านี้ได้แสดงออกในแบบที่ตนเอง ถนัด เพื่อที่จะได้ห่างไกลจากการไปใช้ชีวิตบง ท้องถนน จากคำบอกเล่าของน้องแบงค์และยีน บอกว่าการ เรียนที่นี้ก็สนุก มีกิจกรรมให้ทำตามความสนใจ มันทำให้เราไม่ต้องไปอยู่บนถนน ไม่ต้องเจอกับชีวิต แบบเดิม ได้มีอนาคตเหมือนๆ คนอื่น ไม่ต้องเร่ร่อนอีก ไม่เพียงเท่านั้นทางมูลนิธิก็ยังพาเด็กๆ ในมูลนิธิไป เที่ยวทะเล เช่นไปเกาะล้าน สมุย เป็นต้น หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในแต่ละปี และในเทศกาลต่างๆ ก็มีการให้ของขวัญแก่เด็กๆ เพื่อเป็นการเติมเต็มให้เด็กได้ในสิ่งที่พวกเขาชื่นชอบ หรืออยากได้เหมือนๆ กับ เด็กคนอื่น และยังได้ไปแสดงความสามารถนอกสถานที่ เช่น การแสดงดนตรี ศิลปะ เป็นต้น แสดงให้เห็น ว่านอกจากจะสนับสนุนเรื่องการศึกษาแล้วก็ยังสนับสนุนทักษะอื่นๆ ให้กับเด็กแต่ละคน เพื่ออาจจะ สามารถใช้ชีวิตเมื่อโตขึ้น หรือประกอบอาชีพจากทักษะต่างๆ ที่ทางมูลนิธิส่งเสริมให้อีกด้วย

การอยู่อาศัยภายในมูลนิธิแห่งนี้จะแบ่งบ้านพัก เป็น 5 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

1. บ้านเด็กผู้หญิง มีตั้งแต่อายุ 7 ปีขึ้นไป
2. บ้านเด็กผู้ชาย (เล็ก) มีตั้งแต่อายุ 7-12 ปี
3. บ้านเด็กผู้ชาย (โต) มีตั้งแต่อายุ 13 ปีขึ้นไป
4. บ้านอิงลิช มีทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย เป็นบ้านสำหรับเด็กที่เรียนระบบนานาชาติ
5. บ้านสวนเมอร์ซี่ อยู่แถวสะพานสูง เป็นบ้านที่เน้นดูแลตัวเอง คือมีการปลูกผัก ทำอาหาร เลี้ยงไก่ ดูแลตัวเอง มีแต่เพศชายอายุ 13 ปีขึ้นไป

บ้านสี่หลังแรกอยู่ในบริเวณเดียวกันคือบริเวณโรงหมูตามที่ได้กล่าวข้างต้น และจะมีโรงครัว กลางคอยส่งอาหาร นำให้บ้านแต่ละหลัง ไม่เหมือนบ้านสวนที่ต้องทำเองทุกอย่าง โดยส่วนใหญ่ เด็กบง ท้องถนนที่มาอยู่มูลนิธิแห่งนี้จะอยู่บ้านเด็กผู้หญิง และบ้านเด็กผู้ชาย(โต)

จากที่เห็นการเป็นอยู่ที่นี้จะแยกชายและหญิงอย่างชัดเจน ไม่มีปะปนกัน และจะมีกฎว่าห้ามเด็กชายเข้ามาในเขตของเด็กผู้หญิงเป็นอันขาด

การได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็มีส่วนทำให้เด็กนั้นได้รับความอบอุ่น ได้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพและจิตใจ ที่อาจต้องจมอยู่กับความทุกข์เป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วแต่บุคคล โดยน้องแบงค์ เป็นเด็กผู้ชายสูงประมาณ 165 นิ้วสองสี ตัดผมสกีนเฮด เล่าว่าตอนอยู่บริเวณสะพานพุทธก็อยู่คนเดียวบ้าง อยู่กับเพื่อนบ้าง เพื่อนไปไหนก็ไป ทำอะไรก็ทำตามเพื่อน ก็มีที่จะนั่งรถเมล์กลับบ้านที่พระประแดง หรือถ้าไม่มีอะไรทำจริงๆก็จะเดินจากสะพานพุทธไปบริเวณวัดคันลัด อ.พระประแดง ซึ่งเป็นบ้านของน้องบ้างไปบางครั้ง ซึ่งตลอดระยะเวลา 4 ปีที่อยู่บริเวณสะพานพุทธก็อาศัยอยู่ตามสวนหย่อม ลานพระรูป อาหารการกินในบางครั้งแม่เพื่อนก็จะเลี้ยงบ้าง เพื่อนส่วนใหญ่ที่น้องมีบริเวณสะพานพุทธจะเป็นเด็กที่บ้านอยู่บริเวณนี้ อยู่แล้ว ในยามว่างกิจกรรมเดียวที่แบงค์และเพื่อนๆทำคือการดมกาว นอกเหนือจากการทำงานรับจ้างที่พอจะประทังชีวิตได้วันต่อวัน แต่บางครั้งก็ไม่ได้ไปทำงานตามนัด จึงโดนเขาหักเงินหรือไม่ได้เงินบ้าง จนสุดท้ายได้ตัดสินใจเข้ามาในมูลนิธิ เพราะต้องการที่จะมาเรียนหนังสือ ด้วยความสมัครใจและความพร้อมของน้องแบงค์ โดยครูนางได้เล่าอีกว่าในตอนที่แบงค์ อยู่ที่สะพานพุทธนั้น แบงค์ก็มีความกลัวและเกรงครูนางและไม่กล้าเข้าหาอยู่บ้าง แต่ท้ายที่สุดก็เป็นการตัดสินใจจากน้องแบงค์เองทั้งหมด ทำให้ปัจจุบันน้องแบงค์อยู่ที่มูลนิธิมาได้เป็นเวลา 3 ปีแล้ว สุขภาพร่างกายก็แข็งแรงสมบูรณ์ มีเป้าหมายในชีวิตชัดเจนมากขึ้น คือสามารถบอกได้ว่าในอนาคตต่อไปจะทำอะไร มีจุดหมายให้ยึดเป็นหลักแหล่ง เดิมทีน้องแบงค์อยู่กับพ่อแม่ น้องสาวและน้องชาย แม่ทำงานเสิร์ฟเหล้า ส่วนพ่อเป็นบอร์ดีการ์ด การเรียนของน้องแบงค์ก่อนที่จะออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนนเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กที่มีทะเบียนราษฎร บัตรประชาชนเรียบร้อย สาเหตุหลักที่ออกมาคือที่บ้านทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย บ้านไม่มีความสุข รวมถึงการโดนพ่อทำร้ายและทุบตี มีทั้งใช้มือ ไม้ และสายไฟ ทำให้น้องแบงค์อยู่ไม่ได้และต้องออกจากบ้านในที่สุด ช่วงแรกที่บ้านก็ตามหา แต่ไม่พบ น้องเดินไปหาเพื่อนแถวสุขุมวิท และไปอยู่บ้านเพื่อนสักพัก จนเพื่อนเอ่ยปากให้มาอยู่ที่สะพานพุทธ ก็มาอยู่ บ้างก็กลับบ้านโดยเดินกลับบ้าน นั่งรถเมล์สาย 82 กลับบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเดินกลับพระประแดง เพราะไม่มีอะไรทำแล้ว เดินไปเรื่อยๆ จนถึงบ้านอย่างที่ได้อ่านข้างต้น ซึ่งปกติน้องก็ดมกาว สูบบุหรี่ กินเหล้า ตลอด 4 ปีที่อยู่สะพานพุทธน้องไม่ได้อาบน้ำเลย น้องแบงค์ก็มีกลับไปเยี่ยมบ้านตอนปิดเทอมบ้างเป็นครั้งคราว ไปเยี่ยมยาย และไปหาเพื่อนที่พระประแดง ปัจจุบันน้องแบงค์อายุ 14 ปี อยู่กับน้องยีน อายุ 15 ปี เด็กชายสูงไล่เลี่ยกัน ไผ่มรองทรงสั้น ผิวสองสี น้องยีนเป็นเด็ก

บนท้องถนนจากราชบุรี หนีมาตั้งแต่ยังเด็ก เพราะเห็นพี่หนีมาก่อน จึงทำเหมือนพี่ บ้านของน้องพ่อแม่กินเหล้า ดิทยา และทุบตีไม่ต่างอะไรกับน้องแบงค์เลย และเลือกที่จะตัดขาดกับทางบ้านเป็นที่เรียบร้อย ถึงจะเรียนคนละชั้นแต่ก็เรียนนอกระบบเหมือนกันที่เดียวกัน น้องๆได้เล่าถึงการใช้ชีวิตที่นี่ที่ต้องตื่นนอนและใช้ชีวิตด้วยกฎระเบียบ แต่น้องๆก็สามารถปรับตัวได้ดี ทั้งเล่นกีฬา ทำขนมปังขาย เล่นดนตรี และศิลปะ ที่อาจจะไม่ได้เน้นวิชาการมากเท่าเด็กคนอื่นๆ และเสริมด้วยการสอนทักษะชีวิตที่สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไป

ก่อนหน้าที่น้องจะเลือกเรียนอาชีพอย่างที่กล่าวข้างต้นเฉพาะทางก่อนหน้าก็มีเรียนทำขนมปังและนำขนมปังที่นำไปขายตามพื้นที่ต่างๆในซอย และตั้งหน้าโรงเรียน บ้างก็มีคนมารับซื้อ โดยมีขนมปังไส้กรอกไก่ ขนมปังหมูหยอง ขนมปังฝอยทอง ขนมปังเบคอน ขนมปังไส้เผือก และขนมปังไส้ถั่วแดง นอกจากขนมปังแล้วก็ยังมีขนมต้ม ครอบแครง กล้วยบัวต๋อ ขนมเปียกปูนกะทิสด ขนมมันเชื่อม ขนมกล้วย เป็นต้น ซึ่งรายได้จากการขายขนมเหล่านี้และหักค่าใช้จ่ายจากต้นทุนการทำขนมในแต่ละครั้ง โดยโครงการจะทำการแบ่งส่วนปันส่วนรายได้มาให้กับเด็กในโครงการทุกคน โดยจะได้กันคนละประมาณ 150-250 บาทต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนการขายขนมปังในแต่ละครั้ง ซึ่งก็ทำให้เด็กในโครงการมีเงินเก็บและสามารถนำไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือสามารถซื้อของตามความต้องการได้อีกด้วย

เรื่องราวของเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธและมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลดูเหมือนจะเป็นชีวิตที่ค่อนข้างแตกต่างในเรื่องของกฎระเบียบ แต่ก็ล้วนเป็นการตัดสินใจของตนเองทั้งสิ้น บางคนเลือกที่จะเข้ามูลนิธิเพราะจะได้ต่อ บางคนรู้สึกพอใจกับชีวิตที่สะพานพุทธแล้ว แต่การใช้ชีวิตไม่ว่าที่ไหนก็จะมีเพียงมูลนิธิต่างๆทั่วประเทศเท่านั้นที่คอยช่วยเหลือเด็ก เพราะการของบประมาณจากหน่วยงานราชการมีความล่าช้า และขาดการติดต่อกันระหว่างเครือข่าย ทำให้การช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนอาจจะไม่ได้เห็นเป็นรูปธรรมในวงกว้างนัก การช่วยเหลือหรือโครงการเพื่อผลักดันทั้งเด็กบนท้องถนนหรือบุคลากรที่ทำงานด้านนี้ก็ยังถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับหน่วยงาน จึงทำให้เป็นงานเฉพาะหน้าในความถนัดของมูลนิธิอื่นๆเพียงอย่างเดียว และยังไม่มีการหารือเพื่อช่วยเหลืออย่างจริงจัง ซึ่งแน่นอนว่าเด็กบนท้องถนนบริเวณนี้มีจำนวนลดลงไปมาก แต่ก็ไม่ใช่จากการที่หลุดจากการใช้ชีวิตบนท้องถนน แต่หากลดน้อยลงจากการเสียชีวิตเป็นสัดส่วนที่มากกว่านั่นเอง

บทที่ 4

วิเคราะห์และสรุปผล

เนื้อหาในบทนี้เป็นส่วนของการวิเคราะห์ถึงเรื่องราวชีวิตของเด็กบนท้องถนน และความเกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาของเด็กบนท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ เพื่อสะท้อนกระบวนการกลายเป็นชายขอบของเด็กบนท้องถนนในสังคมเมืองใหญ่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการศึกษาวิถีชีวิตของเด็กบนท้องถนนเองและความสัมพันธ์ต่อผู้ให้ความช่วยเหลือเด็กในละแวกสะพานพุทธอย่างครุฑนาง รวมถึงมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาศุภคผลหรือศูนย์เมอร์ซี เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงกระบวนการกลายเป็นชายขอบของเด็กบนท้องถนน โดยใช้แนวคิดความเป็นชายขอบ (Marginalization) เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ทำให้กลุ่มเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม การช่วยเหลือ และสิทธิที่เด็กบนท้องถนนเหล่านี้ไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเสมอภาค และการขาดสิทธิที่จะเข้าถึงการศึกษาแล้วมีผลต่อการดำรงชีวิตอย่างไร

ข้อค้นพบของการที่เด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นั้นมีด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. การที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเสียเรื่องการศึกษาได้ เนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนไม่สัมพันธ์กับรายได้ ซึ่งเป็นรายได้ขั้นต่ำตามกฎหมาย 300 บาท จึงไม่สามารถส่งเรียนได้อย่างต่อเนื่อง
2. เด็กไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นเอกสารที่นายทะเบียนมอบให้ประชาชนเก็บรักษา และใช้เป็นหลักฐาน ได้แก่ สูติบัตร มรณบัตร สำเนา ทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน ที่ออกให้สำหรับคนไทยเท่านั้น ใช้เป็นหลักฐานในการแสดงตน พิสูจน์และยืนยันบุคคลในการติดต่อราชการ กษาขอรับบริการหรือสวัสดิการในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งใช้ประกอบการทำธุรกิจต่าง ๆ ทำนิติกรรม ฯลฯ เช่น การสมัครงาน สมัครเรียน การขอเปิดบัญชีเพื่อทำธุรกรรมกับธนาคาร เป็นต้น การที่เด็กไม่มีเอกสารดังกล่าวมีด้วยกัน 3 ลักษณะ ดังนี้
  - 2.1. พ่อแม่ของเด็กไม่ได้ไปแจ้งเกิด หรือไม่นำไปสูติบัตรกลับจากโรงพยาบาล

- 2.2. ทะเบียนราษฎรของเด็กถูกสวมสิทธิ ทะเบียนราษฎรนั้นเกี่ยวกับการแจ้ง การรับแจ้ง การจดและการบันทึกรายการต่างๆเกี่ยวกับสถานะของราษฎรของประเทศ ซึ่งจะนำพาไปสู่การก่อเกิดสิทธิและหน้าที่ที่แต่ละบุคคลพึงมีต่อไป โดยจะมีผลกระทบต่อสถานภาพและสิทธิของบุคคลโดยตรง
- 2.3. การไม่มีข้อมูลทะเบียนราษฎรซ้ำซ้อน คือ ทั้งผู้ปกครองและบุตรหลานไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร ทำให้ต้องดำเนินการล่าช้ามากขึ้น
3. เด็กบวทงถนนขาดสมาธิและแรงจูงใจในการเข้าเรียน เพราะชีวิตประจำวันของเด็กบวทงถนนผ่านการใช้สารเสพติด เช่น ดมกาว ยาบ้า ยาไอซ์ ตี๋มแอลกอฮอล์ (ก่อนเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด คือ 20 ปีบริบูรณ์) เป็นผลทำให้ไปทำงานระบบประสารทที่ทำให้การเรียนรู้ของเด็กบวทงถนนช้ากว่าเมื่อเทียบกับเด็กคนอื่นในวัยเดียวกัน และไม่มีแรงผลักดันว่าจะเรียนไปใช้ทำอะไร จึงทำให้เด็กบวทงถนนส่วนใหญ่เลือกที่จะไปประกอบอาชีพ

กระบวนการเป็นชายขอบของเด็กสะพานพุทธ

เด็กบวทงถนนบริเวณสะพานพุทธ ถึงแม้จะอยู่ในพื้นที่เมืองอย่างกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม เนื่องจากในสังคมเมืองแห่งนี้พวกเขาคือกลุ่มคนที่ขาดแคลนปัจจัยในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมในบริบทครอบครัวของเด็กบวทงถนน ที่ท้ายที่สุดจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อให้เกิดสภาวะปัญหาในครอบครัว ปัญหาสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ผลคือการกระทำหลายอย่างไปตกอยู่กับบุตรหลาน ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเมืองใหญ่แห่งนี้ ก็ยังมีกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐ เป็นกลุ่มที่ถูกเพิกเฉยต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคม จึงกลายเป็นช่องโหว่ของระบบในสังคมเมือง ที่ผลักให้เด็กบวทงถนนกลายเป็นคนชายขอบของสังคมเมืองไปโดยปริยาย จากสภาพชีวิตของพวกเขาทำให้พวกเขาปิดกั้นตัวเองจากสิ่งรอบข้าง และกลายเป็นเรื่องราวที่ละเอียดอ่อน และเปราะบาง ยิ่งถ้าได้รู้เรื่องราวมากขึ้นเรื่อยๆ ก็ยิ่งทำให้รู้ถึงปัญหาที่เกิดจากการที่รัฐบาลปล่อยปละละเลยกลุ่มคนชายขอบเหล่านี้ ที่จะส่งผลให้มีผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นในสังคมจนกลายเป็นปัญหาที่ซ้ำซ้อนมากขึ้นในสังคมเมือง

เด็กบวทงถนนบริเวณสะพานพุทธก็เป็นเด็กที่ครอบครัวที่ผู้ปกครองทั้งทำร้ายร่างกาย ทบตี ตีต เหล้า หรือติดยาอย่างที่ไต่กล่าวไปแล้ว ซึ่งก็มีส่วนในการตัดสินใจของเด็กที่ทำให้คิดที่จะหนีออกจากบ้าน

และก็นี่มาเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงบริเวณสะพานพุทธ เพราะบริเวณนี้เมื่อก่อนจะมีเด็กบนท้องถนนทั้งขาประจำ และขาจรวนเวียนกันอยู่เป็นประจำ เพราะก่อนที่จะมีการปรับปรุงพื้นที่ถือเป็นสถานที่หนึ่งที่มีจำนวนของเด็กบนท้องถนนมากด้วยเช่นกัน ที่ทำให้การอยู่อาศัยไม่เป็นหลักแหล่ง และขาดโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากร รวมถึงทรัพยากรทางการศึกษา อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่เด็กต้องได้รับ ที่จะสามารถช่วยพัฒนาเด็กได้เต็มศักยภาพ การที่พวกเขาใช้ชีวิตที่ไม่เป็นหลักแหล่ง รักอิสระ และใช้สารเสพติด รวมไปถึงทำงานในการเลี้ยงปากท้อง จึงทำให้พวกเขาคิดว่าอาจไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนหนังสือ เพราะทำงานก็ได้เงินทันที และอยู่กับเพื่อนที่นี่ก็มีความสุขดีอยู่แล้ว

การทะเลาะวิวาท ต่อยตี ที่ทำให้ได้รับบาดเจ็บ ที่ทำให้ต้องติดคุก ติดสถานพินิจกันไป จึงส่งผลให้การที่พวกเขาจะต้องการเรียนหนังสือเป็นไปได้ยากขึ้น การที่พวกเขาต้องใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณลานพระรูป หรือที่โปะเรือก็ถือว่าไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตที่ดีของเด็กนัก สะท้อนช่องว่างระหว่างสิทธิตามกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรกับสภาพความเป็นจริงที่พวกเขาใช้ชีวิตที่จะได้รับความช่วยเหลือให้ได้เข้าถึงสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมและสมบูรณ์

ด้วยวิถีชีวิต เจตจำนงของเด็กเอง ตราประทับที่สังคมมอบให้ ตลอดจนการไม่มีเอกสารที่แสดงตนของเด็กๆ ทำให้เด็กบนท้องถนนกลายเป็นคนชายขอบอีกหนึ่งกลุ่มของสังคมเมืองใหญ่ เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายรวมถึงทรัพยากรและบริการต่างๆสังคม ที่ดูเหมือนว่าจะถูกกีดกันให้ห่างไกลเรื่อยๆ และไม่ได้รับสิทธิความเท่าเทียม และการยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่เท่าที่ควร

เด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธมักถูกมองในเชิงลบ ทั้งการแสดงออก และคำพูด ที่เหมาวมว่าเป็นคนที่สร้างความเดือดร้อน สร้างปัญหาให้สังคมไปเสียทั้งหมด ที่เป็นการมองมาจากคนภายนอกที่ผลักดันให้พวกเขาไปอยู่นอกระบบ กลายเป็นคนที่ไม่ถูกยอมรับ กลายเป็นคนชายขอบที่ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง หรือเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ การมองเช่นนี้ไม่ใช่แต่คนทั่วไปเท่านั้น แต่ก็รวมไปถึงบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานเชิงนโยบาย

ยิ่งพวกเขาไม่ได้รับโอกาสและความช่วยเหลือ ก็อาจทำให้พวกเขารู้สึกตัวเองด้อยค่า ไม่มีเชื่อมั่นใจในตัวเอง บ้างก็ดูถูกตัวเองว่าไม่ดีเท่าคนอื่นฯ ไม่มีใครอยากเข้าหา จนท้ายที่สุดต้องไปใช้สารเสพติด เช่น ตมกาว ที่ทำให้ลิ้มเรื่องราวที่บ้างก็เจ็บปวดลงไปบ้าง เมื่อก่อนน้องๆก็นั่งตมกาวกันที่โปะที่ใช้หลับนอน มองดูแม่น้ำเจ้าพระยา และพูดกับครูนางว่า “ครูๆ ดาวเต็มเลย” ในเวลากลางวันแสดๆ เหมือนเป็น

ความสุขชั่วขณะของน้องๆ บ้างก็ไปเล่นเกมจากเงินที่หามาได้จากการรับจ้าง หรือการขอเงิน หรือบ้างก็ไปลักทรัพย์ ลักจักรยานยนต์ตามที่เห็นในข่าว จนทำให้ต้องถูกดำเนินคดี เข้าคุกหรือสถานพินิจต่อไป บางคนก็ติดเป็นปี และถูกย้ายไปหลายที่

ด้วยการผลิตซ้ำความคิดที่ว่าเด็กบนท้องถนนเป็นเด็กที่สร้างความเดือดร้อน เป็นกลุ่มที่มีปัญหา เช่น เป็นกลุ่มที่ไปยุ่งกับยาเสพติด การค้าประเวณี ต้องเป็นคนไม่ตัวอย่างแน่นอน แม้กระทั่งการพาดหัวข่าวเกี่ยวกับเด็กบนท้องถนนก็ดูเหมือนว่าเด็กบนท้องถนนมักจะก่อความเดือดร้อนให้พื้นที่อยู่หลายครั้ง ก็ทำให้เด็กบนท้องถนนถูกเพิกเฉยต่อระบบความช่วยเหลือที่ตรงจุด เพิกเฉยต่อการได้รับโอกาสในการศึกษา ที่ถึงแม้จะทำผิดออกข่าว แต่ก็ไม่มีกลุ่มที่เล็งเห็นถึงปัญหาว่าพวกเขาทำแบบนี้เพราะอะไร เกิดอะไรขึ้นกับพวกเขา หรือสนใจถึงปัญหาของพวกเขอย่างแท้จริง ทำให้เด็กบนท้องถนนที่สะพานพุทธแห่งนี้ จึงกลายเป็นคนที่ไม่สนใจ รู้สึกเฉยๆ รู้สึกชิน และพอใจกับการใช้ชีวิตที่วันต่อวัน เพราะไม่ได้มีผู้คนคอยให้ความช่วยเหลือหรือแก้ไขต้นตอของสถานการณ์เด็กบนท้องถนนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะพวกเขาก็ล้วนเป็นผลกระทบจากบริบทโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจนั่นเอง

การไม่มีทะเบียนราษฎร์หรือบัตรประชาชน ทำให้เด็กบนท้องถนนที่ไม่ได้รับสิทธิในสวัสดิการของรัฐเหมือนประชาชนคนอื่นๆ แม้แต่การที่เด็กๆจะไปเที่ยวเล่นที่ทะเล โดยนั่งรถไฟไปก็ต้องใช้บัตรประชาชนในการซื้อตั๋ว เว้นแต่จะต้องแอบขึ้นซึ่งถือเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เสี่ยงโดนตำรวจรถไฟจับ แม้แต่การที่ไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทจนได้รับบาดเจ็บ หรือเจ็บป่วยที่จำเป็นต้องเข้าโรงพยาบาลก็ทำได้เพียงขอสิทธิฉุกเฉินจากโรงพยาบาล โรงพยาบาลให้ผ่อนผันค่ารักษาพยาบาล หรือมากกว่านั้นก็คือจ่ายค่ารักษาเต็มจำนวน ซึ่งมีผู้ใหญ่ที่รู้จักจ่ายให้ ซึ่งการไม่มีบัตรประชาชนก็ทำให้ไม่สามารถขอสิทธิบัตรทองเรื่องค่าการรักษาพยาบาลได้

การทำบัตรประชาชนของเด็กบนท้องถนนไม่ใช่จะเป็นไปอย่างง่ายดาย หากเกิดการสวมสิทธิ ก็ต้องให้ญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่บ้าน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมายืนยัน อาจจะต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายที่สามารถกินเวลาหลายปีอีกด้วย ส่วนในเรื่องของการศึกษาถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีนโยบายเรียนฟรี แต่ก็ครอบคลุมได้เพียงค่าเล่าเรียนเท่านั้น ขอยกตัวอย่างว่าถ้าหากเด็กบนท้องถนนต้องการที่จะเข้าโรงเรียนเทศบาลแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ใช้นโยบายของรัฐ ซึ่งเด็กบนท้องถนนจะสามารถเข้าเรียนได้ โดยที่มีครูข้างถนนมารับรองเพื่อเป็นหลักฐานว่า เด็กสามารถเรียนร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ แต่ก็ต้องรับผิดชอบใน

เรื่องชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนเอง จะแตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ที่มีหลักฐานการเข้าเรียนกับทางโรงเรียน รวมถึงหลักฐานของเด็กคนนั้นๆ รวมไปถึงเลขประจำตัวประชาชน13หลัก ด้วย ซึ่งในส่วนนี้เด็กบนท้องถนนก็จะไม่สามารถทำเรื่องรับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลได้ ซึ่งหากมีเอกสารทะเบียนราษฎรก็สามารถทำเรื่องรับเงินอุดหนุนในส่วนนี้ได้ ซึ่งเงินอุดหนุนที่กล่าวนี้คือการที่ผู้ปกครองหรือเด็กไปซื้ออุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า หรือรองเท้าแล้วนำไปเสิร์ฟมายื่นให้กับครู จากนั้นจึงสามารถรับเงินอุดหนุนได้ ซึ่งแต่ละปีก็ได้ไม่เท่ากัน

มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคลกับกระบวนการแปรเปลี่ยนคนชายขอบให้เข้าสู่ศูนย์กลาง

การที่เด็กบนท้องถนนกลายเป็นคนชายขอบในเมืองหลวง ทำให้พวกเขาเองมองตัวเองเป็นคนที่ไม่มีคุณค่า นอกจากที่ครูนางจะสอนอ่าน-เขียนให้กับเด็กบนท้องถนนที่นี้แล้ว ก็ยังพูดคุย สร้างความเชื่อใจกัน และกัน ถ้ามองถึงข้อมูลชีวิตของเด็ก โดยทางมูลนิธิเห็นความสำคัญของเด็กและเล็งเห็นถึงศักยภาพในตัว ทำให้มีการติดตามช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนมาเป็นเวลาหลายสิบปี ในการช่วยเหลือนั้นมีความพยายามอย่างยิ่งในการที่จะดึงเด็กให้ออกมาจากการใช้ชีวิตบนท้องถนน ให้เด็กกลับมาใช้ชีวิตเหมือนคนอื่นๆ มีบ้านหรืออาคารให้ได้พักอาศัย มาใช้ชีวิตที่ไม่ต้องเร่ร่อนและเสี่ยงอันตราย การที่เด็กบนท้องถนนต้องการมาเป็นคนชายขอบของสังคมนั้น พวกเขาเป็นชนกลุ่มหนึ่งจากปัญหาทางโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและสังคมในเมือง ที่ทางมูลนิธิเล็งเห็นแล้วว่าสามารถช่วยเหลือและส่งเสริมไปในทางที่ดีที่เหมาะสมได้ อีกทั้งทางมูลนิธิก็ได้รับรู้ถึงความเป็นไปของเด็กแต่ละคน และต้องการที่จะช่วยเหลือให้ได้ประโยชน์สูงสุด และเหมาะสมกับตัวของเด็กให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งครูนางบอกว่า ไม่ใช่จะจับเด็กมานั่งแล้วก็ถามๆ นะ มันขึ้นอยู่กับว่าเขาพร้อมพูดไหม บางคนก็ใช้เวลาเป็นปี บางคนก็พูดมาทีละนิด กว่าจะได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ก็ใช้เวลานาน จึงทำให้การช่วยเหลือเด็กในขั้นตอนต่อไปล่าช้าไปด้วย อีกทั้งยังมีการเข้าค่าย มีทั้งค่ายค้างคืน (4วัน3คืน) และค่ายไปเช้าเย็นกลับ

จุดมุ่งหมายของการไปค่ายคือเน้นเรื่องความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) เพราะเด็กบนท้องถนนมีความไม่เชื่อมั่นในตนเอง ถูกดูถูกตนเอง และเห็นว่าตนเองไม่มีค่าเหมือนคนอื่น ๆ จึงต้องผลักดัน และแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเป็นคนที่มีความ มีศักยภาพในตนเองเหมือนคนอื่น ๆ เช่นกัน และการแนะแนวจากหลายหน่วยงานทั้งเรื่องการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ เพื่อให้เด็กบนท้องถนนได้มีทางเลือกใน

การใช้ชีวิตต่อไปโดยให้เด็กหลุดวงจรการใช้ชีวิตบนท้องถนน หากต้องการเรียนทางมูลนิธิก็จะช่วยเหลือค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา หรือต้องการประกอบอาชีพก็จะให้ทุนประกอบการ และสำหรับเด็กบนท้องถนนที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร ทางมูลนิธิก็จะดำเนินเรื่องให้ ถึงแม้จะมีความท้าทายมากก็ตาม แต่การที่让孩子ได้มีเอกสารยืนยันตัวตน ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้นๆต่อการใช้ชีวิตของเด็กต่อไป เนื่องด้วยเอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารที่จะทำให้เด็กบนท้องถนนสามารถใช้สิทธิหรือเรียกร้องสิทธิได้ตามความเป็นพลเมืองของประเทศ เนื่องด้วยในปัจจุบันการช่วยเหลือเหยี่ยวากลุ่มคนด้อยโอกาสไม่มีให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน และต่อเนื่อง หากแต่เป็นการช่วยเหลือในเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือสถานการณ์คับขันเท่านั้น แต่ยังไม่มีการช่วยเหลือที่จะทำให้พวกเขาใช้ชีวิตได้ด้วยตัวเองอย่างยั่งยืน ซึ่งทางมูลนิธิก็ได้สังเกตเห็นว่าเอกสารเหล่านี้คือสิ่งที่ทำให้เด็กบนท้องถนนสามารถช่วยเหลือตัวเองในการใช้ชีวิตต่อไป

การทำงานของเมอร์ซี

การทำงานของมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) ในการช่วยเหลือเด็กบนท้องถนน โดยเฉพาะเด็กที่สะพานพุทธ ซึ่งอยู่ในความดูแลของครูนาง ซึ่งจะทำงานแบบเชิงรุก คือการเข้าหาเด็กคลุกคลีอยู่กับเด็กทั้งวัน พร้อมทั้งสอนการอ่าน-เขียนให้กับเด็กบนท้องถนน พร้อมทั้งพูดคุยกับกับเด็กจนทำให้เด็กไว้วางใจ และสามารถให้ความช่วยเหลือตามสถานการณ์ของเด็กเป็นรายบุคคล บางคนต้องการที่จะเรียนหนังสือ บางคนต้องการที่จะประกอบอาชีพ โดยทางมูลนิธิก็พยายามผลักดันเด็กให้ได้มากที่สุดตามที่ต้องการ และพยายามสร้างความมั่นใจในตัวเองให้กับเด็กที่สะพานพุทธ รวมถึงการของบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และการรับเงินบริจาค เพื่อไว้เป็นเงินช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กบนท้องถนน และเด็กในมูลนิธิอีกด้วย

ค้นหาเอกสารเพื่อยืนยันสถานะบุคคลไทย

การค้นหาเอกสารเพื่อยืนยันสถานะบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน เริ่มจากการที่让孩子เปิดใจยอมที่จะเล่าเรื่องราวให้ฟัง และไปสืบหาตามภูมิลำเนาของเด็ก เพราะเอกสารทะเบียนราษฎรมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองอย่างมาก ทั้งใช้ในการสมัครเรียน สมัครงาน ทำธุรกรรมการเงิน การเลือกตั้ง หรือการใช้สิทธิ และรับบริการต่างๆของทางภาครัฐ ซึ่งในช่วงเวลาที่ค้นหาเอกสารหาที่มีการสวมสิทธิก็จะทำให้ต้องล่าช้า ต้องมีบุคคลมายืนยันตัวตนของเด็ก อาจจะเป็นญาติ พ่อแม่ ที่ต้องมาตรวจ DNA เพื่อยืนยันสถานะเครือญาติ และต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการตรวจ DNA และบุคคลที่ใช้สิทธิเราก็อาจจะ

ต้องถูกดำเนินคดีต่อไป อีกกรณีคือการที่พ่อแม่ไม่มีทะเบียนราษฎรที่ทำให้ต้องสืบเรื่องราวของผู้ปกครองก่อน ถึงจะดำเนินเรื่อง为孩子ได้ ซึ่งการที่สามารถยืนยันตัวบุคคลได้ก็จะทำให้สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้อย่างเท่าเทียมและสมบูรณ์

การส่งเสริมให้เข้าถึงการศึกษา

สิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญต่อทุกคนไม่ว่าจะมีพื้นฐานทางสังคมมาจากไหน เพราะการศึกษานอกจากจะส่งผลให้คนเราเกิดความรู้ เกิดการพัฒนาตนเองแล้วยัง ก็ยังสามารถนำมาใช้เพื่อการประกอบอาชีพและเอาตัวรอดในสังคมได้อีกทางหนึ่ง รวมถึงส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติให้ก้าวหน้าและทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ เป็นการที่จะยกระดับฐานะของตนเองเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องด้วยงานสมัยนี้นั้นดูจากวุฒิที่จบมาเป็นหลัก ที่สามารถทำไปสู่การลดปัญหาความยากจนในประเทศได้ในที่สุด ซึ่งเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธนั้นถือว่ายังดีที่ได้เจอกับครูนาง ซึ่งครูนางก็จะคอยสอนอ่านเขียน และพาพวกเขาไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กีฬา เข้าค่ายเพื่อแนะแนวทางในการเลือกดำเนินชีวิตได้ต่อไป ซึ่งจะมีทั้งการศึกษาต่อ และระบบประกอบอาชีพ บางครั้งครูนางก็มักนำลูกฟุตบอล ไม่ปิงปองไม้แบดมินตันมาให้เด็กที่สะพานพุทธได้ออกกำลังกายบ้าง เพื่อที่จะห่างไกลจากยาเสพติดและกิจกรรมที่เสี่ยงอันตราย ทางมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (ศูนย์เมอร์ซี) ก็ได้ให้โอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพให้กับเด็กบนท้องถนนเป็นจำนวนมาก ให้ทั้งทุนและความเชื่อใจถึงแม้จะไม่สำเร็จแต่ครูนางก็ได้ให้ความเชื่อใจ เชื่อมั่นเด็กบนท้องถนนอย่างมาก

อีกทั้งมูลนิธิแห่งนี้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาที่สามารถเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการอื่นๆได้ต่อไป ผู้คนอื่นในสังคมก็จะได้ไม่ดูถูกดูแคลน และสามารถที่จะมองเด็กบนท้องถนนในอีกมุมหนึ่งเกิดความเข้าใจกันมากขึ้นได้ ซึ่งก็มีเด็กไม่มากนักที่จะเข้าระบบการศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการฝึกอาชีพ แต่เมื่อเทียบกับจำนวนเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธแล้วก็ดูเหมือนว่ายังมีน้อยอยู่ เพราะบ้างก็ยังไม่อยากใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อที่สะพานพุทธ บ้างก็ไปมีครอบครัวแยกย้ายกันไป แต่ส่วนใหญ่ของจำนวนเด็กบนท้องถนนจะประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตจากการจมน้ำเจ้าพระยาโรคติดต่อ เป็นต้น

การที่เด็กบดบังตนเองไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ก็จะมีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ซึ่งก็จะทำให้ไม่สามารถอ่านป้าย หรือข้อความใดได้เลย หากข้อความนั้นเป็นข้อความสำคัญ และยังเป็นโอกาสทางการศึกษาไปอีกทางหนึ่ง หรืออย่างน้อยก็สามารถเขียนชื่อ-นามสกุลของตนเองได้ เพราะอย่างน้อยในฐานะพลเมืองก็ต้องมีการไปดำเนินเรื่องเกี่ยวกับเอกสารราชการ บ้าง หรือการทำธุรกรรมทางการเงินบ้าง ซึ่งการอ่านไม่ออกนี้ไม่ได้แปลว่าคนๆ นั้นโง่กว่าคนอื่น แต่เป็นการบอกว่าโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรด้านอื่นๆ ก็อาจจะลดน้อยถอยลงไป ซึ่งสำหรับเด็กบริเวณสะพานพุทธนั้นก็มีความรู้ที่สอนให้อ่านออกเขียนได้ เพื่อให้เด็กจะมีความรู้ว่าจะพัฒนาตนเองต่อไป อยากเรียนหนังสือเพิ่มมากขึ้น โดยการสอนของครูก็จะมีทั้งสมุดคัดไทย กระดาษเอสี่เพื่อไว้ฝึกเขียน หนังสือนิทานที่มีทั้งภาพและข้อความเพื่อไว้ฝึกอ่าน เป็นต้น

ในปัจจุบันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าทุกคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ทุกคน เด็กบดบังตนเองบริเวณสะพานพุทธที่นี้ก็ล้วนมีไอซีซีเฮียลเน็ตเวิร์กเหมือนวัยรุ่นทั่วไป ซึ่งก็แน่ใจว่าเด็กบดบังตนเองพื้นที่นี้สามารถอ่านออกเขียนได้ทุกคน ถึงจะจับปากกาดินสอเขียนมีความช้ากว่าพิมพ์ จากการที่ผู้ศึกษาได้ลองให้ห้องเขียนชื่อ-นามสกุลของตนเอง ก็ไม่ใช่ว่าจะเขียนไม่ได้เลย แต่การเล่นไอซีซีเฮียลเน็ตเวิร์กนั้นก็ทำให้เป็นการฝึกทักษะการอ่านได้อีกทาง ส่วนการเขียนก็ได้วิวัฒนาการพิมพ์ และยิ่งโทรศัพท์สมัยนี้มีระบบที่ทำหน้าที่สะกดคำอัตโนมัติก็ทำให้สามารถสะกดคำได้ถูกต้อง จากการที่โทรศัพท์สมาร์ตโฟนสรรหาคำมาให้นั่นเอง ซึ่งหากขาดสิทธิเข้าถึงการศึกษา ก็อาจจะทำให้โลกของคนๆ หนึ่งมีข้อจำกัด เพราะการศึกษาสามารถเปิดโลกกว้าง ทำให้พบเจอคนมากมาย เช่นในโลกไอซีซีเฮียล สามารถสื่อสารกับผู้คนได้มากขึ้นซึ่งเป็นวิธีที่ยุคสมัยนี้นิยมใช้กัน ไม่ว่าจะเป็น เฟสบุ๊ก ไลน์ ที่ทุกคนก็มีกันเป็นเรื่องปกติ ไม่จำเป็นต้องโทรศัพท์หากัน หรือต้องพบปะกันอย่างเดียวเท่านั้นก็สามารถสื่อสารกันได้

การดูแลเรื่องสิทธิสุขภาพ

เรื่องของสิทธิด้านสุขภาพเมื่อเด็กบดบังตนเองได้มีเอกสารทะเบียนราษฎร์แล้ว ก็จะสามารถใช้สิทธิบัตรทองได้ทันที ไม่ต้องขอสิทธิฉุกเฉิน หรือเข้าคลินิกที่จะทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงอีกต่อไป ทางมูลนิธิก็จะได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตัวเอง การรู้จักสรีระและการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เพราะเด็กที่สะพานพุทธก็ล้วนแต่โตเป็นหนุ่มกันแล้วทั้งนั้น ด้วยคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก ก็ได้มีกฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการทำหน้าที่ดำเนินการและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการ

สงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กเพื่อดำเนินการให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเกิดเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เด็กบนท้องถนนมีสุขอนามัย และสุขภาพจิตที่ดี และคุ้มครองเด็กจากการถูกร้าย ทารุณ ทั้งยังส่งเสริมให้เล่นกีฬา ไม่ว่าจะเป็นการเล่นที่บริเวณลานพระรูป หรือทางมูลนิธิมีแข่งฟุตบอลก็จะมีเด็กจากสะพานพุทธไปร่วมแข่งขันด้วย นอกจากนี้จะได้ออกกำลังกายแล้ว ยังเป็นการพบปะผู้คน มีปฏิสัมพันธ์ต่อคนอื่นเพิ่มมากขึ้น

ด้วยวิถีชีวิตของเด็กบนท้องถนนที่ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาแล้วนั้นก็ยิ่งรวมไปถึงวิถีชีวิตที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าระบบการศึกษาตามเกณฑ์ เนื่องด้วยเด็กบนท้องถนนมีเวลาตารางชีวิตที่ไม่เหมือนเด็กคนอื่นๆ การตื่นเช้าและการทำตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียน รวมถึงพัฒนาการของเด็กบนท้องถนนก็อาจจะช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกัน ยิ่งหากครุมีการบ้าน เด็กบนท้องถนนก็ไม่ได้มีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำงาน หรืออ่านหนังสือมากนัก เพราะพื้นที่ที่เด็กบนท้องถนนอยู่อาศัยเต็มไปด้วยรถ และเสียงดัง ทำให้ขาดสมาธิในการเรียนได้ อีกทั้งในเวลาเรียนก็อาจจะทำให้เด็กบนท้องถนนขาดรายได้ในการหาเลี้ยงชีพ ก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่เลือกที่จะเรียนหนังสือ เพราะเห็นว่าการทำงานเลยได้เงินเร็วกว่า และเป็นไปตามความจำเป็นในเวลานั้น มากกว่าที่จะเข้าเรียน ที่จะทำให้ขาดรายได้ หรืออาจจะทำให้ไม่มีคนจ้างไปทำงาน จึงกลายเป็นวัฏจักรของการขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา นำไปสู่การขาดโอกาสด้านอื่นๆ เช่นการไม่มีวุฒิไปสมัครงาน ขาดรายได้ ขาดอาชีพ ขาดความมั่นคง และก็กลายเป็นวงจรของความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มสูงมากขึ้นเช่นกัน

จากการทำงานของเมอร์ซีที่ผลักดันและช่วยเหลือเด็กบนท้องถนนบริเวณสะพานพุทธแห่งนี้ทั้งการทำงานเฉพาะหน้าโดยมีครูนางเป็นผู้ที่ประสานงาน และให้ความช่วยเหลือแล้ว สิ่งหนึ่งที่ทั้งทางครูนาง และมูลนิธิเล็งเห็นถึงความสำคัญก็คือเอกสารทะเบียนราษฎร์ หรือบัตรประจำตัวประชาชนนั้น มีความสำคัญเป็นที่ไว้ใช้สะท้อนความเป็นพลเมืองของประเทศ ที่ได้รับการยอมรับจากประเทศนั้นๆ ในการตั้งรกราก ทำมาหากิน และได้รับสวัสดิการต่างๆ ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเอกสารเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถระบุตัวตนของประชากรได้ เพื่อแยกกลุ่มออกจากคนต่างด้าวมิให้ได้รับผลกระทบ และได้รับความคุ้มครองจากทางภาครัฐอยู่ ซึ่งพลเมืองสามารถพกเอกสารเหล่านี้ติดตัวได้นั้นในรูปแบบของบัตรประชาชน ซึ่งถือเป็นเอกสารสำคัญที่ต้องพกติดตัวอยู่ตลอดเวลา เพราะไม่ว่าจะได้รับการช่วยเหลืออย่างไร ก็ไม่อาจจะที่ยั่งยืนได้เท่ากับการได้รับสิทธิตามพื้นฐานของการเป็นพลเมือง ซึ่งสิ่งนี้ จะมีความยั่งยืนและอยู่กับตัวของเด็กไปตลอดชีวิต

สรุปผล

การศึกษานี้มุ่งทำความเข้าใจวิถีชีวิตของเด็กสะพานพุทธ เพื่อให้เห็นว่าเด็กๆ เหล่านี้กลายเป็นชายขอบของสังคมไทยได้อย่างไร จากการศึกษาพบว่าการออกมาใช้ชีวิตบนท้องถนน เด็กไม่ได้มีบัตรประชาชนหรือเอกสารแสดงตัวตน เนื่องจาก การที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเสียเรื่องการศึกษาได้ การไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร และไม่มีสมาธิและแรงจูงใจในการเรียน การประกอบอาชีพกึ่งกึ่งระหว่างผิดและถูกกฎหมาย เช่น การค้าประเวณี การค้า/เสพสารเสพติด การก่ออาชญากรรม นอกจากนี้การถูกประทับตราว่าเป็นเด็กบนท้องถนนทำให้เด็กรู้สึกไม่มีความมั่นใจ ถูกดูถูกตนเอง ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง พยายามที่จะกดตัวเองว่าไม่ดี ทำอะไรไม่ได้อยู่ตลอดเวลา และยังซ้ำเติมให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นคนด้อยค่าอีกด้วย

ด้วยเหตุผลทั้งหมดข้างต้นทำให้ เด็กๆไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา เมื่อไม่รู้หนังสือทำให้ไม่รู้เรื่องตัวเองมีสิทธิขั้นพื้นฐานอะไรบ้าง กระบวนการในชีวิตของเด็กบนท้องถนนผลักดันให้เขากลายเป็นคนชายขอบ ที่ไม่สามารถเข้าถึง ชั้นพื้นฐานทั้งในเรื่องของการเข้าถึงการศึกษา รวมไปถึงสวัสดิการและบริการต่างๆของรัฐที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

ท่ามกลางการใช้ชีวิตในฐานะชายขอบของสังคมในเมืองใหญ่ เมอร์ซี่เป็นมูลนิธิที่เข้ามาดูแล โดยมุ่งให้เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธได้มีความเชื่อมั่นในตัวเองสร้างความเคารพ และภูมิใจในตัวเอง เพราะการที่เป็นเด็กบนท้องถนนก็มักถูกดูถูกจากทั้งทางสายตา ท่าทาง ทำให้เด็กขาดความมั่นใจ อีกทั้งยังช่วยในการดำเนินเรื่องเอกสารทะเบียนราษฎรที่ทำให้เด็กคนหนึ่งกลายเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ สามารถเรียนหนังสือ ได้รับสวัสดิการ การบริการได้ และช่วยเหลือให้เด็กหลุดจากการใช้ชีวิตบนท้องถนน ด้วยการไปเข้าค่ายอบรม แนะนำแนวทางช่องทางที่ดีและเหมาะสมกว่าการอยู่บนท้องถนน ทั้งหมดนี้คือกระบวนการแปรเปลี่ยนชายขอบให้กลับมาเป็นพลเมืองที่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐได้

บรรณานุกรม

หนังสือ

Short, John Rennie and Kim, Yeong-Hyun. (1999). **Globalization and the City**. New York: Longman.

กาญจนา เทียนลาย และธีรณรงค์ สกกุลศรี. (2555). “ประชากรชายขอบ: มุมมองในเชิงจำนวนและการกระจายประชากรและสังคม.” ใน ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคมไทย, 37-59. กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชวนิจกุล, บรรณาธิการ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์. (2538). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โกศล วงศ์สวรรค์ สุธิลา ตุลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์. (2537). **ปัญหาสังคม**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

นิตยา กัทสิระดะพันธุ์. (2535). **การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส:**

เด็กเร่ร่อน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรเทิง พาพิจิต. (2547). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ไพโรจน์ คงทวีศักดิ์. (2560). **โลกาภิวัตน์**. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มยุรี อนุমানราชชน. (2552). **นโยบายสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ด.

ระพีพรรณ คำหอม. (2557). **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัลลภ ดังคณานุรักษ์. (2538). **ครูหยุดกับเด็กเร่ร่อน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2540). **วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา สุภาพ. (2540). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 19 กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุริชัย หวันแก้ว. (2550). **คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยานิพนธ์

กรกฤต สมจิตร. (2554). “**ข้อเท็จจริงของเด็กเร่ร่อน: กรณีศึกษาศูนย์สร้างโอกาสเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร**” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชลลดา สุนทรผลิน. (2552). “**คนไร้บ้านจากชายขอบสู่ความเป็นพลเมืองของสังคมกรณีศึกษาคนไร้บ้านที่ศูนย์พักคนไร้บ้าน “สุวิทย์ วัดหนู”**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐพงษ์ ราชมณี. (2555). “**อำนาจของคนชายขอบ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวต่อสู้ในพื้นที่เหมืองแร่ไปแตงในอีสาน**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ดวงพร สาระศาลิน. (2536). “**เด็กเร่ร่อน บทสะท้อนความล่มสลายของสถาบันครอบครัวในสังคมไทย**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปวีณา รักษาภักดี. (2560). “**ตัวตนของคนไร้ที่พึ่ง กรณีศึกษาคนไร้ที่พึ่งบ้านมิตรไมตรี เขตดินแดงกรุงเทพมหานคร**.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ผกาวัลย์ ทองดี. (2542). “พฤติกรรมกรรวมกลุ่มของเด็กเร่ร่อน กรณีศึกษา สถานีรถไฟหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรพิชชา บุญบรรจง. (2547). “กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของผู้หญิงที่ถูกข่มขืน กรณีศึกษา ศูนย์พิทักษ์หญิง มูลนิธิเพื่อนสตรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัทร์ชัย โล่ห์คุณสมบัติ. (2549). “ภาษาพูดของกะเทย: ภาพสะท้อนการเป็นชายขอบ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวนา บุญมุสิก. (2551). “พฤติกรรมสุขภาพและความต้องการการดูแลด้านสุขภาพของเด็กเร่ร่อนวัยรุ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มีรันตี วรอุไร. (2552). “วิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารุณี แสงกาญจนวนิช. (2546). “ชีวิตไร้ตัวตนของกะเทยเปลี่ยนเพศ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชรินทร์ มณีวงษ์. (2549). “มองคนชายขอบในสังคมเมืองผ่านภาพถ่าย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ. (2535). “วิถีชีวิตคนในชุมชนชายขอบของสังคมเมือง กรณีศึกษาคนคู้้นขะในชุมชนกองขยะชานเมือง.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิมล น้อยใจรักษ์. (2547). “การจัดสวัสดิการแก่เด็กเร่ร่อนในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์

สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุทธิลักษณ์ ไชยเมือง. (2544). “ปัญหาและความต้องการของเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำเร็จ ส่งเสียง. (2544). “สาเหตุของการเข้ารับการสงเคราะห์ซ้ำของเด็กเร่ร่อนในสถานแรกรับเด็กชาย

ปากเกร็ด.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรอุษา ภูมิบริรักษ์. (2547). “ภาวะการกลายเป็นคนชายขอบของผู้ป่วยเอดส์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อัญชลี มั่นตระกูล. (2549). “กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบของสมาชิกในมูลนิธิโรงพยาบาลศรี

ัญญา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรัญญา ศิริผล. (2544). “พินกับคนมั่ง: พลวัตความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของ

คนชายขอบ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการพัฒนาศังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ออนไลน์

Unicef. Street Children. Accessed September 5. Available from

https://www.unicef.org/evaldatabase/index_23757.html

Consortium for Street Children. Street Children. Accessed September 5. Available from

<https://www.streetchildren.org/about-street-children/>

USAID. Street Children. Accessed September 5. Available from

<https://www.usaid.gov/what-we-do/democracy-human-rights-and-governance/protecting-human-rights/children-adversity>

ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา. (2560). เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก [https://thai-](https://thai-inequality.org/)

[inequality.org/](https://thai-inequality.org/)

คณะทำงานนิยามศัพท์ฯ ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม. ศัพท์านุกรมการวิจัยทางประชากรและ

สังคม. เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก

<http://www.popterms.mahidol.ac.th/Popterms/showmean.php?id=m00371&keyword=Marginal%20people>

ไทยพีบีเอส. ภาพยนตร์สารคดีทางผ่านของปีระ ชีวิตไร้รากของเด็กเร่ร่อน. เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน 2562.

เข้าถึงได้จาก <http://youtu.be/UdLx5rlbqRs>

ชุมชนแออัด. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2562. เข้าถึงได้จาก

<http://164.115.27.97/digital/files/original/94cf73fdc9a206254136b2cc961ca7be.PDF>

เด็กเร่ร่อนยังคงอยู่. (2556). เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2562. เข้าถึงได้จาก

<http://www.volunteerspirit.org/?p=25947>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รายงานการ

พัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2560. เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2562. เข้าถึงได้จาก

https://www.dcy.go.th/webnew/upload/download/file_th_20181211144021_1.pdf

พ.ร.บ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ. (2562). เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก

https://library2.parliament.go.th/giventake/content_nla2557/law136-300462-165.pdf

สมพงษ์ จิตระดับและดانا โมหาหมัดรักษาผล. (2562). เข้าถึงเมื่อ 3 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก

https://www.matichon.co.th/columnists/news_1527070

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก.สถานการณ์เด็กเร่ร่อน ณ พ.ศ. นี้. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม

2562. เข้าถึงได้จาก <http://www.fb1cthai.org/?name=news&file=readnews&id=21>

การสัมภาษณ์

นริศราภรณ์ อสีพงษ์. (2562). หัวหน้าแผนกครูช่างถนนและนักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 29 ตุลาคม.

นริศราภรณ์ อสีพงษ์. (2562). หัวหน้าแผนกครูช่างถนนและนักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน.

นริศราภรณ์ อสีพงษ์. (2562). หัวหน้าแผนกครูช่างถนนและนักสังคมสงเคราะห์. สัมภาษณ์, 8 มกราคม.

มดเอ็กซ์. (2562). เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม.

เต่า. (2562). เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม.

ทิว. (2562). เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม.

โก้. (2562). เด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม.

แบงค์. (2562). อดีตเด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน.

แบงค์. (2562). อดีตเด็กบนท้องถนนสะพานพุทธ. สัมภาษณ์, 20 มกราคม.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นรรจชนก กริชฤทธิเศรษฐ์
ที่อยู่	494/75 ซอยไวยุติศ ถ.เพชรเกษม ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
90110	
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	จบระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนสุวรรณวงศ์
พ.ศ. 2558	จบระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์